

รายงานผลการวิจัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้

เรื่อง

การพัฒนาการจัดการองค์ความรู้ด้านธุรกิจเกษตรอินทรีย์
เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน
THE DEVELOPMENT OF KNOWLEDGE MANAGEMENT OF
ORGANIC AGRICULTURE BUSINESS FOR SUSTAINABLE
STRENGTH OF COMMUNITY ENTREPRENEURS

โครงการย่อยภายใต้ชุดโครงการ :

1. การติดตามและประเมินผลการบริหารงานของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์
2. การสร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์
3. การพัฒนาระบบการจัดการองค์ความรู้ด้านธุรกิจเกษตรอินทรีย์เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนยั่งยืน

โดย

จำเนียร บุญมาก ประเสริฐ จรรยาสุภาพ วียะดา ชัยเวช ศิริกุล ตูลาสมบัติ
ดลกร ขวัญคำ สัญญา พันธุ์แพง กัญญพัทธ์วิ กล่อมทองเจริญ รัชนิยา บังเมฆ

รายงานผลการวิจัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้

เรื่อง การพัฒนาการจัดการองค์ความรู้ด้านธุรกิจเกษตรอินทรีย์ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง
ของวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน

THE DEVELOPMENT OF KNOWLEDGE MANAGEMENT OF ORGANIC
AGRICULTURE BUSINESS FOR SUSTAINABLE STRENGTH OF COMMUNITY
ENTREPRENEURS

โครงการย่อยภายใต้ชุดโครงการ

1. การติดตามและประเมินผลการบริหารงานของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์
2. การสร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์
3. การพัฒนาระบบการจัดการองค์ความรู้ด้านธุรกิจเกษตรอินทรีย์เพื่อเสริมสร้าง
ความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนยั่งยืน

ได้รับการจัดสรรงบประมาณวิจัย ประจำปี 2552

จำนวนเงิน 860,000 บาท

ผู้อำนวยการโครงการ นายจำเนียร บุญมาก

ผู้ร่วมโครงการ นายประเสริฐ จรรยาสุภาพ นางสาววิยะดา ชัยเวช ศิริกุล ตฤลาสมบัติ
ดลกร ขวัญคำ สัญญา พันธุ์แพง กัญญพัสดุ์ กล่อมธงเจริญ รัชเนีย บังเมฆ

งานวิจัยเสร็จสิ้นสมบูรณ์

วันที่ 26 ตุลาคม 2553

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการจัดการองค์ความรู้ด้านธุรกิจเกษตรอินทรีย์ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน” เป็นโครงการที่ประกอบด้วยโครงการวิจัยย่อย 3 โครงการ คือ 1) การติดตามและประเมินผลการบริหารงานของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ 2) การสร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ และ 3) การพัฒนาระบบการจัดการองค์ความรู้ด้านธุรกิจเกษตรอินทรีย์เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน คณะผู้วิจัยขอขอบคุณสำนักวิจัยและส่งเสริมวิชาการการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ และสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ที่ได้สนับสนุนทุนวิจัยประจำปีงบประมาณ 2552

นอกจากนี้ยังมีกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์จังหวัดเชียงใหม่ ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย งานวิจัยสามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่ไม่สามารถระบุนามได้ ที่ให้ข้อมูลเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะที่ทำให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทางคณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ท้ายนี้หากมีข้อผิดพลาดใดๆ ที่เกิดขึ้นจากงานวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยขอรับผิดชอบ
ทั้งหมด

คณะผู้วิจัย

26 ตุลาคม 2553

สารบัญเรื่อง

	หน้า
สารบัญภาพ	ก
สารบัญตาราง	ข
บทคัดย่อ	1
ABSTRACT	3
บทที่ 1 บทนำ	5
ความสำคัญของปัญหา	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	9
ขอบเขตของการวิจัย	10
นิยามศัพท์	10
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	13
แนวคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	13
เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	35
กรอบแนวความคิดในการวิจัย	45
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	46
สถานที่ดำเนินการวิจัย	46
ประชากร	47
กลุ่มตัวอย่าง	47
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	48
การเก็บรวบรวมข้อมูล	48
การวิเคราะห์ข้อมูล	49
ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย	49
บทที่ 4 ผลการวิจัย	50
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์	50
ตอนที่ 2 การติดตามและประเมินผลการบริหารงานของเกษตรกร	72
ตอนที่ 3 ความต้องการด้านการบริหารงานของเกษตรกร	78
ตอนที่ 4 การประเมินผลเครื่องมือทางการเงินและบัญชี	79

สารบัญเรื่อง (ต่อ)

	หน้า
ตอนที่ 5 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือธุรกิจเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มผู้ผลิต เกษตรอินทรีย์	84
ตอนที่ 6 การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือธุรกิจเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มผู้ผลิต เกษตรอินทรีย์	86
ตอนที่ 7 ระบบการจัดการองค์ความรู้ธุรกิจเกษตรอินทรีย์	90
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	96
สรุปผลการวิจัย	96
อภิปรายผล	105
ข้อเสนอแนะ	110
ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป	117
เอกสารอ้างอิง	118
ภาคผนวก	122
ภาคผนวก ก แบบการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์	123
ภาคผนวก ข ภาพกิจกรรมการสร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ ของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์	126

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	กระบวนการของการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์	15
2	รูปแบบการวัดผลการปฏิบัติงานตามแนวทาง Balanced Scorecard	16
3	การวัดผลการปฏิบัติงานตามแนวทาง EFQM Excellence	18
4	การบริหารงานกลุ่ม	19
5	กรอบแนวความคิดในการวิจัย	45
6	แบบฟอร์มการวางแผนกำไรของผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์	81
7	แบบฟอร์มการบันทึกเงินสดรับ-จ่ายของผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์	82
8	แบบฟอร์มงบกำไรขาดทุนของผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์	83
9	แสดงหน้าของระบบการจัดการองค์ความรู้ธุรกิจเกษตรอินทรีย์	91
10	แสดงหน้าหลักของระบบการจัดการองค์ความรู้ธุรกิจเกษตรอินทรีย์	91
11	แสดงหน้าหลักของระบบการจัดการองค์ความรู้ธุรกิจเกษตรอินทรีย์	92
12	แสดงหน้าเว็บบอร์ดของระบบการจัดการองค์ความรู้ธุรกิจเกษตรอินทรีย์	92
13	แสดงหน้าเว็บข้อมูลองค์ความรู้ทางธุรกิจกลุ่มเกษตรอินทรีย์	93
14	แสดงหน้าเว็บข้อมูลองค์ความรู้ทางธุรกิจกลุ่มเกษตรอินทรีย์ด้านข้อมูลทั่วไป	93
15	แสดงหน้าเว็บข้อมูลองค์ความรู้ทางธุรกิจกลุ่มเกษตรอินทรีย์ด้านการจัดการ	94
16	แสดงหน้าเว็บข้อมูลองค์ความรู้ทางธุรกิจกลุ่มเกษตรอินทรีย์ด้านการตลาด	94
17	แสดงหน้าเว็บข้อมูลองค์ความรู้ทางธุรกิจกลุ่มเกษตรอินทรีย์ด้านการเงินและบัญชี	95
18	แสดงหน้าเว็บข้อมูลองค์ความรู้ทางธุรกิจกลุ่มเกษตรอินทรีย์ ด้านการผลิต	95
19	แบบฟอร์มการบันทึกข้อมูลทางการเงินของผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์	112
20	ฟอร์มการบันทึกข้อมูลสินทรัพย์ หนี้สิน และทุน	113
21	การวางแผนการเงินของผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์	114
22	รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือธุรกิจเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์	115

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	การบริหารการผลิต	73
2	การบริหารการตลาด	74
3	การบริหารการจัดการ	74
4	การบริหารการบัญชี	75
5	การบริหารการเงิน	76
6	การบริหารงานภาพรวม	77

การพัฒนาการจัดการองค์ความรู้ด้านธุรกิจเกษตรอินทรีย์
เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน
THE DEVELOPMENT OF KNOWLEDGE MANAGEMENT
OF ORGANIC AGRICULTURE BUSINESS
FOR SUSTAINABLE OF COMMUNITY ENTREPRENEURS

จำเนียร บุญมาก¹ ประเสริฐ จรรยาสุภาพ² วียะดา ชัยเวช¹
JAMNIAN BUNMARK PRASERT JANYASUPHAB WIYADA CHAIVET
ศิริกุล ตูลาสสมบัติ¹ ดลกร ขวัญคำ¹ สันญา พันธุ์แพ¹
SIRIKUL TULASOMBAT DONLAKORN KHUNKHAM SANCHI PANPENG
กัญญพัทธ์วี กล่อมทองเจริญ¹ รัชนิยา บังเมฆ¹
KUNPATSAWEE KLOMTHONGJAROEN RATCHANEYYA BANGMEK

¹คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เชียงใหม่ 50290

²คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เชียงใหม่ 50290

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีจุดมุ่งเน้นศึกษาถึง 1) การประเมินผลและการติดตามผลการดำเนินงานธุรกิจเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ 2) การสร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือธุรกิจเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ และ 3) การพัฒนาระบบการจัดการองค์ความรู้ด้านธุรกิจเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและการประชุมกลุ่มย่อย ผลการวิจัยพบว่า

กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์มีความรู้ความเข้าใจในทุกด้าน คือ ด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านการบัญชี และด้านการเงิน อยู่ในระดับปานกลาง กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ต้องการความช่วยเหลือทางด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านการจัดการ ด้านการบัญชีและการเงิน ส่วนการประเมินผลเครื่องมือทางการเงินของกลุ่ม ทำการประเมินดังนี้ 1) การประเมินแบบฟอร์มการวางแผนกำไร 2) การประเมินแบบฟอร์มการบันทึกเงินสดรับ-จ่าย 3)

ประเมินแบบฟอร์มงบกำไรขาดทุน พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่เข้าใจการบันทึกบัญชี และไม่สามารถพยากรณ์ยอดขายและต้นทุนการผลิตได้

กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์เข้าร่วมกิจกรรมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือธุรกิจเกษตรอินทรีย์ มีทั้งหมด 10 กลุ่ม โดยการเข้าร่วมเครือข่ายเกิดจากมีแนวคิดหรือความต้องการที่คล้ายกัน คือ ต้องการมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง และลดต้นทุนการผลิตที่เกิดจากการทำการเกษตรเคมี ซึ่งเครือข่ายที่สร้างขึ้นมีการกำหนดโครงสร้างและหน้าที่ของคณะกรรมการที่ชัดเจน สำหรับการพัฒนาเครือข่าย จะใช้วิธีการประชุมกลุ่มย่อย และการศึกษาดูงานระหว่างกันภายในเครือข่าย ซึ่งก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ระหว่างสมาชิกด้วยกันภายในกลุ่ม ระหว่างกลุ่มด้วยกันภายในเครือข่าย เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันของเครือข่าย เกิดการแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างกัน และมีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน รวมทั้งได้มีการจัดทำเว็บไซต์ของเครือข่าย ทำให้เกิดการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารด้านเกษตรอินทรีย์และด้านอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อกกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ที่เข้าร่วมเครือข่าย ต่อกกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์อื่นๆ และต่อผู้ที่สนใจทั่วไปอีกด้วย

ส่วนการพัฒนาระบบการจัดการองค์ความรู้ด้านธุรกิจเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ พบว่า กลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์มีรูปแบบการจัดการธุรกิจเกษตรอินทรีย์ที่หลากหลาย ซึ่งความรู้ของกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ในเรื่องของการจัดการ การผลิต การตลาด การเงิน และบัญชี ได้นำมาจัดทำเป็นต้นแบบของระบบการจัดการองค์ความรู้ของธุรกิจเกษตรอินทรีย์ โดยนำองค์ความรู้มาแสดงในรูปแบบของ Web Application โดยใช้ภาษาโปรแกรมพีเอชพีและระบบฐานข้อมูลมายเอสคิวแอล มาพัฒนา ใช้ชื่อเว็บไซต์ว่า "ชุมชนคนเกษตรอินทรีย์" ภายใต้อาณาเขต www.maejoorganic.com

ABSTRACT

This study was conducted to: 1) assess and monitor organic farming business operation of organic agriculture farmer groups; 2) establish and develop organic farming coordination of the organic agriculture farmer groups; 3) develop the knowledge management system in organic farming business of organic agriculture farmer groups. In-depth interview and focus groups meeting were used for data collection.

Results of the study revealed that the informants had a moderate level of knowledge and understanding in all aspects, i.e., production, marketing, accounting, and finance. Besides, they needed assistance on production, marketing, management, accounting, and finance. The following were done for the assessment of financial tools: 1) profit forecast form; 2) cash in and cash out record form; and 3) profit and loss statement. It was found that most of the informants did not understand in account recording. They could not predict sales volume and product costs, either.

There were 10 organic agriculture farmer groups participating in the establishment of cooperative network for organic agriculture farmer groups. This was because they had common ideas and needs, i.e., healthy body and decrease of production costs by avoiding chemicals. The established network had clear determination of structure and function of its committees. For network development, small group meeting and educational tour among network members. This caused knowledge exchange about organic farming among group and network members. Besides, there was the occurrence of assistance, product exchange and mutual problem solving among them. They also prepared network website for the extension and exchange of organic farming news and information to other organic agriculture farmer groups and interested people.

With regards to the development of the knowledge management system in organic farming business of the organic agriculture farmer groups, it was found that the organic agriculture farmer groups had various forms of organic farming business management. Knowledge of the organic agriculture farmer groups in management,

production, marketing, finance, and accounting were prepared to be a model of the knowledge management system of organic farming business. The body of knowledge was shown in the form of Web Application in which PHP language program and My SQL database were developed and called “Organic Farming Community” under WWW.maejoorganic.com.

บทที่ 1

บทนำ

(INTRODUCTION)

ความสำคัญของปัญหา

(Significance of the problem)

รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการทำเกษตรอินทรีย์โดยมีนโยบายด้านเกษตรอินทรีย์ได้จัดทำโครงการวาระแห่งชาติเกษตรอินทรีย์ ซึ่งเป็นโครงการขนาดใหญ่ที่รัฐบาลได้ริเริ่มขึ้นตั้งแต่เดือนตุลาคม 2548 โดย โครงการนี้มีระยะ 4 ปี (พ.ศ. 2549 - 2552) โดยมีเป้าหมายดังนี้ 1) ลดการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีการเกษตรลง 50% (10% ในปี 2549) 2) เปลี่ยนการใช้สารเคมีการเกษตรเป็นสารอินทรีย์ทดแทนในพื้นที่ 85 ล้านไร่ (17 ล้านไร่ในปี 2549) 3) เกษตรกร 4.25 ล้านราย (0.85 ล้านราย ในปี 2549) ใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมีการเกษตร 4) เกษตรกรมีรายได้สุทธิเพิ่มขึ้น 20% และ 5) ปริมาณการส่งออกสินค้าเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้น 100% การดำเนินโครงการนี้ประกอบด้วยหน่วยงานจากราชการทั้งหมดจำนวน 16 หน่วยงาน โดยมีการจัดทำแผนบูรณาการร่วมกันในการจัดกิจกรรมต่าง เช่น การสัมมนา การฝึกอบรม การส่งเสริม ทั่ว ๆ ไป และการจัดตั้งโรงงานปุ๋ยอินทรีย์ โครงการนี้ได้มีกรมพัฒนาที่ดินทำหน้าที่เป็นหน่วยงานเจ้าภาพของโครงการนี้ อีกทั้งคณะรัฐมนตรียังได้จัดตั้งคณะกรรมการเกษตรอินทรีย์แห่งชาติขึ้นเพื่อให้คำแนะนำการพัฒนานโยบายเกษตรอินทรีย์ (<http://www.greennet.or.th> 2550)

ประโยชน์ของการทำเกษตรอินทรีย์นอกจากมีประโยชน์ต่อการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าแล้วยังทำให้เกิดประโยชน์ต่อตัวเกษตรกรเองโดยตรงซึ่งแต่เดิมการทำเกษตรกรรมของไทยมักประสบปัญหาการขาดทุน เนื่องจากมีรายจ่ายในการจัดซื้อสารเคมีจำนวนมากเพื่อนำมาใช้เร่งผลผลิต หากผลผลิตที่ได้มีราคาตกต่ำ การขาดทุนก็ยังคงมีอยู่อย่างไม่จบไม่สิ้น แต่สำหรับการทำเกษตรอินทรีย์ (Organic Agriculture) นั้นจะช่วยลดต้นทุนการผลิตได้โดยการพยายามประยุกต์ใช้ธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด ลดการใช้ปัจจัยการผลิตภายนอกและหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีสังเคราะห์ (วลัยเงิน มหาคุณ และพิมพ์หทัย วิจิตรนาวัน, 2550)

ตลาดเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทยเริ่มฟื้นตัวตั้งแต่วาระปี พ.ศ. 2546 เมื่อมีการจัดประชุมนานาชาติเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย โดยสมาพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ (IFOAM)

และองค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization - FAO) โดยมูลนิธิสายใยแผ่นดินและ กรีนเนท การมีกิจกรรมเกษตรอินทรีย์ระหว่างประเทศในครั้งนั้นกระตุ้นให้เกิดความสนใจทั้งในการผลิต การบริโภค และการผลักดันนโยบายด้านเกษตรอินทรีย์อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น อีกทั้งยังทำให้การตลาดเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทยขยายตัวเพิ่มขึ้นดังจะเห็นได้จาก 1) การใช้ตรารับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ของสำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (มกท.) และของกรมวิชาการเกษตร ซึ่งทำให้ผู้บริโภคสามารถแยกแยะความแตกต่างระหว่างผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์กับผลิตภัณฑ์อาหารปลอดภัยได้สะดวกมากขึ้น 2) มีผู้ประกอบการค้าปลีกเฉพาะทาง ที่มีนโยบายการตลาดเกษตรอินทรีย์โดยเฉพาะ เช่น ร้านเลมอนฟาร์ม 3) ผู้ประกอบการค้าปลีกขนาดใหญ่ โดยเฉพาะโมเดิร์นเทรด ได้เริ่มเห็นแนวโน้มทิศทางของตลาดเกษตรอินทรีย์ จึงได้เริ่มเปิดจำหน่ายผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ในซูเปอร์มาร์เก็ตต่างๆ เช่น Villa, Carrefour, Top, Emporium และ Siam Paragon (<http://www.greennet.or.th> 2550)

สำหรับภาพรวมของการปลูกพืชอินทรีย์ทั่วประเทศ พบว่า ในปี 2549 มีพื้นที่ปลูกเกษตรอินทรีย์ 140,96 ไร่ คิดเป็นสัดส่วน 0.103% ของพื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมดของประเทศ ฟาร์มเกษตรอินทรีย์ 7,564 แห่ง หรือ 0.148% จากจำนวนฟาร์มทั้งหมดในประเทศ ผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ 30,381 ตัน คิดเป็นมูลค่า 948 ล้านบาท จำหน่ายตลาดในประเทศ 520 ล้านบาท และ ส่งออก 428 ล้านบาท อุปสรรคในการปลูกพืชเกษตรอินทรีย์ได้แก่ มีข้อกำหนดเกษตรอินทรีย์อยู่หลายมาตรฐาน ขั้นตอนการจัดการกระบวนการผลิตมีความยุ่งยากซับซ้อน ตลาดที่น่าสนใจสำหรับสินค้าเกษตรอินทรีย์ได้แก่ ยุโรป ที่ให้เงินทุนแก่เกษตรกรปรับเปลี่ยนมาทำฟาร์มเกษตรอินทรีย์ เพื่อเป็นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีการประกาศใช้มาตรฐานเกษตรอินทรีย์เดียวกัน ส่วนตลาดในประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น ผู้บริโภคให้ความสนใจสินค้าเกษตรอินทรีย์มาก จนทำให้อัตราการบริโภคผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์เติบโตแบบก้าวกระโดดเกือบ 10% (<http://www.healthsquare.org> 2550)

ส่วนตลาดเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทยเองมีแนวโน้มของตลาดที่เติบโตขึ้นเป็นลำดับจากการที่ผู้บริโภคต้องการสินค้ามากขึ้น เนื่องจากความใส่ใจในด้านสุขภาพ ขณะที่ผู้ผลิตมีจำนวนจำกัด การผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ออกสู่ตลาดของเกษตรกรไทยจึงเป็นหนทางที่สดใส อีกทั้งการปรับเปลี่ยนมาผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ ย่อมจะทำให้ไทยมีโอกาสส่งออกได้เพิ่มขึ้น ประกอบกับไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมที่มีความได้เปรียบทั้งทางด้านภูมิศาสตร์และ ภูมิอากาศ

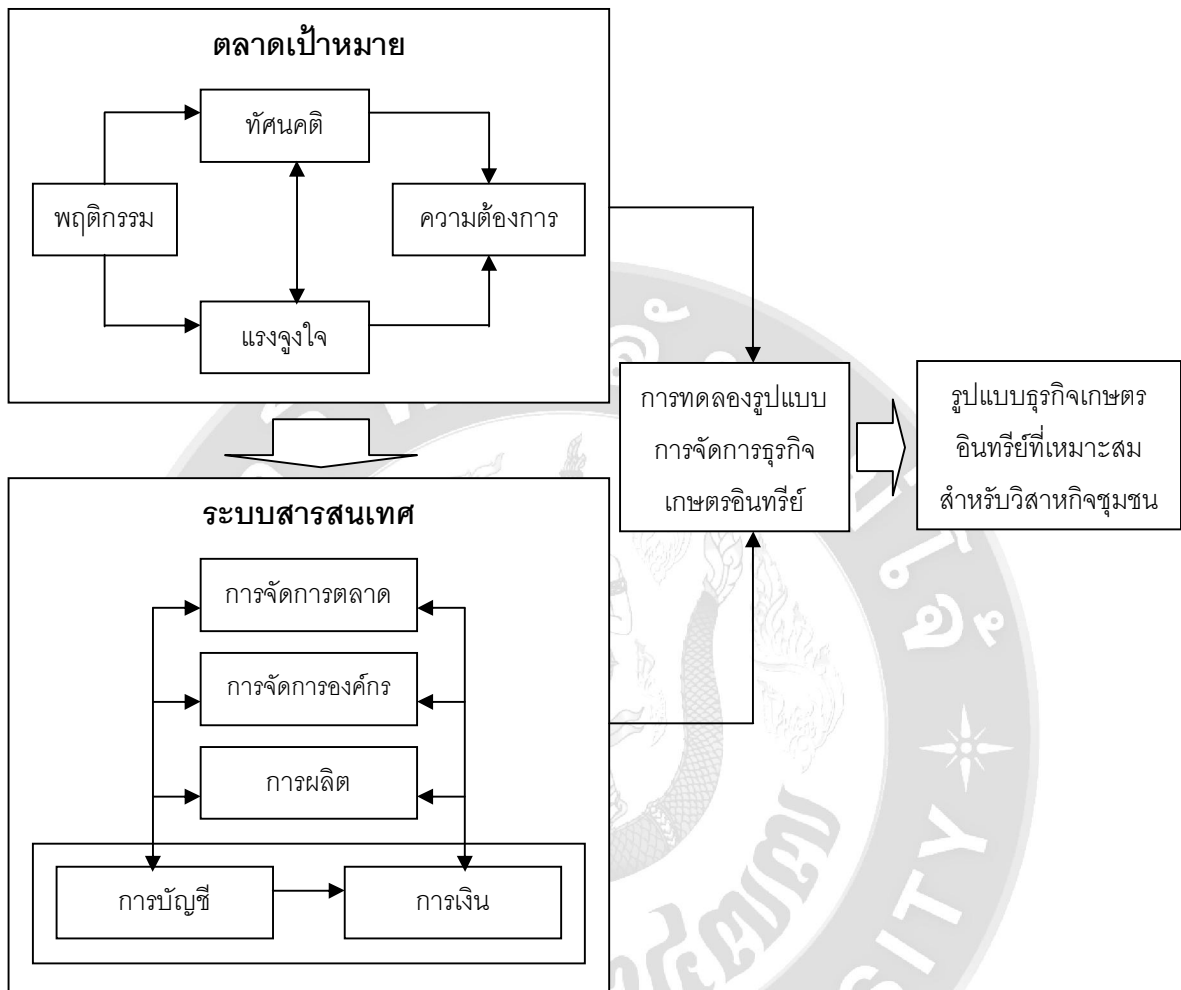
อีกทั้งยังเป็นประเทศผู้ผลิตและส่งออกอาหารที่สำคัญ จึงย่อมมีโอกาสที่จะพัฒนาศักยภาพให้เป็นผู้ผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลกได้ แต่ความสำเร็จจะเกิดขึ้นได้เพียงใดนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐบาลจะต้องให้การสนับสนุนอย่างจริงจัง เช่น การสร้างความเข้าใจและความรู้ให้แก่เกษตรกร การให้บริการตรวจสอบรับรองมาตรฐานที่ได้รับการยอมรับจากต่างประเทศ เป็นต้น จึงนับได้ว่าเกษตรอินทรีย์เป็นทางเลือกใหม่ของเกษตรกรไทย ในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าเกษตรและอาหารของประเทศ ในขณะเดียวกันจะช่วยเสริมให้โครงการ Food Safety ของรัฐบาลประสบความสำเร็จยิ่งขึ้น และมีผลดีต่อเนื่องในด้านคุณภาพชีวิตของเกษตรกรจากรายได้ที่เพิ่มขึ้น อีกทั้งเกิดผลดีทางอ้อมต่อสังคมและสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติในที่สุด (วลัยเงินมหาคุณ และพิมพ์นัย วิจิตรนาวัน, 2550)

นอกจากนี้ผู้บริโภคทั่วโลกส่วนใหญ่ต่างมีความเชื่อว่า อาหารเกษตรอินทรีย์มีความปลอดภัยสูง ดีต่อสุขภาพ รักษาสิ่งแวดล้อม และช่วยบรรเทาปัญหาโลกร้อน ทำให้กระแสความนิยมบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยประเทศที่มีการบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์สูงสุด 5 อันดับแรกของโลก ได้แก่ สหรัฐฯ เยอรมัน อิตาลี สหราชอาณาจักร และฝรั่งเศส ส่วนตลาดใหม่ที่น่าจับตามองในอนาคตก็คือ จีน อินเดีย ตะวันออกกลาง เพราะมีปริมาณความต้องการบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง กระแสความนิยมบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์กำลังขยายตัวเพิ่มขึ้น จากความนิยมบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์จากตลาดเฉพาะกลุ่ม (niche) เปลี่ยนแปลงไปสู่ตลาดกระแสความนิยมหลัก เป็นตัวเลือก อันดับแรกที่ผู้คนทั่วโลกจะนึกถึงและตัดสินใจซื้อเพื่อการบริโภคในอนาคต แต่ประเทศไทยยังมีจุดอ่อนในการทำตลาดเกษตรอินทรีย์คือกลุ่มเกษตรกรและสหกรณ์การเกษตรมีเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงานต่ำ เพื่อพัฒนาตลาดอินทรีย์ให้เกิดความยั่งยืน ควรจัดทำฐานข้อมูล ขยายฐานการบริโภคภายในประเทศ ประชาสัมพันธ์สินค้าอินทรีย์ของไทยในตลาดต่างประเทศ (<http://www.healthsquare.org> 2550)

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

เนื่องจากในปีงบประมาณ พ.ศ. 2551 ทีมวิจัยได้ทำการศึกษาถึง “การพัฒนารูปแบบการจัดการธุรกิจเกษตรอินทรีย์ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน (The Development of Organic Agriculture Business Management Model for Sustainable Strength of Community Entrepreneurs)” ซึ่งผลการศึกษาจะทำให้ได้รูปแบบธุรกิจ

เกษตรอินทรีย์ที่เหมาะสมสำหรับวิสาหกิจชุมชนที่ดำเนินธุรกิจเกษตรอินทรีย์ ดังกรอบแนวคิดของการศึกษา ดังนี้

จากกรอบแนวคิดในการศึกษาจะเห็นว่า วิสาหกิจชุมชนที่ดำเนินธุรกิจเกษตรอินทรีย์ได้มีการทดลองและนำเอารูปแบบธุรกิจเกษตรอินทรีย์ที่เหมาะสมไปปรับใช้กับการบริหารงานภายในกลุ่มของตนเอง เพื่อให้สามารถแข่งขันได้ในเชิงอุตสาหกรรมและเชิงพาณิชย์ได้ อย่างไรก็ตามการนำเอารูปแบบไปใช้กับการดำเนินธุรกิจนั้น ยังต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาเพื่อให้ทันกับสถานการณ์สิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย ดังนั้นในปีงบประมาณ พ.ศ. 2552 นี้ ทางทีมวิจัยจึงได้เห็นว่า รูปแบบที่กลุ่มธุรกิจเกษตรอินทรีย์นำไปใช้กับการดำเนินธุรกิจนั้น จะต้องมีการประเมินและติดตามผลการนำเอารูปแบบการบริหารงานไปใช้ เพื่อจะได้ทราบถึงปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการนำเอารูปแบบไปใช้ เพื่อที่จะหาแนวทางในการพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมกับการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจเกษตรอินทรีย์ให้สามารถสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มได้ต่อไป

นอกจากนี้ทางทีมวิจัยยังมุ่งที่จะศึกษาถึงการสร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ และระบบ การจัดการองค์ความรู้ธุรกิจเกษตรอินทรีย์ เพื่อให้ธุรกิจเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ เกิดการเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร องค์ความรู้ กิจกรรม หรือการช่วยเหลือในด้านต่างๆ ทั้งภายในเครือข่ายและนอกเครือข่าย อันจะส่งผลให้ธุรกิจเกษตรอินทรีย์มีความสามารถทาง การแข่งขันในเชิงอุตสาหกรรมและเชิงพาณิชย์ที่เพิ่มขึ้น และสามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างยั่งยืน ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

(Objectives of the study)

1. การประเมินผลและการติดตามผลการดำเนินงานธุรกิจเกษตรอินทรีย์ของกลุ่ม ผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์
2. การสร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือธุรกิจเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มผู้ผลิต เกษตรอินทรีย์
3. การพัฒนาระบบการจัดการองค์ความรู้ด้านธุรกิจเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มผู้ผลิต เกษตรอินทรีย์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

(Expected results)

1. เพื่อใช้เป็นแนวทางที่จะทำให้กลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ได้มี การประเมินผลและปรับปรุงรูปแบบการบริหารงานได้ด้วยตนเอง เพื่อนำไปสู่การพึ่งพาตนเอง อย่างยั่งยืนต่อไป
2. กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ เกิดความร่วมมือใน การดำเนินธุรกิจเกษตรอินทรีย์ทำให้เกิดอำนาจต่อรองทางการค้าและให้ความช่วยเหลือสมาชิกใน กลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ เช่น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลทางด้านการผลิต การตลาด การเงิน และการบริหารงานบุคคล เป็นต้น ทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น
3. กลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์มีการขยายเครือข่ายกลุ่มออกไปซึ่งจะทำให้เกิด ความร่วมมือระหว่างเครือข่าย เช่น การวิจัยร่วมกัน การฝึกอบรมร่วมกันทำให้เพิ่มประสิทธิภาพใน การทำงานและลดการสิ้นเปลืองทรัพยากร

4. กลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยนและบูรณาการองค์ความรู้ต่างๆ ในการพัฒนาระบบจัดการองค์ความรู้ทางด้านการตลาด การผลิต การเงิน การบัญชี และการบริหารทรัพยากรบุคคล

5. หน่วยงานของภาคเอกชน หรือหน่วยงานของภาครัฐที่เกี่ยวข้อง สามารถนำข้อมูลไปใช้ปรับปรุงให้เหมาะสมกับธุรกิจเกษตรอินทรีย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

6. ผู้ที่สนใจทางด้านเกษตรอินทรีย์ สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้อ้างอิงหรือเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ให้เพิ่มมากขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

(Scope of the study)

1. การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ เท่านั้น

2. การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์เท่านั้น ไม่รวมธุรกิจเกษตรอินทรีย์ที่อยู่ในรูปของสหกรณ์ เนื่องจากการดำเนินงานในรูปแบบของสหกรณ์มีโครงสร้างและการดำเนินงานที่ชัดเจนอยู่แล้ว

นิยามศัพท์

(Definition of terms)

เกษตรอินทรีย์ (organic agriculture) หมายถึง ระบบการจัดการการผลิตด้านการเกษตรแบบองค์รวม ที่เกื้อหนุนต่อระบบนิเวศ รวมถึงความหลากหลายทางชีวภาพ วงจรชีวภาพ โดยเน้นการใช้วัสดุธรรมชาติ หลีกเลี่ยงการใช้วัตถุอันตรายจากการสังเคราะห์ และไม่ใช้พืช สัตว์ หรือจุลินทรีย์ ที่ได้มาจากเทคนิคการดัดแปลงพันธุกรรม (genetic modification) หรือ พันธุวิศวกรรม (genetic engineering) มีการจัดการกับผลิตภัณฑ์ โดยเน้นการแปรรูปด้วยความระมัดระวัง เพื่อรักษาสภาพการเป็นเกษตรอินทรีย์ และคุณภาพที่สำคัญของผลิตภัณฑ์ในทุกขั้นตอน

วิสาหกิจชุมชน (community enterprise) หมายถึง กิจกรรมของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ หรือการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกัน

และรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลในรูปแบบใด หรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน

การติดตามผล (Monitoring) หมายถึง การสอดส่องดูแลกิจกรรมที่อยู่ระหว่างการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่า การดำเนินงานเป็นไปตามระบบการควบคุมภายในที่กำหนด (<http://klang.cgd.go.th/kkn/Documents/controler.files/frame.htm#slide0202.htm>)

การประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานกับระบบการควบคุมภายในที่กำหนดไว้ว่ามีความสอดคล้องหรือไม่เพียงใด และประเมินระบบการควบคุมภายในที่กำหนดไว้ ว่ายังเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบันหรือไม่ (<http://klang.cgd.go.th/kkn/Documents/controler.files/frame.htm#slide0202.htm>)

การบริหาร (Administration) กระบวนการวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการ และการควบคุม การปฏิบัติการในองค์การ และการใช้ทรัพยากรอื่น ๆ ที่ก่อให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร หรืออีกความหมายหนึ่งคือ กระบวนการทำงานเพื่อก่อให้เกิดการทำงานที่เป็นผลสำเร็จด้วยการใช้บุคคล และทรัพยากรต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุซึ่งเป้าหมายของความต้องการ (วันชัย โกลละสุต, 2550)

การบริหารความรู้ (KM-Knowledge Management) คือ วิธีการบริหารจัดการสร้างความรู้ให้เป็นทรัพย์สินขององค์กร ในรูปแบบ ความรู้สาธารณะและความรู้ที่ฝังแน่นหรือตกผลึกอยู่ในตัวบุคลากร เพื่อให้ความรู้เป็นเครื่องมือในการทำงานของบุคลากรทุกระดับในองค์กร ส่งผลให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์กร (พีรยา บ่อมสุข, 2550)

งานการเงินและบัญชี หมายถึง การปฏิบัติงานด้านการเงิน บัญชี และควบคุมเอกสารเบิกจ่ายเงินงบประมาณที่ใช้ในหน่วยงานและสนับสนุนให้กับพื้นที่ (<http://www.dmh.go.th/plan/download/budget/unitcosttext.doc>)

เครือข่าย (network) หมายถึง การเชื่อมโยงผู้คน กลุ่มคน กระบวนการและเป้าหมายเข้าด้วยกัน เพื่อตอบสนองความต้องการและการแก้ไขปัญหาของกลุ่มหรือองค์กร

การจัดการองค์ความรู้ หมายถึง การรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในองค์กรซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในตัวบุคคลหรือเอกสาร มาพัฒนาให้เป็นระบบ เพื่อให้ทุกคนในองค์กรสามารถเข้าถึงความรู้ และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้ รวมทั้งปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้องค์กรมีความสามารถในการแข่งขันสูงสุด

ระบบจัดการองค์ความรู้ หมายถึง ระบบหรือองค์ประกอบของการจัดการองค์ความรู้ จะทำให้ผู้ปฏิบัติสามารถนำไปใช้ได้จริง และจะทำให้ผู้บริหารสามารถแยกแยะ จำแนก ปัญหาในการจัดการองค์ความรู้ได้ ทำให้สามารถเข้าใจกระบวนการขั้นตอนพื้นฐานได้ สามารถเลือกใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่เหมาะสม และช่วยให้พวกเขาเปลี่ยนนิสัยทัศนคติไปสู่แนวทางการปฏิบัติงานจริงได้

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

(REVIEW OR RELATED LITERATURE)

การศึกษาเรื่อง “การพัฒนาการจัดการองค์ความรู้ด้านธุรกิจเกษตรอินทรีย์เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน” อาศัยอาศัยแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ดังนี้

1. แนวคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
2. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
3. กรอบแนวความคิดในการวิจัย

แนวคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ความสัมพันธ์ระหว่างแผนเชิงกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการขององค์กร
(<http://www.polsci.chula.ac.th/pa/Wathana.htm>)

การบริหารงานเชิงกลยุทธ์ (strategic management) มีลักษณะเด่นในเรื่องการพัฒนากระบวนการที่ต่อเนื่องและมีการทบทวนในขั้นตอน "การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม - การจัดวางทิศทางขององค์กร - การกำหนดกลยุทธ์ - การปฏิบัติงานตามกลยุทธ์ - การควบคุมเชิงกลยุทธ์" อย่างเป็นระบบ

1. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (environmental analysis)

การศึกษาด้านสภาพแวดล้อมภายนอกขององค์กรและการศึกษาสภาพแวดล้อมภายในองค์กร เป็นเนื้อหาในลักษณะวิเคราะห์ (Analysis) จากนั้นจึงนำเอาผลการวิเคราะห์มาทำการสรุปเนื้อหาในลักษณะสังเคราะห์ (Synthesis) เพื่อประเมินสถานการณ์ขององค์กร ในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต

2. การจัดวางทิศทางขององค์กร (corporate vision – mission - objective)

การจัดวางทิศทางขององค์กรประกอบด้วย การกำหนด วิสัยทัศน์และภารกิจขององค์กร และการกำหนดเป้าประสงค์ในภาพรวมขององค์กร

3. การกำหนดกลยุทธ์ (strategy formulation)

การกำหนดกลยุทธ์ เริ่มจากการวิเคราะห์ตำแหน่งของสถานภาพขององค์กร แล้วจึงพิจารณาทางเลือกกลยุทธ์ 3 ระดับ ประกอบด้วย กลยุทธ์ในระดับองค์กร (corporate strategy) กลยุทธ์ในระดับกิจการหรือแผนงาน (business strategy) กลยุทธ์ในระดับงานหรือโครงการ (functional strategy)

4. การปฏิบัติงานตามกลยุทธ์ (strategy implementation)

การปฏิบัติงานตามกลยุทธ์ เริ่มจากการทบทวนกลยุทธ์ในระดับงานหรือโครงการ (functional strategy) ที่มีอยู่เดิมแล้วปรับกลยุทธ์ใหม่ พร้อมกับการจัดทำระบบกระบวนการปฏิบัติงาน และกำหนดการตรวจสอบระบบกระบวนการปฏิบัติงาน

กระบวนการของการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (วีระยุทธ ชาตะกาญจน์, 2547)

กระบวนการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์สรุปได้ดังนี้

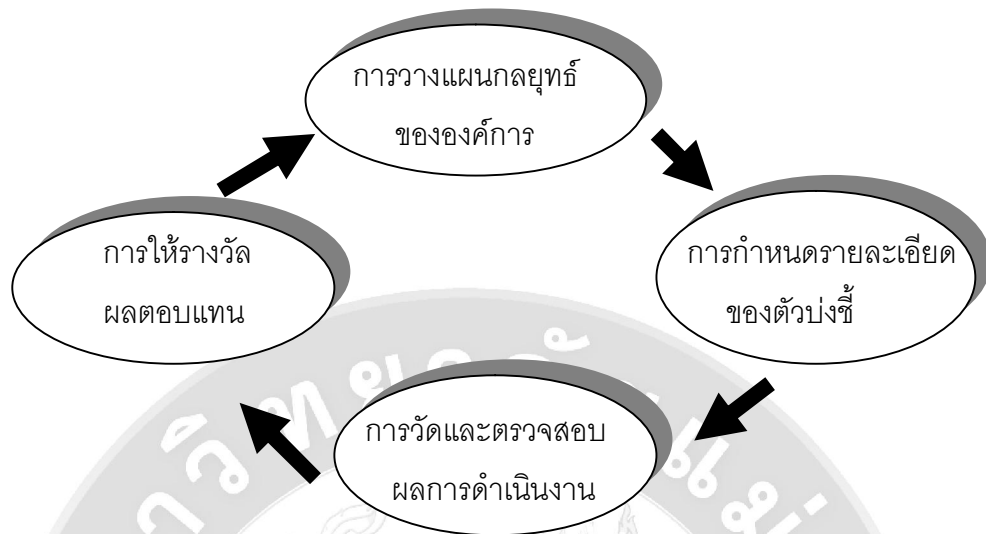
1. **การวางแผนกลยุทธ์ขององค์กร** ซึ่งองค์กรจะต้องทำการกำหนดทิศทางโดยรวมว่าต้องการที่จะทำอะไรอย่างไร ซึ่งเป็นเรื่องของการวางยุทธศาสตร์หรือวางแผนกลยุทธ์ เพื่อทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในองค์กร (SWOT Analysis)

2. **การกำหนดรายละเอียดของตัวบ่งชี้วัดผลการดำเนินงาน** เมื่อผู้บริหารขององค์กรได้ทำการตกลงร่วมกันเกี่ยวกับตัวบ่งชี้วัดผลการดำเนินงานแล้ว จะเริ่มดำเนินการสำรวจเพื่อหาข้อมูลหลักฐานเกี่ยวกับสภาพในปัจจุบัน (Baseline Data) เพื่อนำมาช่วยในการกำหนดความชัดเจนของตัวบ่งชี้ดังกล่าว

3. **การวัดและการตรวจสอบผลการดำเนินงาน** ผู้บริหารจะต้องจัดให้มีการตรวจสอบและรายงานผลการดำเนินงานของแต่ละตัวบ่งชี้ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้

4. **การให้รางวัลตอบแทน** หลังจากที่ได้พิจารณาผลการดำเนินงานแล้ว ผู้บริหารจะต้องมีการให้รางวัลตอบแทนตามระดับของผลงานที่ได้ตกลงกันไว้ นอกจากนี้ อาจจะมีการให้ข้อเสนอแนะหรือกำหนดมาตรการบางประการเพื่อให้มีการปรับปรุงผลงานให้เป็นไปตาม

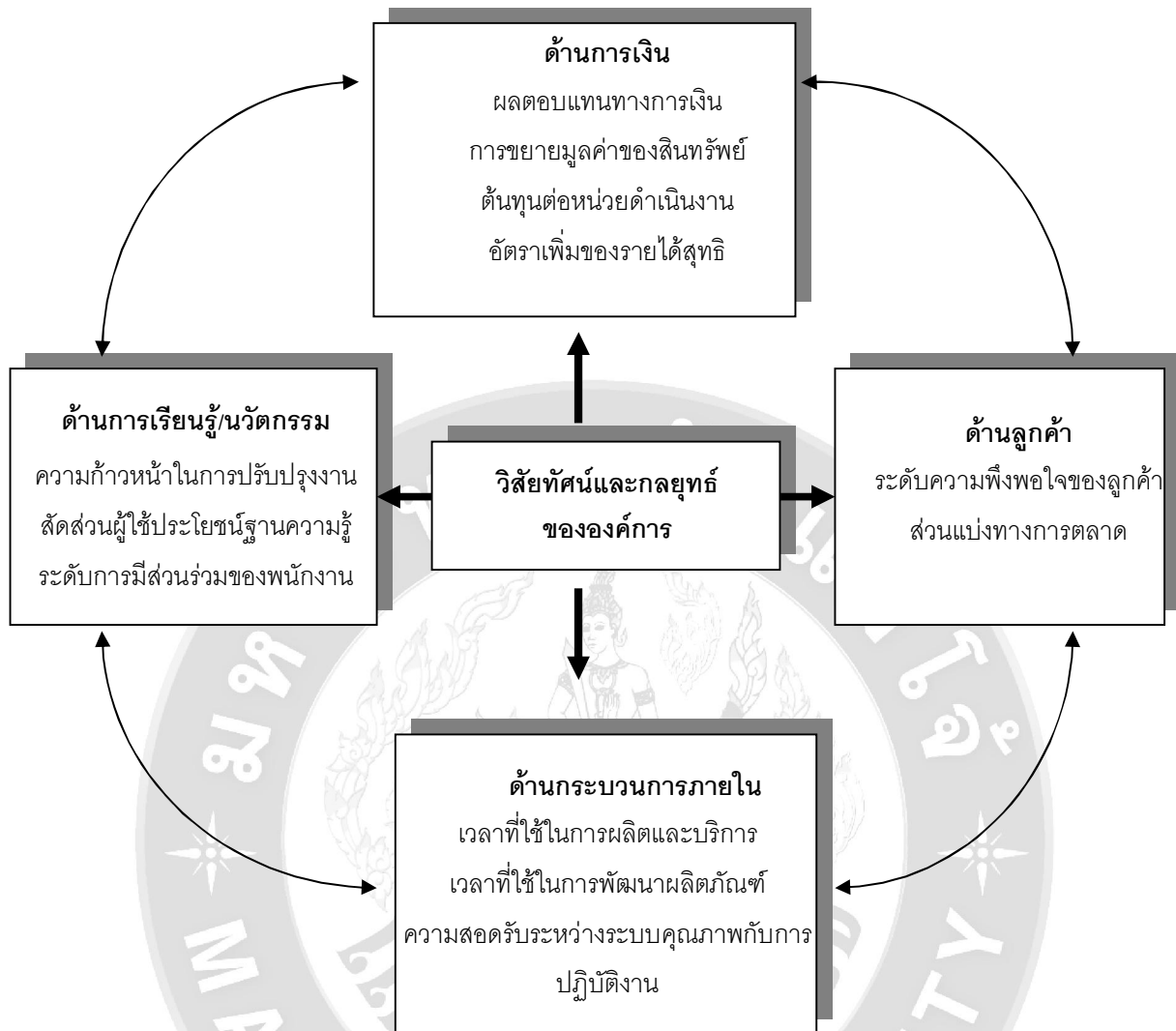
เป้าหมายที่กำหนดไว้

ภาพที่ 1 กระบวนการของการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์

การวัดผลการปฏิบัติงานแบบสมดุลย์ (Balanced Scorecard ; BSC)

Kaplan and Norton (1998) ได้แนะนำเทคนิค Balanced Scorecard เพื่อใช้ในการวัดผลการปฏิบัติงานขององค์กรภาคธุรกิจ โดยเพิ่มเติมมิติทางด้านลูกค้า (Customers Perspective) มิติด้านกระบวนการบริหารภายในองค์กร (Internal Perspective) และด้านมิติทางการเรียนรู้ (Innovation and Learning Perspective) เพื่อใช้ในการตรวจวัดและวิเคราะห์ผลงานขององค์กรเข้าไป นอกจากการวัดผลการปฏิบัติงานที่ใช้กันอยู่เดิมที่เน้นมิติทางการเงิน (Financial Perspective) แต่เพียงอย่างเดียว ซึ่งไม่สามารถตอบสนองของวัตถุประสงค์ ค่านิยม ของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กรได้อย่างครอบคลุม

ภาพที่ 2 รูปแบบการวัดผลการปฏิบัติงานตามแนวทาง Balanced Scorecard

การวัดผลการปฏิบัติงานตามแนวทางการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กร

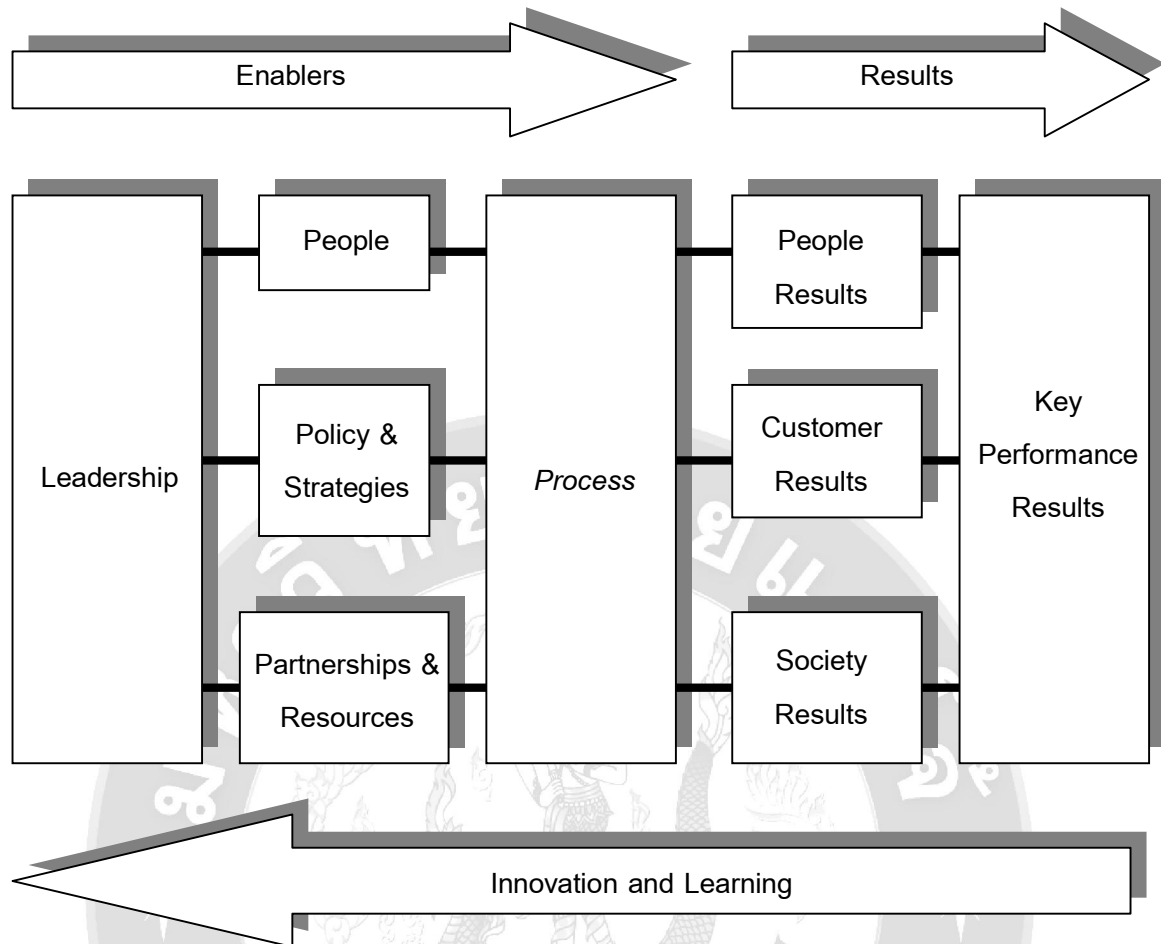
วีระยุทธ ชาตะกาญจน์ (2547) กล่าวถึง The European Foundation for Quality Management (EFQM) ได้พัฒนารูปแบบและตัวบ่งชี้วัดผลการปฏิบัติงานสำหรับใช้ในการตรวจสอบคุณภาพการบริหารองค์กรตามแนวทาง TQM ที่เรียกว่า The EFQM Excellence Model ขึ้น ซึ่งเป็นตัวแบบที่ใช้หลักการประเมินผลองค์กรที่ครอบคลุมทั้งการประเมินความสัมพันธ์เชิงเหตุเชิงผล และความสัมพันธ์ระหว่างกันที่แสดงผลในเชิงเปรียบเทียบได้ โดยในการนี้ EFQM ได้ทำการพัฒนาแนวทางการประเมินผลงานภายใต้หลักการ RADAR Logic ซึ่งประกอบด้วยส่วนสำคัญ 4 ส่วน คือ

- การประเมินผลงาน (Results)
- การประเมินวิธีการวางแผนการปฏิบัติงาน (Approach)
- การประเมินวิธีการที่องค์การดำเนินกิจกรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ (Deployment)
- การประเมินวิธีที่องค์การใช้ในการประเมินตนเอง (Assessment and Review)

Model EFQM ใช้กลุ่มของตัวบ่งชี้วัดผลงาน 2 กลุ่มย่อยคือ กลุ่มปัจจัยต้น (Enablers) และกลุ่มปัจจัยตาม (Results) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. กลุ่มปัจจัยต้น (Enablers) ประกอบด้วย
 - 1.1 ภาวะผู้นำ (Leadership)
 - 1.2 นโยบายและกลยุทธ์ (Policy and Strategy)
 - 1.3 สมาชิกขององค์การ (People)
 - 1.4 พันธมิตรและทรัพยากร (Partnerships and Resources)
 - 1.5 กระบวนการทำงาน (Process)
2. กลุ่มปัจจัยตาม (Results) ประกอบด้วย
 - 2.1 ผลที่เกิดขึ้นกับกลุ่มผู้รับบริการ (Customer Results)
 - 2.2 ผลที่เกิดขึ้นกับสมาชิกขององค์การ (People Results)
 - 2.3 ผลที่เกิดขึ้นกับสังคม (Society Results)
 - 2.4 ผลการปฏิบัติงานหลัก (Key Performance Results)

การวัดผลการปฏิบัติงานตามแนวทางการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์การ มีรูปแบบและตัวบ่งชี้วัดผลงานตามแผนภาพต่อไปนี้

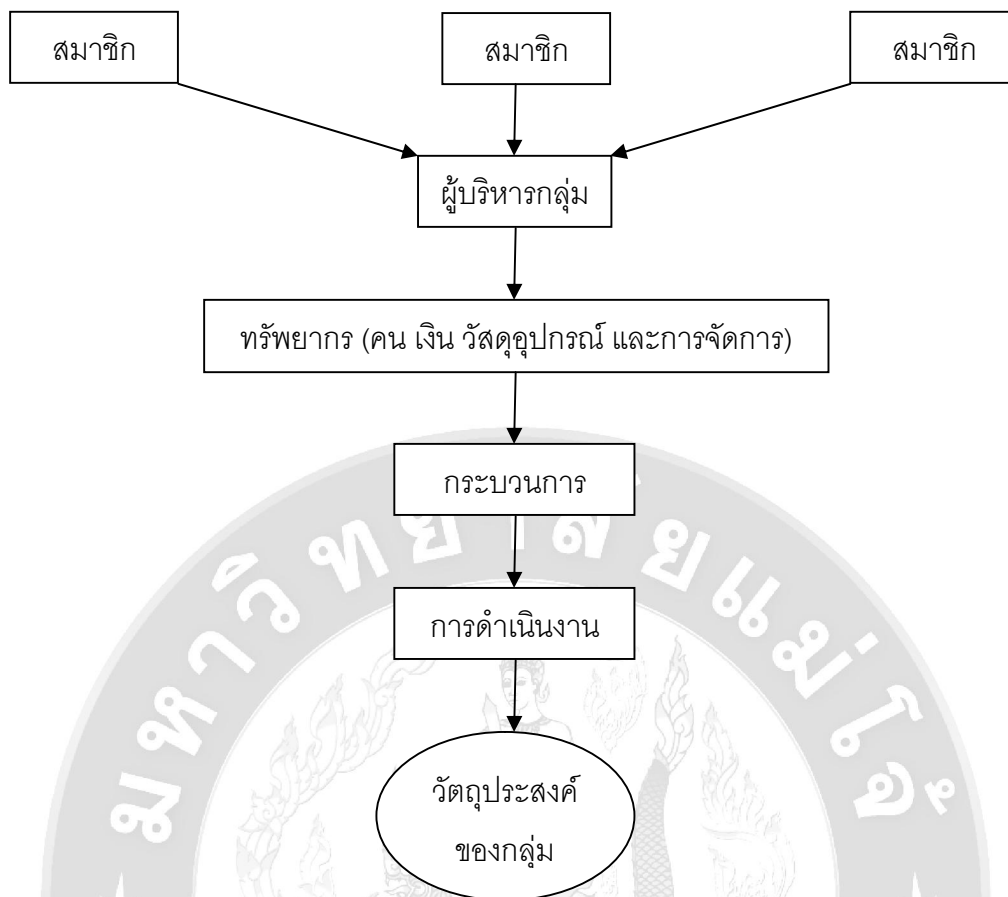
ภาพที่ 3 การวัดผลการปฏิบัติงานตามแนวทาง EFQM Excellence

การบริหารจัดการกลุ่ม

กฤษฎา ประศาสน์ภูมิ และส่งเสริม กลิ่นหอม (2548: 4) ให้ความหมายของการบริหารงานกลุ่ม หมายถึง กระบวนการประสานการทำงานของคนและทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่ในกลุ่มเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่มนั่นเอง ซึ่งกระบวนการประสานการทำงานของคนก็หมายถึงกระบวนการบริหารซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การจัดการองค์กร การนำ และการควบคุม ซึ่งทรัพยากรการบริหารต่างๆ เช่น บุคคล เงินทุน วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการเพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่ม

จากความหมายของการบริหารกลุ่ม สรุปได้ตามภาพที่ 1 กระบวนการบริหารงานกลุ่ม

ดังนี้

ภาพที่ 4 การบริหารงานกลุ่ม

ที่มา : กฤษฎา ประศาสน์วุฒิ และส่งเสริม กลิ่นหอม (2548)

จากภาพที่ 1 การบริหารงานกลุ่ม จะเริ่มตั้งแต่สมาชิกกลุ่มซึ่งประกอบด้วยสมาชิกตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปรวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มเพื่อวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง สมาชิกก็จะเลือกตัวแทนมาเป็นผู้บริหารกลุ่ม เนื่องจากกลุ่มเมื่อมีสมาชิกจำนวนมาก สมาชิกทุกคนไม่อาจจะบริหารงานกลุ่มได้จำเป็นต้องมีผู้แทนสมาชิกก็คือผู้บริหารกลุ่มนั่นเอง ซึ่งกลุ่มอาจจะบริหารงานกลุ่มในรูปของคณะกรรมการกลุ่ม หรืออาจจะจัดหาเจ้าหน้าที่มาช่วยในการบริหารกลุ่มด้วยก็ได้ถ้ากิจกรรมของกลุ่มมีจำนวนมาก ผู้บริหารกลุ่มมีหน้าที่บริหารทรัพยากรการบริหารกลุ่ม ตามกระบวนการบริหาร เพื่อให้กลุ่มสามารถดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม จนบรรลุวัตถุประสงค์ การบริหาร เป็นทั้งศาสตร์ (science) และศิลป์ (art) วิชาการบริหารเป็นศาสตร์อย่างหนึ่งที่สามารถกำหนดเป็นหลักทฤษฎีที่มีกฎเกณฑ์ที่พิสูจน์ได้ แต่ในทางปฏิบัติการจัดการหรือการบริหารมีหลักศิลปะ กล่าวคือ เป็นเรื่องที่ต้องใช้ความสามารถและพยายามที่จะจัดการองค์การโดยนำทฤษฎีและกฎเกณฑ์ทางวิชาการมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมที่มี

ความแตกต่างและมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ หรือศิลปะการจัดการที่มีความสำคัญอย่างมากในการจัดการองค์การ ในสภาวะการณ์ปัจจุบัน การบริหารมีความสำคัญยิ่งต่อการประสานการดำเนินงานขององค์การให้ดำเนินงานได้ตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล รวมทั้งการประสานการใช้ทรัพยากรการบริหารได้อย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และสามารถปรับการดำเนินงานขององค์การให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปทั้งภายในและภายนอกองค์การ ประสานประโยชน์ของบุคคลในองค์การทั้งที่เป็นเจ้าของ พนักงาน เจ้าหน้าที่ และผู้บริหาร การบริหารเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินงานร่วมกันของกลุ่มบุคคลเพื่อวัตถุประสงค์ขององค์การ กระบวนการบริหารจึงมีกิจกรรมต่างๆ ทางการบริหาร หรือหน้าที่การบริหาร (management function) อย่างเป็นขั้นตอนและเป็นวงจรแต่ละกิจกรรมของการบริหารต้องสัมพันธ์กันกับกิจกรรมก่อนๆ ที่ผ่านมามาตามลำดับ การกำหนดขั้นตอนการบริหารมีหลายรูปแบบด้วยกันโดยกำหนดตามขั้นตอนของกิจกรรมที่ต้องกระทำ ซึ่งกระบวนการบริหารตามแนวคิดต่างๆ ที่มีความแตกต่างกันและคล้ายคลึงกันในบางประเด็น โดยส่วนใหญ่แล้วจะมีกิจกรรมหรือขั้นตอนหลักที่เหมือนกันเพียงแต่ต่างกันรายละเอียดปลีกย่อยเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพการณ์ขององค์การ

นอกจากนี้ การบริหารจัดการกลุ่มจะต้องศึกษาและวิเคราะห์ถึงปัจจัยดังต่อไปนี้

1. ภาวะผู้นำ

ภาวะผู้นำหมายถึงการที่ผู้นำขององค์การใช้อิทธิพลต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาร่วมมือปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ อิทธิพลดังกล่าวนี้อาจเป็นไปได้ในทางบวกและทางลบ หรือทางใดทางหนึ่ง (สมคิด บางโม, 2546 : 229)

2. การทำงานร่วมกันเป็นทีม

การทำงานร่วมกันเป็นทีมมีความสำคัญในการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจในปัจจุบัน เนื่องจากปัจจุบันงานมีความยุ่งยากซับซ้อนมาก และมีปริมาณมาก ผู้รับบริการมีจำนวนมาก และเป็นผู้มีความรู้และมีความต้องการไม่สิ้นสุด เครื่องมือและเทคโนโลยีมีความก้าวหน้าและยุ่งยากมากขึ้น คู่แข่งขันมีจำนวนมาก การทำงานคนเดียวหรือบริหารงานคนเดียวยากที่จะบรรลุผลสำเร็จได้ สมคิด บางโม (อ้างแล้ว : 247) ได้ให้ความหมายของการทำงานเป็นทีม (Teamwork) ว่า หมายถึง กลุ่มของคนที่ทำางานร่วมกัน มุ่งมั่นในความสำเร็จของงานร่วมกัน และจากการศึกษา

ทีมงานที่ประสบความสำเร็จหลาย ๆ ทีม สามารถประมวลลักษณะของทีมงานที่มีประสิทธิภาพได้ดังนี้

- 2.1 จำนวนสมาชิกในทีมงานไม่มากนัก เหมาะสมกับงาน และเป้าหมายของงาน
- 2.2 เป้าหมายของทีมงานชัดเจน สมาชิกทุกคนทราบเป้าหมายของทีมงาน และเป้าหมายของทีมงานเป็นเรื่องเฉพาะเจาะจงชัดเจน
- 2.3 สมาชิกทุกคนห่วงใยต่อความสำเร็จของทีมงาน สมาชิกตั้งใจทำงานและให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ มีความห่วงใยต่อผลงานของเพื่อนร่วมสมาชิก
- 2.4 สมาชิกทุกคนมีสิทธิแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ โดยการยึดถือเอางาน และเป้าหมายของงานเป็นหลัก
- 2.5 มีผู้นำหรือหัวหน้าทีมที่ดี เป็นผู้นำที่มุ่งทำงาน เสียสละเพื่อทีมงาน ยอมรับความคิดเห็นของสมาชิก มีภาวะผู้นำที่ดี เป็นตัวอย่างที่ดีแก่สมาชิก
- 2.6 ผลประโยชน์ของสมาชิกชัดเจน บอกได้ว่าเมื่อสมาชิกทำงานตามที่ได้รับมอบหมายสำเร็จแล้วเขาจะได้อะไร ถ้าผลประโยชน์ตรงกับความต้องการของสมาชิก สมาชิกย่อมตั้งใจทำงานเต็มความสามารถ
- 2.7 สมาชิกมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน การยอมรับความสามารถของเพื่อนสมาชิก เปิดโอกาสให้สมาชิกทำงานที่เหมาะสมอย่างเต็มที่ มีความลัษะหว่างกันให้น้อยที่สุด ไม่แก่งแย่งชิงดีชิงเด่นกันระหว่างสมาชิก ยินดีให้ความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
- 2.8 การพัฒนาทีมงาน มีการพัฒนาความรู้ความสามารถของทีมงานอย่างสม่ำเสมอ

การมีส่วนร่วมของกลุ่ม

ปาริชาติ วลัยเสถียร (2546, หน้า195) กล่าวว่า แนวคิดการมีส่วนร่วม คือ การที่ประชาชนร่วมกันในการจัดการ การควบคุม การใช้ และการกระจายทรัพยากร ตลอดจนปัจจัยผลผลิตที่มีอยู่ในท้องถิ่นของตนเอง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคม ปัจจุบัน แนวความคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา ได้รับการยอมรับและใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติในงานพัฒนาอย่างกว้างขวาง กระบวนการของการมีส่วนร่วมนั้นไม่ได้กำหนดขึ้นโดยรัฐ แต่ความสำเร็จของการมีส่วนร่วมอยู่ที่ประชาชนในชุมชน หรือท้องถิ่นเป็นผู้ริเริ่ม และเน้นการทำงานในรูปกลุ่มหรือองค์กร มีวัตถุประสงค์ในการเข้ามาร่วมอย่างชัดเจน และพลังกลุ่มจะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะผลักดันให้งานต่าง ๆ บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย

นอกจากนี้ กระบวนการพัฒนาจำเป็นต้องมีการรวมพลังทั้งภาครัฐ เอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการและประชาชน เพื่อร่วมกันแก้ปัญหาของท้องถิ่น ซึ่งเป็นกระบวนการหนึ่งของแนวคิดการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม สามารถจำแนกตามระดับของการมีส่วนร่วมได้ 4 ระดับ ดังนี้

- 1 การมีส่วนร่วมตัดสินใจ (Decision Making) การที่ประชาชนได้เริ่มเข้ามามีส่วนร่วมตัดสินใจในการวางแผน การกำหนดนโยบาย และการจัดการเกี่ยวกับกิจกรรมการพัฒนาด้วยตัวเอง ซึ่งถือว่าการระดมความรับผิดชอบ และเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง
- 2 การมีส่วนร่วมปฏิบัติการ (Implementation) เป็นการสนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ รวมไปถึงการบริหารงาน การประสานงาน และการขอความช่วยเหลือด้วย
- 3 การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ประชาชนได้รับผลประโยชน์ร่วมกันจากบริการทางด้านวัสดุและสังคม โดยจะพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์และโทษที่เกิดขึ้น
- 4 การมีส่วนร่วมในการประเมิน (Evaluation) สิ่งที่ต้องคำนึง คือ ความเห็น ความชอบ และความคาดหวังของบุคคลและกลุ่ม ซึ่งอาจมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้

การสร้างเครือข่าย*

แนวความคิดเกี่ยวกับเครือข่าย จัดเป็นแนวคิดที่มีความสำคัญและถูกนำมาใช้กันอย่างแพร่หลาย เนื่องมาจากกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และความซับซ้อนทางสังคม ส่งผลให้การรวมตัวเป็นเครือข่ายขยายวงกว้างมากขึ้น ซึ่งแนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายเป็นเสมือนการเชื่อมโยงผู้คน กลุ่มคน กระบวนการและเป้าหมายเข้าด้วยกัน เพื่อตอบสนองความต้องการ และการแก้ไขปัญหาของกลุ่มหรือองค์กร

ความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย

บุคคลหรือสถาบันมารวมตัวกันเป็นกลุ่ม เนื่องจากมีความสนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งร่วมกัน อย่างไรก็ตามการรวมกลุ่มยังไม่อาจเป็นเครือข่ายได้ เพราะจะมีลักษณะเพียงการทำงานร่วมกัน คือ มีบุคคลมาร่วมสนทนากัน หากจะให้ เป็นเครือข่ายต้องมีปัจจัยอีกข้อ คือ ความร่วมมือ

กันที่จะติดต่อสื่อสาร ความเต็มใจที่จะประสานงานกัน ข้อสำคัญสมาชิกต้องมีการยอมรับที่จะทำกิจกรรมร่วมกัน ไม่ใช่เพียงการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเท่านั้น ที่สำคัญต้องให้ความสำคัญกับขั้นตอนการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมภายในเครือข่าย เพราะจะสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามที่จะร่วมมือกันของเครือข่าย

กระบวนการเสริมสร้างเครือข่าย

ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

1. ขั้นการตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย

เป็นขั้นตอนที่บุคคลหรือองค์กรตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่ายเพื่อที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมาย รวมทั้งพิจารณาองค์กรต่างๆ ที่เห็นว่าเหมาะสมเข้าเป็นเครือข่ายในการทำงาน คำถามสำคัญที่จะเกิดขึ้นในขั้นตอนนี้ คือ

1.1 จะเข้าร่วมเป็นเครือข่ายกับองค์กรใด?

1.2 จะได้รับประโยชน์หรือจะต้องสละประโยชน์ด้านใดบ้างในการเข้าร่วมเป็นเครือข่าย?

1.3 ระยะเวลาในการเข้าร่วมเป็นเครือข่ายจะนานเท่าใด?

คำตอบสำหรับคำถามบางคำถามเหล่านี้ อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงเมื่อระยะเวลาในการทำงานผ่านไประยะหนึ่งแล้ว

2. ขั้นการติดต่อกับองค์กรที่จะเป็นเครือข่าย

หลังจากที่ได้ตัดสินใจในองค์กรที่เห็นว่าเหมาะสมในการเข้าร่วมเครือข่ายแล้ว ขั้นตอนต่อมาคือ การติดต่อสัมพันธ์เพื่อชักชวนให้เข้าร่วมเป็นเครือข่ายในการทำงาน โดยการรวมเป็นเครือข่ายจะเกิดขึ้นเมื่อองค์กรมีความต้องการที่เหมือนกัน และต้องทำกิจกรรมตอบสนองความต้องการเหมือนกัน ดังนั้นจะต้องสร้างความคุ้นเคยและการยอมรับ รวมทั้งความไว้วางใจระหว่างกัน เป็นขั้นตอนของการปลูกจิตสำนึก โดยการให้ข้อมูล แลกเปลี่ยนข้อมูล และกระตุ้นให้อยากแก้ปัญหาาร่วมกัน อาจเรียกขั้นตอนนี้ว่าเป็นขั้นตอน “การเตรียมกลุ่มหรือเตรียมเครือข่าย” ก็ได้

3. ขั้นตอนการสร้างพันธมิตรร่วมกัน

เป็นขั้นตอนของการสร้างความผูกพันร่วมกัน หมายถึง การตกลงในความสัมพันธ์ต่อกัน ในขั้นตอนนี้องค์กรเข้าสู่การตกลงที่จะทำงานร่วมกัน ซึ่งในการที่จะทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อตอบสนองความต้องการหรือแก้ไขปัญหา กลุ่มองค์กรจะต้องมีความรู้เพียงพอที่จะกระทำได้นั้นจึงต้องเสริมความรู้ที่จำเป็นซึ่งอาจจะทำโดยแลกเปลี่ยนความรู้ภายในกลุ่ม หรือแลกเปลี่ยนกับองค์กรนอกกลุ่ม เช่น ศึกษาดูงาน เชิญวิทยากรมาถ่ายทอดเพิ่มพูนความรู้ เป็นต้น อาจเรียกขั้นตอนนี้ว่า “กลุ่มศึกษาเรียนรู้” ก็ได้

4. ขั้นตอนการพัฒนาความสัมพันธ์

เป็นขั้นตอนที่การสร้างเครือข่ายปรากฏผลงานเป็นรูปธรรม เป็นขั้นตอนของการเริ่มทำกิจกรรมโดยใช้ทรัพยากรร่วมกัน ขณะเดียวกันมีการตกลงกันในเรื่องการบริหารจัดการกลุ่ม ซึ่งเริ่มต้นด้วยการกำหนดวัตถุประสงค์ของกลุ่ม กำหนดกิจกรรมจัดวางข้อตกลงในการทำงาน กำหนดบทบาทของสมาชิก รวมทั้งสิทธิและหน้าที่ของหัวหน้ากลุ่ม เป็นต้น ขั้นตอนนี้ อาจเรียกว่า “ขั้นกลุ่มกิจกรรม” ก็ได้

5. ขั้นตอนการเรียนรู้ร่วมกัน

หลังจากขั้นตอนการพัฒนาความสัมพันธ์ จนนำไปสู่การทำกิจกรรมร่วมกันแล้ว เมื่อผลงานเป็นที่ปรากฏชัด องค์กรเครือข่ายรู้สึกว่าได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมเป็นเครือข่าย ความสัมพันธ์ของเครือข่ายจะแน่นแฟ้นขึ้นพร้อมกันเกิด “การเรียนรู้ร่วมกัน” การเรียนรู้ร่วมกันนอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อการทำงานของแต่ละกลุ่มแล้ว ยังเป็นประโยชน์ต่อการสร้างความสัมพันธ์ด้วย ความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น อาจนำไปสู่การขยายตัวซึ่งอาจปรากฏในรูปของการขยายกิจกรรม หรือการขยายกลุ่มตามพื้นที่หรือตามลักษณะกิจกรรมต่อไปในอนาคต

ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่าย

ในกระบวนการส่งเสริมการสร้างเครือข่าย มิใช่เพียงการส่งเสริมการจัดตั้งหรือเกิดการรวมตัวเป็นเครือข่าย สิ่งที่ต้องคิดควบคู่ไปกับการสร้างเครือข่าย คือ การจะพัฒนาเครือข่ายให้เข้มแข็งเพื่อนำไปสู่การสร้างพลังในการเปลี่ยนแปลงได้อย่างไร การเสริมสร้างเครือข่ายเพื่อให้กิจกรรมอย่างต่อเนื่องเป็นสิ่งที่ยากยิ่งกว่า ซึ่งปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จในการทำงานเครือข่าย ได้แก่

1. **การมีพันธะสัญญาที่หนักแน่นระหว่างกัน** นอกจากจะหมายถึง การมีอุดมการณ์ และความสัมพันธ์ที่เหนียวแน่นแล้ว ยังหมายถึงการมีมิตรภาพที่ใกล้ชิด มีสายสัมพันธ์ระหว่างกันด้วย การสร้างมิตรภาพและสายสัมพันธ์มิใช่สิ่งที่จะสร้างได้ข้ามคืน แต่หมายถึง การผ่านกระบวนการทำงาน ความสำเร็จ ความล้มเหลวร่วมกัน และร่วมปรึกษาหารือกันอย่าง ต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

2. **การพัฒนาอยู่ตลอดเวลา** เครือข่ายการทำงานจะมีประโยชน์อย่างเต็ม ศักยภาพก็ต่อเมื่อแต่ละองค์กรที่มาร่วมเป็นเครือข่ายมีการปรับปรุงพัฒนาอยู่ตลอดเวลา

3. **การรักษาพันธกรณีระยะยาว** การสร้างพันธกรณีระยะยาวมีความเกี่ยวพัน อย่างใกล้ชิดกับองค์ประกอบแรก เพราะการปรับปรุงพัฒนาอยู่เสมอต้องการข้อผูกพันระยะยาว และก็เป็นธรรมชาติที่ว่า องค์กรหรือเครือข่ายที่มีพันธกรณีร่วมกัน มีความผูกพันกันในระยะยาว และได้รับผลประโยชน์ร่วมกันเท่านั้น ที่จะอยู่ในสภาพที่จะสามารถแลกเปลี่ยนทรัพยากร ตลอดจน ร่วมกันทำงาน และสร้างผลงานที่เป็นประโยชน์ต่อการสร้างเครือข่ายการทำงาน ในระยะแรกของการสร้างเครือข่ายมักจะเป็นช่วงที่ฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องใช้ความพยายามในการที่จะทำงานร่วมกัน และเป็นช่วงที่ยังไม่สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความสัมพันธ์ในลักษณะ เครือข่ายจำเป็นต้องอาศัยระยะเวลา ส่วนการสร้างพันธกรณีในระยะยาวจำเป็นต้องอาศัย การระดมทรัพยากรและการลงทุนระยะยาว เพื่อสร้างศรัทธาร่วมกันในการทำงานแบบเครือข่าย

องค์ประกอบหนึ่งที่มีความสัมพันธ์อย่างยิ่งต่อการสร้างพันธกรณีระยะยาว คือ **“การติดต่อสื่อสาร”** ซึ่งเป็นเครื่องมือหนึ่งในการรักษาความสัมพันธ์ แม้ปัจจุบันเทคโนโลยี การสื่อสารจะก้าวหน้าไปมากแล้ว ผู้สื่อสารไม่จำเป็นต้องเห็นหน้ากันก็สื่อข้อความกันได้ แต่ใน ความเป็นจริงการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกันไม่อาจพึ่งพิงเฉพาะการสื่อสารลักษณะดังกล่าวได้ จะต้องอาศัยการพบปะพูดคุยแบบตัวต่อตัวด้วย

นอกเหนือจากการติดต่อสื่อสารแล้ว การรักษาความสัมพันธ์ระหว่างกันให้ยืดยาว ยังจำเป็นต้องอาศัยการมี **“ประวัติศาสตร์”** ร่วมกัน ซึ่งหมายถึง ประสบการณ์ในการทำงาน ร่วมกันมา มิได้หมายถึงเฉพาะถึง “ผลงาน” เท่านั้น แต่ยังรวมถึง “มิตรภาพ” “การร่วมทุกข์ร่วมสุข” ระหว่างกันด้วย

4. **การเสริมพลังการทำงาน** หมายถึง การสนับสนุนให้องค์กรเครือข่ายได้มีโอกาส แสดงความสามารถตลอดจนพิจารณาญาณของตนในสถานการณ์ต่างๆ ร่วมคิดร่วมแก้ปัญหาต่างๆ

เช่น การหาทุน การจัดกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์ ขณะเดียวกันต้องมีการเสริมทักษะ การสร้างเครือข่ายให้ผู้ปฏิบัติงาน และสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยวิชาการต่างๆ รวมทั้ง ความสามารถในการจัดหาทรัพยากรในลักษณะต่างๆ ที่จำเป็นต่อการทำงานด้วย

5. **การมีค่านิยมร่วมกัน** เนื่องจากค่านิยมเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อ พฤติกรรมในการทำงาน การทำงานแบบเครือข่ายจะประสบผลสำเร็จอย่างยั่งยืนหากองค์กรเครือข่าย มีค่านิยมร่วมกัน ตัวอย่างค่านิยม ได้แก่ การให้ความสำคัญต่อคุณภาพของงาน ความยืดหยุ่น การเปิดเผยจริงใจ การให้ความสำคัญต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เป็นต้น รวมทั้งต้องมีค่านิยม การทำงานร่วมกันเป็นทีม แม้แต่ละองค์กรจะมีความถนัดแตกต่างกัน แต่เครือข่ายยังคงมี เป้าหมายร่วมกัน

6. **ภาวะผู้นำ** เป็นสิ่งที่มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าองค์ประกอบอื่นๆ ข้างต้น ภาวะ ผู้นำหมายถึง การสร้างวิสัยทัศน์ในเชิงกลยุทธ์ รวมทั้งการชักจูงโน้มน้าวให้ผู้อื่นเห็นความสำคัญ ต่อสิ่งที่จะต้องกระทำร่วมกัน และยังหมายถึงการจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นต่อการทำงาน เพื่อ เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่าย และผลสำเร็จของงาน นอกจากนั้นผู้นำต้องเป็น คนซื่อสัตย์ สุจริต ขยัน เสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

หลักปฏิบัติในการเสริมสร้างเครือข่าย (ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ, 2546 : 479)

1. ระบุกลุ่มหรือบุคคลที่สามารถทำหน้าที่กระตุ้นหรือทำให้เครือข่ายงานดำเนินไปได้
2. การจัดการเครือข่ายที่ดี ต้องมีศิลปะในการประสานประโยชน์ทำให้ผู้มีส่วนได้เสีย แต่ละฝ่ายได้ประโยชน์ร่วมกัน
3. ในการพัฒนา การปฏิบัติและติดตามผลของกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ของ เครือข่ายจะต้องมีการติดต่อสื่อสารกันอย่างใกล้ชิดระหว่างสมาชิกเครือข่ายผู้ได้รับประโยชน์และ ผู้ให้ทุน
4. จำเป็นจะต้องมีความสนใจร่วมกัน วัตถุประสงค์และทัศนะร่วมกันและมีวิธีการ ทำงานที่จะอำนวยให้เกิดการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิก

ความหมายขององค์ความรู้

ในสังคมแห่งองค์ความรู้ องค์ความรู้ถือว่าเป็นทรัพยากรหลัก ซึ่งแตกต่างจากปัจจัยการผลิตอื่นๆ เพราะความรู้ไม่ได้ยึดติดกับประเทศใดประเทศหนึ่ง สามารถสร้างขึ้นใหม่ได้ ความรู้จะเป็นสิ่งที่ต้องเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ความรู้มักจะทำให้ตัวของมันเองต้องล้าสมัยไปภายในเวลาไม่นานนัก ความได้เปรียบในเรื่องความรู้จะมีอยู่ไม่นานนัก ดังนั้น การเรียนรู้หรือการแสวงหาความรู้จำเป็นต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ตลอดอายุการทำงานซึ่งถือได้ว่าเป็นสิ่งจำเป็นของแรงงานที่ใช้ความรู้

องค์ความรู้คือ กรอบของการประสมประสานระหว่างสถานการณ์ ค่านิยม ความรู้ในบริบท และความรู้แจ้งอย่างชัดเจน ซึ่งโดยทั่วไปความรู้จะอยู่ใกล้ชิดกับกิจกรรมมากกว่าข้อมูล และสารสนเทศทำให้เกิดความตระหนักถึงความสำคัญของความรู้

องค์ความรู้คือ สินค้าที่มีอยู่ทั่วไปโดยไม่มีรูปธรรม และไม่มีวันหมดไป ความรู้มีอยู่ทั่วไปทุกหนทุกแห่ง สามารถดำรงอยู่ได้ทุกสถานที่ในเวลาเดียวกันและความรู้ไม่สามารถเปลี่ยนมือกันได้ ไม่เหมือนกับการซื้อสินค้า “ถ้านายแดงซื้อขนมจากนายดำ นายดำก็จะไม่มีขนมชิ้นนั้นอีกต่อไป” แต่ถ้านายดำขายสูตรทำขนมให้นายแดง ทั้งนายแดงและนายดำก็จะมีขนมกินกันทั้งคู่ ดังนั้นในสังคมสารสนเทศ เมื่อมีการพูดถึงสินทรัพย์และสินค้าที่เป็นนามธรรมนั้น ข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศหรือความรู้ไม่มีการสูญสลายและสามารถรีไซเคิลได้บ่อยเท่าที่ต้องการ

ความหมายของการจัดการองค์ความรู้

การจัดการองค์ความรู้เป็นกระบวนการสร้างองค์ความรู้ เผยแพร่องค์ความรู้ และการนำเอาความรู้ไปใช้ประโยชน์ ซึ่งการจัดการความรู้ต้องใช้ระยะเวลา และมีผู้เกี่ยวข้องมากมายในด้านการจัดการความรู้ประกอบด้วย พระ นักปราชญ์ อาจารย์ นักการเมือง นักเขียน บรรณารักษ์และคนอื่นๆ (Newman, Brian. 1991 [http://www.km-forum.org/what is.html](http://www.km-forum.org/what%20is.html))

การจัดการองค์ความรู้เป็นการประเมินทุนทางปัญญา ซึ่งเป็นจุดเด่น เป็นงานที่ต้องวิเคราะห์และมีศักยภาพ ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการเผยแพร่ความรู้ไปยังผู้ใช้ ยังเป็นการป้องกันทุน

ทางปัญญาที่จะถดถอยลง จึงต้องแสวงหาโอกาสในการตัดสินใจให้ดีขึ้นในเรื่องสินค้าและบริการ ผ่านการเพิ่มทุนทางปัญญา เพิ่มคุณค่าและความยืดหยุ่น (Grey, Denham. <http://www.km-forum.org/hat is .html>)

การจัดการองค์ความรู้ เป็นการจัดการองค์กรเพื่อให้ก้าวไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่อง ที่เป็นองค์กรฐานความรู้ ซึ่งหมายถึงความคิดสร้างสรรค์ในการสนับสนุนโครงสร้างขององค์กร อำนวยความสะดวกแก่สมาชิกขององค์กร นำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ เน้นการทำงานเป็นทีมและการแพร่กระจายความรู้ เช่น Groupware (Bertels, Thomus <http://km-forum.org/what is.html>)

การจัดการองค์ความรู้ คือความสามารถในการจัดการความรู้ เหมือนคำว่า การจัดการสารสนเทศ ความหมายนี้เมื่อคนในองค์กรนำสารสนเทศที่มีอยู่ในองค์กรมาใช้ ประโยชน์ จะเกี่ยวข้องกับแนวความคิดเรื่อง การวิเคราะห์สารสนเทศ และการวางแผนในเรื่องสารสนเทศ ซึ่งหมายความว่า เราต้องหาวิธีการในการจัดการความรู้ในองค์กร ซึ่งอาจจะใช้เทคนิคหรือวิธีการใด ๆ ก็ตาม ในการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีในการวิเคราะห์ความรู้ แหล่งความรู้ในองค์กร ซึ่งการใช้เทคนิคต่าง ๆ เพื่อวิเคราะห์และวางแผนทางความรู้ (Sierrrhuris, Maarten. <http://www.km-forum.org/what is.html>)

การจัดการองค์ความรู้สำหรับองค์กร ประกอบด้วยกิจกรรมที่เน้นในการรวบรวมความรู้จากประสบการณ์ของตนเองและประสบการณ์ของผู้อื่น เพื่อความเหมาะสม เพื่อประยุกต์ใช้ความรู้ที่จะตอบสนองพันธกิจขององค์กร ซึ่งกิจกรรมต่างๆ จะสำเร็จได้ด้วยการบูรณาการระหว่างเทคโนโลยีและโครงสร้างขององค์กร และการกำหนดยุทธศาสตร์โดยใช้สติปัญญา และต้องอยู่บนพื้นฐานของการใช้ความรู้ในการสร้างความรู้ใหม่ ๆ ความพยายามที่จะทำให้ดีขึ้นโดยใช้ระบบปัญญา (องค์กร มนุษย์ คอมพิวเตอร์หรือการบูรณาการระหว่างมนุษย์กับคอมพิวเตอร์) ในการแสวงหา จัดเก็บและประยุกต์ใช้ความรู้สำหรับการเรียนรู้ การแก้ปัญหา และการตัดสินใจ (Gregory, R <http://www.km-forum.org/hat is.html>)

ระบบการจัดการองค์ความรู้

ระบบหรือองค์ประกอบของการจัดการองค์ความรู้ จะทำให้ผู้ปฏิบัติสามารถนำไปใช้

ได้จริง และจะทำให้ผู้บริหารสามารถแยกแยะ จำแนกปัญหาในการจัดการองค์ความรู้ได้ ทำให้สามารถเข้าใจกระบวนการขั้นตอนพื้นฐานได้ สามารถเลือกใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่เหมาะสม และช่วยให้พวกเขาเปลี่ยนนิสัยทัศนคติไปสู่แนวทางการปฏิบัติงานจริงได้ ผลจากการใช้ระบบการบริหารจัดการเช่นนี้จะนำไปสู่การมีแนวทางการปฏิบัติที่ทำได้จริง และมีการวัดประเมินผลการทำงานที่ชัดเจน ต่อไปจะกล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของระบบนี้ แต่ละองค์ประกอบดังนี้

1.การกำหนดเป้าหมายขององค์ความรู้ (Knowledge Goals) การวางเป้าหมายด้านการสร้างฐานข้อมูลและความรู้ จะเป็นตัวกำหนดงานในด้านการจัดการองค์ความรู้ สิ่งนี้จะเป็นตัวกำหนดว่าองค์กรหรือหน่วยงานควรจะสร้างศักยภาพ และความสามารถในด้านใดและจะสร้างให้อยู่ในระดับใด การวางเป้าหมายในเรื่องของการกำหนดเป้าหมายขององค์ความรู้ และข้อมูลทั่วไปที่ทุกคนในองค์กรจะต้องทราบ จะช่วยสร้างบรรยากาศ และวัฒนธรรมในการเฝ้าหาความรู้ ซึ่งในการพัฒนาและการให้ความรู้ในการทำงานต่าง ๆ นี้เอง เป็นเงื่อนไขขั้นพื้นฐาน ที่จะนำไปสู่การบริหารจัดการข้อมูล และองค์ความรู้ที่มีประสิทธิภาพต่อไป

2.การระบุองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิม (Knowledge Identification) ก่อนการลงทุนเพื่อพัฒนาศักยภาพใหม่ขององค์กร องค์กรควรจะทราบอย่างชัดเจนก่อนว่า องค์กรมีข้อมูล มีความรู้ ความชำนาญอะไรบ้าง องค์กรขนาดใหญ่จำนวนมาก ในบางครั้งยังไม่ทราบว่าตัวเองมีข้อมูลข่าวสารและความรู้ต่างๆ มากน้อยเพียงใด การที่องค์กรไม่ทราบถึงทรัพยากรความรู้ และข้อมูลที่มีอยู่ทำให้การจัดการความรู้เกิดความยุ่งยาก มีความซ้ำซ้อน ขาดประสิทธิภาพ ทำให้เกิดการตัดสินใจที่ไม่ตรงกัน การนำระบบต่างๆ เข้ามาใช้เช่น Restructuring, Downsizing, Reengineering ทำให้เกิดความไม่แน่ใจในองค์กร ในหลายกรณีอาจจะส่งผลให้เกิดความเสียหาย ต่อเครือข่ายในการสื่อสารอย่างไม่เป็นทางการของบุคลากรภายในองค์กร การจัดการองค์ความรู้ที่มีประสิทธิภาพจะทำให้เกิดการจัดระบบองค์ความรู้ที่มีความโปร่งใสทั้งภายในและภายนอก และช่วยสนับสนุนการค้นหาข้อมูล และความรู้ของพนักงานในองค์กร ทำได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น

3.การจัดหาความรู้ (Knowledge Acquisition) กระบวนการหรือวิธีการให้ได้มาซึ่งความรู้ เมื่อองค์กรประเมินตนเองว่ายังไม่รู้เรื่องอะไร องค์กรก็ต้องจัดหาความรู้ดังกล่าวมาเพื่อเพิ่มศักยภาพขององค์กร องค์กรหลายแห่งมีห้องสมุดหรือศูนย์ความรู้ ซึ่งมีหน้าที่เติมเต็มความรู้

ให้กับองค์กร ในการติดตามความรู้จากแหล่งความรู้ที่มีการผลิตขึ้นอย่างมากมาย และคัดเลือกทรัพยากรความรู้ที่มีประโยชน์ต่อองค์กร นอกจากนี้องค์กรต่างๆ ต้องมีการจัดทำเอกสารที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนในการดำเนินธุรกิจ ปัญหาคือว่าองค์กรนั้นๆ มีความสามารถในการเข้าถึงองค์ความรู้ในองค์กรของตนเองได้มากนักน้อยเพียงใด ซึ่งความรู้อาจจะอยู่ในแหล่งทรัพยากรภายนอกองค์กร เช่น ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการ ความชำนาญทางเทคโนโลยี หรือกลยุทธ์ทางการตลาด ความรู้อาจจะซื้อมาก็ได้ หรือความรู้ได้มาจากองค์กรอื่น ๆ เช่น การสร้างความชำนาญ หรือการยืมมาในช่วงเวลาที่แน่นอน ซึ่งส่วนใหญ่เพื่อใช้ในการตัดสินใจทางธุรกิจ องค์ความรู้สามารถสร้างด้วยวิธีการต่างๆ ต่อไปนี้ (นิทัศน์ วิเทศ 2542 : 85-109)

- การซื้อความรู้
- การขอเช่าความรู้
- จัดตั้งแผนกการจัดการความรู้
- การจัดตั้งทีมสร้างความรู้
- การปรับตัวขององค์กร
- การสร้างเครือข่ายความรู้

4.การพัฒนาความรู้แก่องค์กร (Knowledge Development) การพัฒนาความรู้แบบบูรณาการทั้งระบบ กระบวนการนี้จะเกิดขึ้นได้จากกระบวนการกลุ่มจากการทำงานเป็นทีม ผู้บริหารต้องแน่ใจว่า กลุ่มหรือทีมคณะทำงานที่จัดขึ้นนั้น บุคลากรแต่ละคนในกลุ่มจะมีข้อมูล และความรู้ที่จะสามารถส่งเสริมซึ่งกันและกัน และเอื้อให้เกิดพัฒนาการทำงานไปสู่จุดมุ่งหมายที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง ยิ่งไปกว่านั้น ต้องสร้างบรรยากาศในการทำงานกลุ่มที่จะเอื้อให้เกิดการแลกเปลี่ยนและกระตุ้นให้เกิดการสื่อสารกันอย่างเต็มที่ ซึ่งทำให้เกิดการบูรณาการความรู้จากบุคลากรในกลุ่ม ส่งผลให้มีการหล่อหลอมความคิดเพื่อให้เกิดสิ่งใหม่ที่ดีกว่าการคิดของคน ๆ เดียว การส่งเสริมให้เกิดกระบวนการดังกล่าว อาจจะมีวิธีการต่างกัน เช่น สร้างฐานข้อมูลเพื่อจัดเก็บความคิดสำหรับบุคลากรและสร้างเวทีสำหรับการเรียนรู้ สร้างศูนย์การพัฒนาศักยภาพ หรือสร้างคลินิกผลิตภัณฑ์ เป็นต้น ในการทำกระบวนการกลุ่มในแต่ละครั้ง อาจมีการบันทึกสิ่งที่ได้จากการเข้าร่วมกลุ่ม และส่งต่อบันทึกนั้นไปให้กลุ่มที่จะมาทำงานในครั้งต่อไป เพื่อจะเอื้อให้เกิดการต่อยอดของความคิดได้

5.การเผยแพร่ความรู้ (Knowledge Transfer and Distribution) การทำให้ข้อมูล

และความรู้สามารถเข้าถึงพนักงานทุกคนได้ง่าย นักจัดการองค์ความรู้ต้องตอบคำถามที่สำคัญ คือ ใครควรได้ข้อมูลอะไร และควรได้รับรายละเอียดมากน้อยเพียงใด เพราะมิใช่ทุกคนที่ต้องการข้อมูลทุกประการ การเผยแพร่ข้อมูลความรู้ผ่านเทคโนโลยีที่เป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพในการแลกเปลี่ยนข่าวสารความรู้ภายในองค์กร การติดตั้งอินเทอร์เน็ต หรืออินทราเน็ต ทำให้การกระจายข่าวสาร ข้อมูลได้มีโอกาสดำเนินถึงพนักงานอย่างเป็นทางการและทั่วถึง ซึ่งวิธีดังกล่าวก็เป็นวิธีหนึ่งที่มีประสิทธิภาพ เทคโนโลยีสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพต้องสามารถติดต่อกันได้สองทาง การเผยแพร่ความรู้ และข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ ไม่เพียงแต่จะเกิดผลดีในแง่คุณภาพและประหยัดเวลาเท่านั้น ยังจะช่วยเพิ่มความพึงพอใจของลูกค้า การเผยแพร่ความรู้สู่องค์กรอย่างเป็นระบบ ทำให้พนักงานสามารถเลือกรับข้อมูลและความรู้นั้นได้จากหลายแหล่ง ช่วยทำให้ผลตอบรับหรือความพึงพอใจในการได้รับข้อมูลดังกล่าว นอกจากนี้ยังสามารถและกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรม ในการใช้ความรู้ได้อีกทางหนึ่ง

6.การจัดเก็บความรู้ (Knowledge Preservation) เมื่อองค์กรได้รับข้อมูลความรู้ และมีการจัดการเผยแพร่ไปยังพนักงานแล้ว สิ่งที่ต้องกระทำต่อไปคือ จะต้องมีการจัดเก็บที่ดี หลายองค์กรมักจะมีปัญหา คือ ภายหลังจากผ่านการปรับปรุงองค์กรด้วยระบบต่าง ๆ แล้ว ข้อมูลและความรู้บางประการขององค์กรอาจสูญหายไป การสูญหายของข้อมูลเหล่านั้นนับเป็นความสูญเสียอย่างยิ่งสำหรับองค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเป็นการสูญเสียเครือข่ายข่าวสาร ข้อมูลที่สำคัญ แต่องค์กรมักจะมองข้ามไปคือ เครือข่ายข้อมูลที่ถูกจัดเก็บไว้อย่างไม่เป็นทางการ เพื่อป้องกันมิให้เกิดการสูญเสียความรู้และข้อมูลข้างต้น องค์กรจะต้องเลือกระบบการจัดเก็บข้อมูลที่มีคุณค่าและมีประสิทธิภาพอย่างระมัดระวัง ต้องให้แน่ใจว่ามีระบบจัดเก็บที่ดีและให้มีการปรับปรุงความรู้ต่างๆ มีการนำเข้าสู่ระบบฐานข้อมูลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ฐานข้อมูลมีความทันสมัยและเป็นปัจจุบัน

7.การนำความรู้ไปใช้ (Knowledge Usage) ความรู้ได้ถูกนำไปใช้ในกระบวนการผลิต ในความเป็นจริงแล้ว สิ่งนี้เองที่เป็นหัวใจหรือเป็นเป้าประสงค์หลักในการจัดการองค์ความรู้ การระบุน้ำความรู้ที่สำคัญและการเผยแพร่ความรู้เหล่านั้นออกไปสู่พนักงาน ไม่ได้เป็นการประกันว่า ความรู้นั้นจะถูกนำไปใช้ และถ้าหากไม่มีการนำความรู้ไปใช้อย่างต่อเนื่อง มีความเป็นไปได้สูงที่ระบบการจัดการองค์ความรู้จะเสื่อมถอย และเป็นการลงทุนไปมีแนวโน้มที่เสียเปล่า ผู้ที่จะเป็นผู้ใช้ความรู้ต้องตระหนักถึงประโยชน์ของการได้รับความรู้นี้ ต่อการพัฒนาของตนให้บรรลุความสำเร็จ จึงจะสามารถทำให้ผู้ใช้ความรู้นั้น เปลี่ยนพฤติกรรม และนำ

ความรู้ที่ได้รับไปใช้งานจริงได้ บริษัท Novartis มีแนวคิดใหม่ ๆ ในการส่งเสริมการใช้ความรู้ เช่นการจัดงานสังสรรค์ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน การตั้งคณะกรรมการเพื่อให้คำปรึกษาและสนับสนุนการสร้างชุมชนความรู้เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน การสร้างช่องทางภายในองค์กรในการเกิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันและใช้ความรู้ ให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและความรู้ผ่านทางอินเทอร์เน็ต เพื่อสร้างเป็นศูนย์กลางความรู้ (knowledge center) ซึ่งจะรวมถึงทำเนียบรายชื่อและรายละเอียดของผู้เชี่ยวชาญภายนอกองค์กรและป้ายประกาศแสดงวันและเวลาในการเสวนาทางอินเทอร์เน็ต

8.การวัดและการประเมินความรู้ขององค์กร (Knowledge Evaluation) การวัดและการประเมินระบบฐานความรู้ เป็นงานที่ทำท้ายที่สุดในการจัดการองค์ความรู้ การจัดการองค์ความรู้ไม่ได้มีเครื่องมือที่จะสามารถนำมาวัด หรือประเมินได้ชนิดตายตัวแน่นอน การประเมินการจัดการองค์ความรู้ในองค์กรขณะนี้อยู่ในรุ่นบุกเบิก การวัดและการประเมินการจัดการองค์ความรู้เป็นเรื่องที่วัดได้ยากพอสมควร เพราะไม่สามารถตัดสินได้ด้วยการวัดตัวแปรใดตัวแปรหนึ่ง นอกเหนือไปจากนั้นการลงทุนเพื่อจะวัดองค์ความรู้ดูเหมือนจะยากเกินไป อย่างไรก็ตามการวัดองค์ความรู้ก็นับเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อองค์กรอย่างยิ่ง ซึ่งเป็นสิ่งที่องค์กรต้องตระหนักถึงความสำคัญ

8 ขั้นตอน ของการนำ KM (Knowledge Management) ไปสู่การปฏิบัติ

ขั้นที่ 1 กำหนดและสร้างทีมงานจัดการองค์ความรู้ในองค์กร (Knowledge Management Team) ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบในการสร้าง KM ในองค์กร เชื่อมโยงกับเป้าหมายของผู้นำองค์กร ผู้บริหารโครงการมีทีมงานที่หลากหลายตามลักษณะการดำเนินขององค์กร โดยหลักการจะประกอบด้วย

- ผู้ที่จัดการองค์ความรู้เฉพาะด้าน (Subject Manager)
- ผู้เชื่อมโยงองค์ความรู้จากหลายกลุ่มผู้เชี่ยวชาญไปยังผู้ใช้ที่ต้องการ (Knowledge Broker)
- ผู้เชี่ยวชาญกระบวนการ KM ซึ่งทำหน้าที่เป็นโค้ชในองค์กร (KM Coordinator) และ
- ที่ปรึกษา (KM Project Consultant)

ขั้นที่ 2 กำหนดกลยุทธ์ KM ขององค์กร โดยการศึกษากลยุทธ์ขององค์กรว่ามีสาระสำคัญด้านใดบ้าง ดำเนินการวิเคราะห์โอกาสและองค์ความรู้ที่จำเป็นต่อความสำเร็จขององค์กรทั้งทางด้านธุรกิจและงานปฏิบัติการ เลือกองค์ความรู้ที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จขององค์กรสูงสุด เพื่อคัดเลือกมาดำเนินการเป็นโครงการนำร่อง

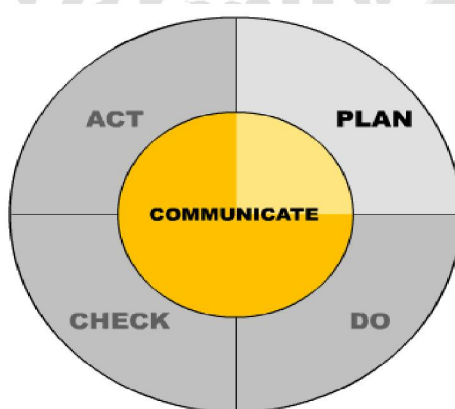
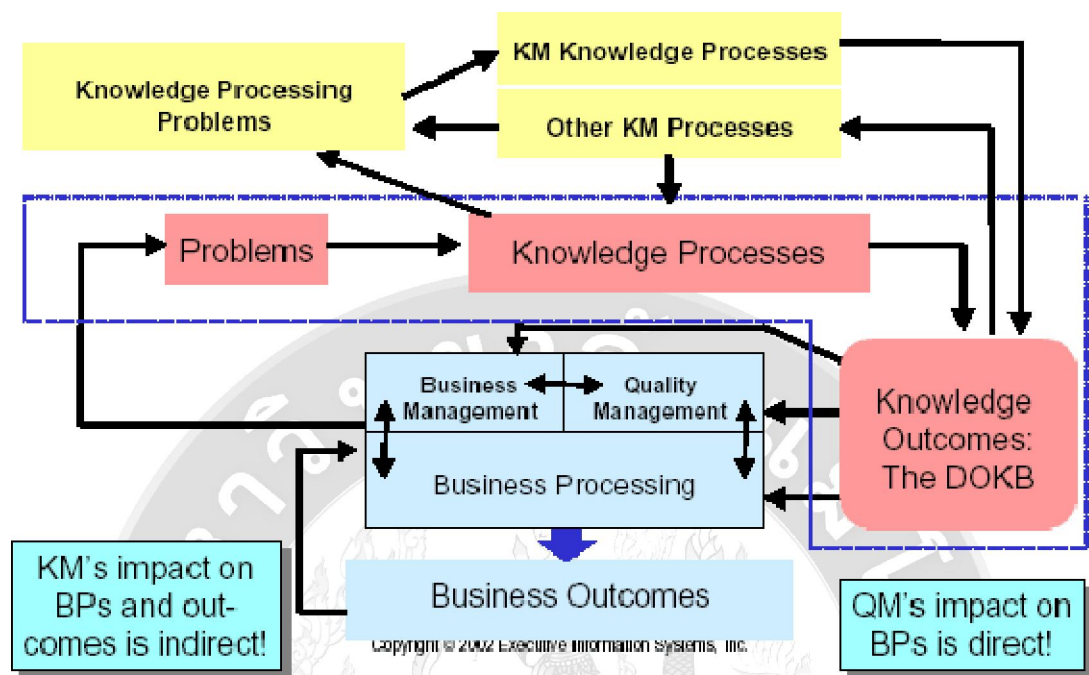
ขั้นที่ 3 ดำเนินการสำรวจระบบการจัดการองค์ความรู้ที่มีอยู่แล้วในองค์กร เช่น ระบบฐานข้อมูล ระบบ IT เพื่อทำการต่อยอดโดยไม่ต้องเสียเวลาสร้างขึ้นมาใหม่

ขั้นที่ 4 คัดเลือกโครงการนำร่อง (Quick Win-KM Projects) ให้เลือกโครงการนำร่อง 2-3 โครงการ ตามความเหมาะสมของระดับความยากง่ายของโครงการและความพร้อมของทีมงาน และความเชี่ยวชาญที่มีอยู่ การที่มุ่งเน้นเพียงโครงการนำร่องจะมีโอกาสสำเร็จสูง และสามารถสร้างความเชื่อมั่น และเห็นผลประโยชน์ของ KM ชัดเจนขึ้น จับต้องได้มากขึ้น

ขั้นที่ 5 สร้างโครงสร้างการจัดการ KM ในองค์กร การจัดการองค์ความรู้ในองค์กรจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้นำองค์กร และผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้าน เพื่อสร้างองค์ความรู้ แลกเปลี่ยน และใช้องค์ความรู้ให้เกิดประโยชน์ การเชื่อมโยงองค์ความรู้ในองค์กรจำเป็นต้องสร้างระบบพื้นฐาน เช่น ระบบ IT และเครือข่ายรองรับ เครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับคนที่เข้ามาใช้และแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ อาจใช้หลักการชุมชนนักปฏิบัติ หรือ Community of Practice, COP ส่วนระบบโครงสร้าง IT จะช่วยเชื่อมโยงเครือข่ายและชุมชนเข้าด้วยกัน และจัดการระบบข้อมูลเพื่อสนับสนุนกระบวนการจัดการองค์ความรู้ในองค์กร ปัจจัยแห่งความสำเร็จไม่ใช่อยู่ที่กระบวนการจัดการองค์ความรู้ที่ดี แต่อยู่ที่โครงสร้างการจัดการ วิธีบริหารการเปลี่ยนแปลง (Change Management) การปลูกฝังวัฒนธรรม การเรียนรู้และแบ่งปันความรู้ โดยมีระบบการบริหารงานบุคคล คือ การประเมินผลและการให้รางวัล ทั้งในรูปแบบที่เป็นตัวเงิน และไม่เป็นตัวเงิน เมื่อมีการจัดตั้งระบบ KM แล้วเสร็จ อาจจะมีการโอนงานจากการบริหารงานโครงการสู่การบริหารงานแบบกระบวนการ โดยการจัดตั้งศูนย์กลางความรู้ขององค์กรดำเนินการจัดการองค์ความรู้ในองค์กรต่อไป

ขั้นที่ 6 กำหนดเทคโนโลยีสนับสนุนการจัดการ KM ตั้งแต่การจัดเก็บ การจัดระบบ การสืบค้น และการค้นหาองค์ความรู้ที่ต้องการใช้ประโยชน์ ดังนั้น ระบบ IT และเครือข่ายจึงมีสาระสำคัญในการสนับสนุน KM ทั้งอยู่ในรูปแบบ พอร์ทัล (Portal) ขององค์กร และของบุคคล

(Personal Portal) และระบบสื่อสาร เช่น โทรศัพท์, เทเลคอนเฟอเรนซ์, อีเมลและระบบรองรับการทำงานร่วมกัน (Collaboration)

ขั้นที่ 8 การติดตาม ควบคุม และเปิดโครงการ โดยธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลง การจัดการองค์ความรู้ในองค์กรไม่มีวันจบสิ้น อย่างไรก็ตามการดำเนินการต้องมีการติดตามผล ควบคุม จากตัวชี้วัดความสำเร็จ โดยเฉพาะโครงการนำร่อง ว่า KM สามารถก่อให้เกิดประสิทธิผล

(Effective ness) ประสิทธิภาพ (Efficiency) และผลิตผล (Productivity) ที่สูงขึ้นในองค์กรได้หรือไม่ และกระบวนการ KM เกิดขึ้นจริงในองค์กรหรือไม่ เช่น อัตราการเติบโตขององค์ความรู้ใหม่ในองค์กร การเข้ามาใช้ฐานข้อมูล ความรู้ในองค์กรมีอัตราการใช้งานอย่างไร เมื่อโครงการนำร่องบรรลุเป้าหมายจะมีการทบทวน กระบวนการทำงานทั้งหมด ทั้งในส่วนที่สำเร็จ และบทเรียนที่เกิดขึ้น เพื่อนำมาเป็นข้อมูลป้อนกลับ ปรับปรุงกระบวนการให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชนันภรณ์ เทียนแก้ว และคณะ (2547) ได้ศึกษาการประเมินผลสัมฤทธิ์ตาม Balanced Scorecard ของสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 3 จ.ชลบุรี ในช่วง ไตรมาสที่ 1-3 จากการดำเนินการประเมินตนเองตามตัวชี้วัด BSC จำนวน 19 ตัวชี้วัดของสำนักงาน ป้องกันควบคุมโรคที่ 3 จ.ชลบุรี ไตรมาสที่ 1-3 ของปีงบประมาณ 2547 โดยรวบรวมข้อมูลจากแบบประเมินผลตนเอง (Self Assessment Report : SAR) จากผู้กำกับดูแลตัวชี้วัด พบว่ามีตัวชี้วัดที่สามารถดำเนินการได้ดีกว่าเป้าหมาย จำนวน 3 ตัวชี้วัด คือ ตัวชี้วัดที่ เป้าหมาย จำนวน 6 ตัวชี้วัด คือ ตัวชี้วัดเป้าหมาย จำนวน 5 ตัวชี้วัด คือ ตัวชี้วัดการบริการ ได้นำผลการประเมินระดับตัวชี้วัด ทั้ง 19 ตัว มาเปรียบเทียบกับน้ำหนักของตัวชี้วัด คิดค่าคะแนนถ่วงน้ำหนัก ในภาพรวมสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 3 จ.ชลบุรี ประเมินความสำเร็จตามตัวชี้วัด BSC ณ สิ้นสุดไตรมาสที่ 3 ได้ ร้อยละ 61.9 พบว่าต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ คือ ร้อยละ 75 จึงได้วิเคราะห์ผลการดำเนินงานแต่ละตัวชี้วัด และให้ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดต่างๆ ให้ตามเป้าหมายในสิ้นปีงบประมาณและ ปีต่อไป จากการดำเนินการประเมินตนเองตามตัวชี้วัด BSC ทำให้ทราบประโยชน์ในการประเมินเพื่อนำไปพัฒนางาน พัฒนางค์กรให้เกิดการเรียนรู้ หรือการพัฒนาของบุคลากร ดังนั้นควรกระตุ้นให้เจ้าหน้าที่ทุกคนควรได้รับทราบวัตถุประสงค์ ความหมายของตัวชี้วัด และมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยเขียนรายงานการประเมินตนเอง (Self Assessment Report : SAR) เพื่อเปรียบเทียบผลงานของตนเองกับผลงานที่เกิดขึ้นจริง หรือนำผลงานมาเทียบกับเกณฑ์ ตัวชี้วัดที่กรมกำหนด เพื่อผลที่ได้มาปรับปรุง เร่งรัดผลการดำเนินงานให้สำเร็จตามเป้าหมายในสิ้นปีงบประมาณต่อไป

ปาริชาติ ศิวะรักษ์ และ คณะ (2547) ได้ศึกษาถึง การประเมินผลการดำเนินงานของแผนงานวิจัยและพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพและระบบการประเมินผลกระทบทาง

สุขภาพ (HPP-HIA) โดยสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) ได้ริเริ่มให้การสนับสนุน แผนงานวิจัยและพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพและระบบการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ (HPP-HIA) ปี 2547 ทีมประเมินดำเนินการประเมินผลแผนงานฯ แบบ empowerment evaluation เพื่อให้ทุกฝ่ายได้ร่วมประเมินสับการณ์ ความสำเร็จ ปัญหาและข้อจำกัดของ แผนงานฯ ตลอดจนแนวทางการปรับปรุงแก้ไขและกำหนดทางเลือกในการพัฒนาแผนงานฯ การประเมินผลครั้งนี้จึงเป็นกระบวนการที่ให้ความสำคัญกับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่าง ฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง อันจะนำไปสู่การตัดสินใจเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานในทิศทางที่ เหมาะสม แผนงานฯ มีแนวทางการดำเนินงาน 4 ด้าน ได้แก่ (1) การวิจัยกรอบการวิเคราะห์ HPP-HIA (2) การพัฒนากรอบโครงสร้างสถาบันที่เกี่ยวข้องกับ HPP-HIA (3) การรวบรวมกลุ่ม คนที่มีศักยภาพจำนวนมากพอที่จะผลักดันการเปลี่ยนแปลง และ (4) การสร้างสภาพแวดล้อมที่ เอื้อต่อการผลักดันนโยบายสาธารณะที่คำนึงถึงมิติสุขภาพ โดยมุ่งหวังให้เกิด (1) การเรียนรู้ของ สังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคประชาสังคมและชุมชน (2) การเปลี่ยนแปลงนโยบายให้คำนึงถึง มิติทางสุขภาพมากขึ้นและ (3) การสนับสนุนการขับเคลื่อนการปฏิรูปสุขภาพแห่งชาติ นอกจากนี้ ยังได้จัดตั้งและสนับสนุนสำนักพัฒนากระบวนการเรียนรู้นโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ และ โครงการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อพัฒนาบุคลากรด้าน HPP-HI

ศูนย์ประสานงานวิจัยท้องถิ่นจังหวัดพังงา (2550) ได้ศึกษารายงานการติดตามจาก พื้นที่คนทำเกษตรอินทรีย์การบริหารจัดการโครงการศึกษาแนวทางวิจัยและพัฒนาเกษตรอินทรีย์ ในพื้นที่จังหวัด ลักษณะงานวิจัยที่เรียกว่า Social mapping ทางทีมวิจัยได้มีการประชุมวางแผน และแบ่งหน้าที่รับผิดชอบกันอย่างชัดเจน ซึ่งวางตัวนักวิจัยที่เป็นเกษตรกรในพื้นที่แต่ละอำเภอ เป็นตัวหลักในการประสานงานและเก็บข้อมูลสถานการณ์เกษตรอินทรีย์ ส่วนนักวิจัยที่เป็น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ทำหน้าที่นำข้อมูลมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับฐานข้อมูลเดิมจาก หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง หัวหน้าโครงการได้มีการประชุมแบ่งบทบาทหน้าที่รับผิดชอบของทีม วิจัย เป็นดังนี้ ทีมวิจัยที่เป็นเจ้าที่ในสำนักงานเกษตรจังหวัดพังงาและเจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอ เป็น กลไกหลักในการประสานงานและค้นหาและรวบรวมข้อมูลมือสอง หรือข้อมูลที่ทางหน่วยงาน ต่างๆเคยเก็บรวบรวมไว้ในระดับหนึ่งมาปรับปรุง และเก็บข้อมูลซ้ำเพื่อเปรียบเทียบข้อมูลที่มีอยู่ เดิม เกิดกระบวนการการเก็บข้อมูลสถานการณ์องค์ความรู้การเกษตรในจังหวัดพังงา และได้จัด เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระดับอำเภอ ส่วนทีมวิจัยที่เป็นเกษตรกรที่คัดมาจากแต่ละอำเภอนั้นมี บทบาทเป็นกลไกในพื้นที่ที่มีองค์ความรู้จากการปฏิบัติจริงและสามารถให้คำแนะนำขยายผล

การทำเกษตรอินทรีย์ในรูปแบบที่แตกต่างกัน เช่น การทำเกษตรอินทรีย์แบบใช้ประโยชน์จากพื้นที่อย่างคุ้มค่าที่สุด

อรสา อร่ามรัตน์ (2431) ศึกษาถึง การประเมินผลการนำไมโครคอมพิวเตอร์ ไปใช้ประโยชน์ทางการบัญชี ผลการศึกษาพบว่างานทางบัญชีบางอย่างเหมาะที่จะนำไปโปรแกรมสำเร็จรูปมาพัฒนาเพื่อการประมวลผลข้อมูล เช่น การใช้โปรแกรม โลตัส 1-2-3 ในการจัดทำงบประมาณ เป็นต้น ส่วนงานที่เกี่ยวกับการเก็บรวบรวม การจัดจำแนกประเภท การวิเคราะห์ และการสรุปผลรายการทางการเงินนั้นสมควรที่จะนำไปโปรแกรมสำเร็จรูปมาใช้ ซึ่งสะดวกกว่าการพัฒนาโปรแกรมขึ้นเอง อย่างไรก็ตาม การนำไมโครคอมพิวเตอร์มาใช้ประโยชน์ในการประมวลผลข้อมูลทางบัญชีจำเป็นต้องเปรียบเทียบระหว่างต้นทุน และผลประโยชน์ที่จะได้รับ

บุษราภรณ์ คำเชื้อ (2544) ศึกษาถึงการพัฒนาระบบสารสนเทศด้านการบัญชีเพื่อการบริหารงานของสถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ ให้สามารถนำไปใช้ได้สะดวกรวดเร็วและถูกต้องมากขึ้น ซึ่งในการหาประสิทธิผลได้ประเมินคุณภาพของระบบงานโดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านบัญชี และประเมินประสิทธิภาพโดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านคอมพิวเตอร์ และประเมินความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงานหรือผู้ใช้จากเจ้าหน้าที่ฝ่ายการเงิน ผลปรากฏว่าประสิทธิภาพ ประสิทธิผล คุณภาพ และความพึงพอใจของผู้ใช้อยู่ในเกณฑ์ดีมาก สามารถนำไปใช้กับสถาบันราชภัฏอื่น และหน่วยงานที่มีระบบงานคล้ายคลึงกันได้

ปิยะมาศ ทาวิชัย (2547) ศึกษาถึงปัญหาและปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการใช้ข้อมูลทางการบัญชีของผู้ประกอบการในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง พบว่า ปัญหาที่มีผลต่อการพัฒนาการใช้ข้อมูลทางการบัญชีของผู้ตอบแบบสอบถามมีดังนี้ ปัญหาด้านผู้ประกอบการของกิจการที่พบมากที่สุดคือ ความเชื่อมั่นและเชื่อถือในความถูกต้องของข้อมูลทางการบัญชีที่นำมาใช้ในการตัดสินใจและวางแผนการดำเนินงาน ปัญหาด้านนักบัญชีของกิจการที่พบมากที่สุดคือ ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานให้ถูกต้องและเสร็จภายในเวลาที่กำหนด รวมถึงความสามารถในการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลทางการบัญชีหรือรายงานทางการบัญชี และปัญหาด้านสารสนเทศทางการบัญชีที่พบมากที่สุดคือ ความเกี่ยวข้องของข้อมูลทางการบัญชีที่ได้กับปัญหาที่กำลังพิจารณา ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการใช้ข้อมูลทางการบัญชี มีดังนี้ ปัจจัยด้านผู้ประกอบการของกิจการที่พบมากที่สุดคือความต้องการข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจและ

ใช้ในการวางแผนธุรกิจทั้งทางด้านการซื้อ การผลิตและการตลาดอย่างมีระบบ ปัจจัยด้านสารสนเทศทางการบัญชีที่พบมากที่สุดคือ ฐานข้อมูลที่ดีของกิจการ เช่น การผลิต การขาย การบัญชี และปัจจัยด้านการแข่งขันทางการค้าพบมากที่สุดคือการควบคุมต้นทุนและคุณภาพของสินค้าให้มีประสิทธิภาพ

สฤษดี เรืองธรรม (2545) ศึกษาถึงการพัฒนาระบบสารสนเทศด้านบัญชี : ระบบประมาณเงินรายได้ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า ปัจจุบันได้มีการพัฒนาเอกสารให้สะดวกในการบันทึกบัญชีมากขึ้น มีความพร้อมด้านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ แต่ยังมี การนำมาประยุกต์ใช้กับงานด้านบัญชี โดยปัจจุบันยังอาศัยระบบการลงสมุดบัญชีแบบเดิมซึ่งทำ ด้วยมือ มีขั้นตอนการทำงานที่ซ้ำซ้อนทำให้โอกาสลงบัญชีผิดพลาดค่อนข้างสูง ซึ่งจาก การวิเคราะห์ปริมาณงาน จำนวนรายได้ส่งมาลงบัญชีในแต่ละวันนั้น ระบบปัจจุบันที่ทำด้วยมือ นั้นสามารถรองรับได้เพียง 78 เปอร์เซนต์ ส่วนเรื่องรายงานและสารสนเทศนั้น พบว่า รายงาน สำหรับประกอบปฏิบัติงานมีเพียงพอแต่ล่าช้า ส่วนสารสนเทศของผู้บริหารยังไม่มีซึ่งจาก การสัมภาษณ์ พบว่า รายงานที่ผู้บริหารต้องการได้แก่ รายได้ประมาณการและรายได้จริง รายจ่ายประมาณการและรายจ่ายจริง ประมาณการรายได้และรายจ่ายรวมถึงรายได้และรายจ่าย จริง จากการออกแบบระบบใหม่ เพื่อประยุกต์ระบบการทำงานในปัจจุบันเข้ากับเทคโนโลยี คอมพิวเตอร์สามารถออกแบบควบคุมระบบการนำข้อมูลเข้าในระบบได้อย่างรัดกุมขึ้น อีกทั้ง สามารถจัดทำรายงานประกอบการปฏิบัติงาน และพิจารณาประกอบการตัดสินใจสำหรับผู้ บริหารได้ดีขึ้น โดยการออกแบบระบบฐานข้อมูลตามแนวคิดระบบใหม่และได้จัดทำต้นแบบ ของระบบบางส่วนได้แก่ จอภาพบันทึกข้อมูลพื้นฐาน บันทึกข้อมูลเพื่อลงบัญชี รายงานข้อมูล พื้นฐาน รายงานข้อมูลเพื่อลงบัญชี สมุดรายวันขั้นต้น และบัญชีแยกประเภท ผลทดสอบ ต้นแบบ (prototype) จากการใช้ข้อมูลจริงและข้อมูลสมมติโดยผู้ใช้ระบบ พบว่า มีความสะดวก และรัดกุม สามารถลดข้อผิดพลาดในการนำข้อมูลเข้าได้อยู่ในระดับน่าพอใจ

มณฑิยา นิลทศ (2548) การศึกษารูปแบบการบริหารงาน ของผู้บริหารระดับกลางที่มี ผลกระทบต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานของบริษัทน้ำมันพืช AAA จำกัด ผลวิจัยพบว่า พฤติกรรม และรูปแบบการทำงานที่มีประสิทธิผลต่อองค์การของผู้บริหารระดับกลาง ที่ประชากรทั้งสองส่วนคาดหวัง และต้องการ เป็นไปในทิศทางเดียวกันและสอดคล้องกัน นั่นคือ ต้องการผู้บริหารระดับกลางที่มีพฤติกรรมการทำงานแบบมีส่วนร่วมเปิดโอกาสให้ทีมงาน ทั้งใน ระดับผู้ได้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานได้แสดงความคิดเห็น หรือร่วมกำหนดเป้าหมายทิศทาง

นโยบายในการทำงานเป็นผู้นำที่เปิดใจรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างร่วมกัน สร้างบรรยากาศที่เกิดจากการเรียนรู้ในส่วนที่ผิดพลาด และนำความรู้ที่ได้มาพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน เพื่อสร้างความสำเร็จขององค์การเป็นผู้นำที่มุ่งเน้นทั้งด้านผลผลิตและด้านบุคลากรควบคู่กันไป กลุ่มประชากรตัวอย่างเชื่อมั่นว่า ถ้าผู้บริหารระดับกลางมีรูปแบบการบริหารงานที่เน้น การบริหารทีมงานเป็นแบบหมู่คณะ เป็นผู้นำที่มีการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมจะทำให้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยรวมขององค์การเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ ทำให้องค์การสามารถแข่งขันได้ในระยะยาวต่อไปในอนาคต ปัญหาที่เกิดขึ้น ผู้ศึกษาได้เสนอแนวทางเลือกในการแก้ไขปัญหา กล่าวคือ เลือกที่จะพัฒนาผู้บริหารระดับกลางที่มีอยู่โดยใช้ระบบการบริหารทรัพยากรมนุษย์มาทำการฝึกอบรมและพัฒนาและสรรหาผู้บริหารระดับกลางบางส่วนเข้ามาทดแทนผู้ที่ไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นแนวทางที่องค์การสามารถเลือกกระทำได้อย่างได้ความพร้อมและศักยภาพ

อนงค์ คุณธรรณ์ (2549) ศึกษาการประเมินผลระบบควบคุมภายในด้านการเงิน การบัญชี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 พบว่า ระบบควบคุมด้านการเงิน การบัญชี กระทรวงการคลังได้กำหนดระบบควบคุมไว้โดยออกเป็น กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ให้ส่วนราชการถือปฏิบัติ เพื่อป้องกัน มิให้มีช่องทางที่จะทำให้เกิดความเสียหายแก่เงินของทางราชการ ซึ่งส่งผลให้หน่วยงานมีการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล แต่จากการประเมินระบบควบคุมด้านการเงิน การบัญชีพบว่า มีการละเลยไม่ปฏิบัติตามระบบการควบคุมที่กระทรวงการคลังกำหนด อีกทั้งขาดการประสานงานและส่งมอบหลักฐานต่อกันระหว่างงานการเงิน และงานบัญชีทำให้การจัดทำบัญชีและรายงานการเงินล่าช้า ไม่เป็นปัจจุบัน ส่งผลให้ไม่ทราบสถานะการเงินของหน่วยงานและไม่สามารถใช้ข้อมูลรายงานการเงินในการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารและการปฏิบัติงาน ด้านผลสำเร็จของงานคือ มีระบบการควบคุมด้านการเงิน การบัญชีมีประสิทธิภาพที่เพียงพอที่จะป้องกันการทุจริต ประพฤติผิดด้านการเงิน การบัญชี และมีเครื่องมือและแบบที่ใช้ในการประเมินระบบควบคุมภายในด้านการเงิน การบัญชี สามารถนำไปเป็นแนวทางในการจัดทำเครื่องมือประเมินระบบการควบคุมภายใน ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ 1) ใช้เป็นแนวทางในการจัดทำระบบการควบคุมภายใน ด้านการเงิน บัญชีของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในครั้งต่อไป 2) การใช้ทรัพยากรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประหยัด และคุ้มค่า 3) การปฏิบัติงานในหน่วยงานเป็นไปอย่างมีระบบและอยู่ในกรอบของกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่วางไว้ 4) เป็นเครื่องมือช่วยผู้บริหารในการกำกับดูแล และปรับปรุงการปฏิบัติงานได้อย่างดี

สัมฤทธิ์ ไวเปี้ย (2552) ศึกษาการประเมินโครงการพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานการเงินและพัสดุ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 3 มีผลการประเมินโดยสรุป 4 ด้าน ได้ ดังนี้ 1) ด้านสภาวะแวดล้อม (Context) เกี่ยวกับ หลักการ วัตถุประสงค์ เป้าหมายของ โครงการ และการเตรียมการดำเนินโครงการ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก สำหรับผลการประเมินรายด้าน ด้านบุคลากร ต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาความรู้ มีผลการประเมินสูงกว่าด้านอื่น คือ มีผลการประเมินในระดับมาก 2) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านปัจจัยปัจจัยนำเข้า เกี่ยวกับ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้และงบประมาณ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก สำหรับผลการประเมินรายด้าน ด้านบุคลากรที่ทำหน้าที่เป็นวิทยากรเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการบริหารงบประมาณ การเงิน บัญชี พัสดุ มีผลการประเมินสูงกว่าด้านอื่น คือ มีผลการประเมินในระดับมาก 3) ด้านกระบวนการ (Process) ด้านกระบวนการดำเนินงาน เกี่ยวกับการดำเนินงานกิจกรรมการดำเนินงานตามโครงการ การนิเทศติดตามผล และการประเมินผล ภาพรวมอยู่ในระดับมาก สำหรับผลการประเมินรายด้าน ปรากฏว่า ด้านการประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรครู มีผลการประเมินสูงกว่า ด้านอื่น ๆ มีผลการประเมินในระดับมาก 4) ด้านผลผลิต (Product) ด้านผลผลิตผลิต เกี่ยวกับผลการดำเนินงานตามโครงการและคุณภาพผู้ปฏิบัติงานการเงิน บัญชีและพัสดุ ซึ่งสรุปโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สำหรับผลการประเมินรายด้านปรากฏว่าด้านความสำเร็จของการดำเนินงานตามโครงการมีผลการประเมินสูงกว่าด้านอื่น ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามให้ข้อเสนอแนะไว้ในด้านต่างๆ ดังนี้ 1) ควรให้มีการจัดประชุมให้ความรู้ลักษณะนี้บ่อยครั้งมากขึ้น เพราะเป็นการฝึกปฏิบัติที่ดีมาก สามารถให้ความรู้ ความเข้าใจและสามารถปฏิบัติงานบริหารงานการเงินบัญชีและพัสดุในสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น 2) เห็นควรให้มีการจัดประชุมอบรมโดยหมุนเวียนไปตามอำเภอแต่ละอำเภอ เพื่อลดค่าใช้จ่ายของผู้เข้าประชุมอบรม และไม่ต้องเดินทางไกล 3) ควรเพิ่มเวลาการประชุมเชิงปฏิบัติการให้มากขึ้น 4) ควรหาสถานที่จัดอบรมที่เดินทางได้สะดวก 5) ควรจัดการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการด้านการเงินบัญชี พัสดุ ในทุก ๆ ปีเพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและรับรู้ข่าวสารใหม่ ๆ ด้านการเงินพัสดุดูอยู่เสมอ

ทรงจิต พูลลาภ และนภาพร เชื้อขำ (2549) ได้ศึกษา การสร้างเครือข่ายกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีที่เหมาะสม ผลการศึกษาวิจัยและการสร้างเครือข่ายกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีที่เหมาะสมครั้งนี้ ได้นำเสนอข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของชุมชนรอบเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ใน 2 จังหวัด 4 อำเภอ ในพื้นที่เป้าหมาย 7 ชุมชน และยกเอาผลิตภัณฑ์

หัตถกรรมในพื้นที่ชุมชนรอบเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ที่มีศักยภาพที่จะนำไปสู่กระบวนการพัฒนาตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขั้นตอนของทฤษฎีใหม่ได้อย่างเหมาะสมของภูมิปัญญาด้านหัตถกรรม เช่น จักสาน ใบลานชุมชนท่าอิฐวังม่วง ผ้าทอชุมชนโคกสูง และทอเสื่อกกชุมชนท่าดินดำ เป็นต้น โดยใช้กระบวนการจัดเวทีประชาคม จัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม ซึ่งทำให้เกิดการสร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสร้างเครือข่ายและการพัฒนากระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์หัตถกรรม จนทำให้ผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาพื้นบ้านได้รับการส่งเสริม และสนับสนุนการพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน

วงศา เลหาศิริวงศ์ และวิไลวรรณ เทียนประชา (2547) ได้ศึกษาผลกระทบจากสภาพภาคประชาชนกับกระบวนการปฏิรูประบบสุขภาพภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนให้ความสนใจเป็นพิเศษกับเกษตรปลอดสารพิษ ปุ๋ยชีวภาพ การพิทักษ์สิทธิ พัฒนาสิ่งแวดล้อม วิถีชีวิตดั้งเดิมและสมุนไพร และเชื่อมโยงเข้ากับ พรบ. สุขภาพว่าจะเป็นกลไกหลักที่ช่วยขับเคลื่อนระบบให้เอื้อต่อการมีสุขภาพดีของประชาชน ส่วนด้านกลไกการกำกับสุขภาพโดยภาคประชาชนพบว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในสมัชชาสุขภาพจะเป็นการประชุมของกลุ่มองค์กร เครือข่าย ผู้สนใจใฝ่รู้ ประเด็นการประชุมจะยึดตามปัญหาในพื้นที่เป็นหลัก โดยเป็นเวทีให้สมาชิกแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ระดมสมองเพื่อหากกลยุทธ์ที่เหมาะสมในการแก้ไข ปัญหา ด้านการเกษตรทางเลือก สิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาท้องถิ่น การใช้สมุนไพรเพื่อสุขภาพ และนำเข้าสู่สุขภาพเพื่อให้ชุมชนมีสุขภาพจะ การก่อตัวของกลุ่มและกลไกกำกับสุขภาพส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีการดำเนินการก่อนการปฏิรูประบบสุขภาพ เช่น กลุ่มอนุรักษ์ป่าสมุนไพร กลุ่มส่งเสริมอาชีพเกษตรกร กลุ่มเยาวชน เมื่อตัวแทนกลุ่มเข้ามาร่วมสมัชชาทำให้มองเห็นความเชื่อมโยงกับสุขภาพ จึงมีการพัฒนาให้กลุ่มมีกิจกรรมด้านสุขภาพ การทำงานจะเห็นเป็นสองลักษณะคือ การสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มและการนำกลุ่มและบุคคลที่สนใจ มาร่วมกันคิด เสนอปัญหาและกำหนด ยุทธศาสตร์การทำงานเพื่อแก้ปัญหาร่วมกัน

คณิง นาวงษ์ (2545) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในการอนุรักษ์แม่น้ำปิง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบเครือข่ายที่เกิดขึ้นมี 2 ลักษณะ คือ เครือข่ายที่เป็นธรรมชาติและไม่เป็นธรรมชาติ รูปแบบเครือข่ายที่เป็นธรรมชาตินั้นเป็นการพบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนประสบการณ์การอนุรักษ์แม่น้ำปิงกันโดยไม่ได้นัดหมาย อาจเป็นเครือข่ายทีเดียวกัน หรือพบปะกันในงานประเพณี ส่วนรูปแบบ เครือข่ายที่ไม่เป็นธรรมชาติ เป็นการนัดหมายให้มาพบปะพูดคุยกันในเวทีต่าง ๆ จนเกิดเป็น เครือข่ายขึ้น นอกจากนี้ ชุมชนยังได้ร่วมกันวาง

แนวทางการแก้ปัญหาของแม่น้ำปิงไว้ ได้แก่ การจัดอบรมพุดคุยและผู้นำสองฝั่งแม่น้ำปิงให้เห็นคุณค่าของแม่น้ำปิง การจัดทำศูนย์แจ้งข่าวสารการดำเนินงานเกี่ยวกับแม่น้ำปิงเป็นระยะ ๆ การปลูกจิตสำนึกแก่เยาวชน และการให้ความรู้เรื่องกฎหมายสิ่งแวดล้อม

สุภาวณี ทองพรวณิษฐ์ (2545) ได้ศึกษาการพัฒนาเครือข่ายป่าชุมชนตำบลทากาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ผลการศึกษาพบว่า เงื่อนไขสำคัญในการพัฒนาเครือข่ายป่าชุมชนตำบลทากาศ มีดังนี้ 1) การกระตุ้น ประสานจากนักวิจัยและวิทยากรภายนอกชุมชน 2) การได้รับการเสริมพลังจากองค์กรภายนอกชุมชน 3) แนวความคิดเรื่องกระบวนการมีส่วนร่วมทั้งผู้นำชุมชนและตัวแทนชาวบ้านในแต่ละหมู่บ้าน 4) รูปแบบการถ่ายทอดแนวคิดและวิธีการ 5) การจัดตั้งองค์กรชาวบ้านที่เป็นเครือข่ายระดับตำบล สำหรับปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาเครือข่ายป่าชุมชน ได้แก่ กลไกและโครงสร้างเดิมของชุมชน การมีระบบเศรษฐกิจและฐานะทางการเงินที่ดีของชุมชน ส่วนการใช้สภาพตำบลเป็นศูนย์กลางในการประสานความร่วมมือของเครือข่ายก็เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาเครือข่ายป่าชุมชนตำบลทากาศ และพบว่าข้อจำกัดในการพัฒนาเครือข่ายป่าชุมชน มีดังนี้ 1) ผู้นำในบางชุมชนตำบลทากาศยังขาดความเข้าใจในกระบวนการการทำงานและแนวคิดการมีส่วนร่วม 2) ระบบการผลิตในเชิงพาณิชย์ที่มุ่งเน้นการผลิตเพื่อขายทำให้ชาวบ้านเกิดความเห็นแก่ตัว ขาดความเสียสละเพื่อส่วนรวม 3) ความขัดแย้งในชุมชน 4) ประธานเครือข่ายขาดแนวคิดต่อกระบวนการมีส่วนร่วม และคณะกรรมการบางคนไม่ได้สมัครใจเข้ามาทำงานอย่างจริงจัง สำหรับผลการวิจัยในเชิงพัฒนานั้นพบว่า การพัฒนาเครือข่ายป่าชุมชนตำบลทากาศ ส่งผลต่อการพัฒนาในชุมชนตำบลทากาศหลายด้าน คือ 1) การพัฒนาผู้นำเดิมตลอดจนการเกิดผู้นำใหม่ 2) การพัฒนากลุ่มป่าชุมชน 7 หมู่บ้าน 3) พัฒนาการประสานงานกับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกชุมชน 4) มีการพัฒนานักวิจัยชาวบ้านเกิดขึ้นใหม่ ทั้งนี้ประสพการณ์การเรียนรู้ต่อกระบวนการการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้นจะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้ชาวบ้านเกิดแนวความคิด ทักษะ ในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ในชุมชน โดยมุ่งเน้นกระบวนการมีส่วนร่วม ซึ่งจะส่งผลทำให้เกิดความสามารถในการพึ่งตนเองของชุมชน ทั้งนี้เพื่อจะนำไปสู่ความเป็นชุมชนเข้มแข็งต่อไป

กานดา ศรีเรือง (2545) ได้ศึกษาการขยายผลเครือข่ายการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน : กรณีศึกษา อำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน ผลการศึกษาพบว่า ผลจากการขยายเครือข่ายการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน : กรณีศึกษาอำเภอเชียงกลาง จ.น่าน ทำให้เกิดการรวมกลุ่มกันเพื่อพัฒนาชุมชน ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง โดยการรวมกลุ่มจะเป็นการรวมตัวกันของสมาชิกในชุมชนที่

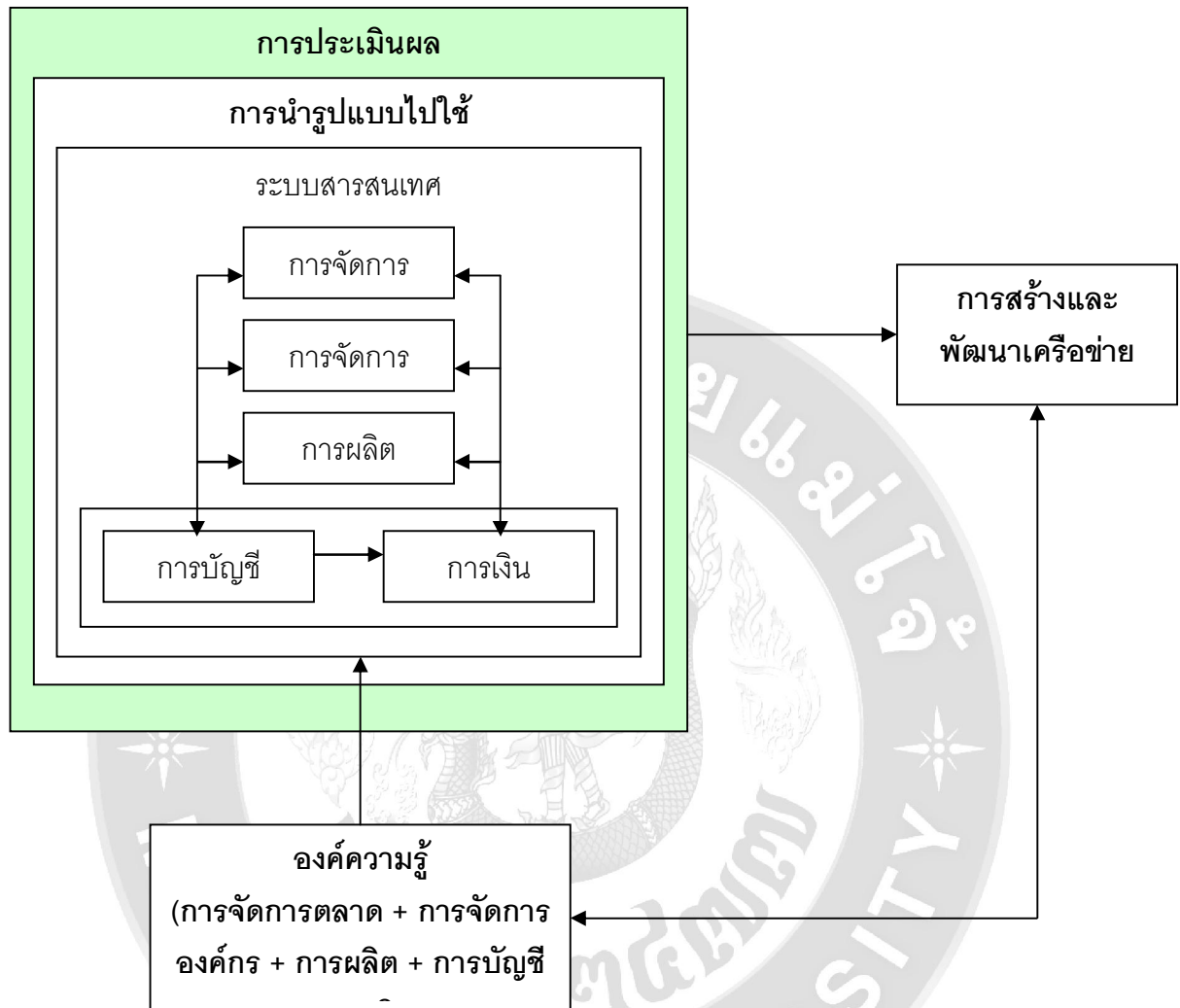
มีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาตนเอง และพัฒนากลุ่ม เช่น การรวมกลุ่มที่เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการทางสังคมและเศรษฐกิจของชุมชน เช่น การจัดตั้งกลุ่มทอผ้าไท – ยวน ซึ่งเกิดขึ้นจากการศึกษารากเหง้าถิ่นกำเนิด ตลอดจนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนบ้านเจดีย์เดิม ทำให้ชุมชนเกิดจิตสำนึก และต้องการสืบทอดวัฒนธรรมการทอผ้าให้คงอยู่สืบไป นอกจากนี้การขยายเครือข่ายการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมยังส่งผลให้กลุ่มเยาวชนเกิดความตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมและศิลปวัฒนธรรมของชุมชน เกิดการรวมกลุ่มเพื่ออนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม เช่น การฟ้อนเจิง ดนตรีพื้นบ้าน การละเล่นต่างๆ เป็นต้น

สมใจ ยาป่าคาย (2545) แนวทางการพัฒนากลุ่ม/เครือข่ายเด็กและเยาวชนโดยการสนับสนุนของชุมชน ตำบลน้ำพี้ อำเภอทองแสนขัน จ.อุตรดิตถ์ ผลจากการศึกษาวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาเครือข่ายเด็ก/เยาวชนมีองค์ประกอบ 4 ส่วน คือ กระบวนการพัฒนา กลไกการขับเคลื่อน ปัจจัย/เงื่อนไขในการพัฒนา และแนวทางการขับเคลื่อนต่อไป ดังนี้ 1) กระบวนการพัฒนา คือ มีการจัดเวทีหารือร่วมกับผู้นำทั้ง 8 หมู่บ้าน เด็ก องค์การชุมชน กลุ่มอาชีพ กลุ่มแม่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ ถึงแนวทางการพัฒนาร่วมกัน ตลอดจนต้องมีการแบ่งบทบาทหน้าที่การทำงานที่ชัดเจน มีการวางเป้าหมาย แผนกิจกรรม ติดตามประเมินผลการทำงานร่วมกันเป็นระยะ ๆ โดยเชิญผู้รู้ภายใน/ภายนอก มาให้ข้อเสนอแนะการปรับปรุงการทำงานอย่างต่อเนื่อง 2) กลไกการขับเคลื่อน ที่หนุนเสริมการทำงานของเด็กมี 2 ลักษณะ คือ องค์การภายในชุมชนกับองค์การภายนอกชุมชน โดยองค์การภายในทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยง ที่ปรึกษา ให้ความรู้เพิ่มเติม ให้มีการศึกษาดูงาน/แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ส่วนองค์การภายนอกช่วยสนับสนุนกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การประสานงาน การบริหารจัดการกลุ่ม และงบประมาณ 3) ปัจจัย/เงื่อนไขของการพัฒนา คือ ทุนเดิมที่แต่ละกลุ่มมีอยู่ ครูพี่เลี้ยงและพี่เลี้ยงที่มีจิตสาธารณะ ผู้นำชุมชนที่มีศักยภาพ และมีองค์กร/หน่วยงานที่ช่วยสนับสนุนในชุมชน 4) แนวทางขับเคลื่อนต่อไป โรงเรียนบ้านน้ำพี้ มิตรภาพที่ 214 จะเป็นแกนนำการขับเคลื่อนประสานงานระหว่างกลุ่มเด็ก/เยาวชน ชุมชน/องค์กรต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอก ในการที่จะสนับสนุนกลุ่มเด็ก/เยาวชน โดยจัดให้เป็นแผนการเรียนรู้(หลักสูตร) หรือแผนกิจกรรมเสริมเป็นชมรม โดยมีคณะครู ชุมชน องค์การชุมชน เป็นผู้ร่วมกำหนดแผน กับกลุ่มเด็กทุกวัย เด็กปกติและเด็กที่สนใจทั้งภายใน/ภายนอกโรงเรียน ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาต่อไป คือ การวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการขยายผลการพัฒนาเครือข่ายเด็ก/เยาวชน และรูปแบบเครือข่ายขององค์กรในการพัฒนาเด็ก/เยาวชนเพื่อส่งเสริมให้กลุ่มเด็กได้เรียนรู้การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม

การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับระบบจัดการองค์ความรู้ที่เน้นผู้ใช้เป็นศูนย์กลาง พัฒนบบโครงสร้างเว็บเซอร์วิสแบบอยู่บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของชุมชน (อวัชชัย ปิยะวัฒน์, ออนไลน์) ได้พัฒนาซอฟต์แวร์ที่มีการใช้งานอย่างแพร่หลายบนเว็บไซต์ GotoKnow.org คือ KnowledgeVolution ซึ่งเป็นซอฟต์แวร์แบบ open-source ที่มุ่งสนับสนุนการจัดการความรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้จริงและพัฒนาต่อเนื่องได้ทั้งภายในประเทศไทยและภายนอกประเทศ เพื่อให้บริการแก่ผู้ใช้ทั่วประเทศไทย โดยหน่วยงานต่างๆ ทั้งองค์กรภาครัฐและเอกชน รวมทั้งมหาวิทยาลัยหลายแห่ง ต่างแสดงความสนใจที่จะนำ KnowledgeVolution ไปใช้งานภายในองค์กรเหล่านั้น นอกจากนี้ได้มีการผลิตซอฟต์แวร์อีกสองชิ้น ได้แก่ PlanetMatter และ FeedSpring เพื่อใช้ในการจัดการความรู้ขององค์กร ซึ่งซอฟต์แวร์ทั้งสองชิ้นนี้ได้ถูกนำไปใช้งานอย่างแพร่หลายโดยเฉพาะในต่างประเทศ และในระหว่างการพัฒนาซอฟต์แวร์ดังกล่าว พบว่ายังมีซอฟต์แวร์อีกมากทั้งซอฟต์แวร์พื้นฐานและซอฟต์แวร์ประยุกต์ที่เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการจัดการความรู้ โดยเฉพาะสำหรับสังคมแบบกระจายและองค์กรที่มีโครงสร้างการบริหารแบบอ่อนตัว ได้แก่องค์กรเพื่อสังคมต่างๆ เป็นต้น

การศึกษาเกี่ยวกับความยั่งยืนของการใช้ระบบสารสนเทศในการวางแผนและการบริหารงานศึกษากรณีขององค์การบริหารส่วนตำบล (เกริกศักดิ์ บุญญานุพงศ์, 2547) พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีการใช้ข้อมูลและสารสนเทศ แต่ไม่ได้ใช้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากสารสนเทศมีไม่ครบถ้วน และการจัดกระจายอยู่ตามที่ต่างๆ ไม่มีการรวบรวมอย่างเป็นระบบ สารสนเทศที่ใช้จึงไม่ก่อให้เกิดความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลเพิ่มขึ้น การขาดแคลนสารสนเทศเป็นอุปสรรคที่สำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศขององค์กร จากการประเมินความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศแล้วพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเกือบทุกแห่งยังไม่มีความพร้อมในการมี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยพบว่าบุคลากรทุกระดับ ไม่มีความรู้เรื่องการจัดทำแผนการพัฒนา ขาดความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้การพัฒนาระบบสารสนเทศของหน่วยงานไม่อาจดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ระบบสารสนเทศที่หน่วยงานภายนอกดำเนินการพัฒนาให้ ไม่สามารถดำเนินการต่อได้อย่างยั่งยืน มักจะเลิกใช้เมื่อที่ปรึกษาโอนภาระมาให้หน่วยงานดำเนินการเอง สำหรับเรื่องโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศ ไม่เป็นปัญหาเนื่องจากราคาอุปกรณ์ลดลงสวนทางกับสมรรถนะของเครื่องที่สูงขึ้น ไม่เป็นปัญหาในการจัดซื้อจัดหา แต่ปัญหาจะอยู่ที่หน่วยงานต่างๆ มุ่งเน้นลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน จนละเลยเนื้อหาสาระ และความรู้ที่จะเกิดการใช้เครื่องมืออุปกรณ์คอมพิวเตอร์ต่างๆ เกิดการลงทุนที่ไม่คุ้มค่ากับผลที่ได้รับ

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

ภาพที่ 5 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

(RESEARCH METHODOLOGY)

การศึกษาเรื่อง “การพัฒนาการจัดการองค์ความรู้ด้านธุรกิจเกษตรอินทรีย์เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยมุ่งเน้นศึกษาถึงการประเมินผลและการติดตามผลการนำรูปแบบการบริหารงานไปใช้ในการดำเนินงาน การสร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ และการจัดการองค์ความรู้ด้านธุรกิจเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีระเบียบวิธีการวิจัย ดังนี้

1. สถานที่ดำเนินการวิจัย
2. ประชากร
3. กลุ่มตัวอย่าง
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล
7. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

สถานที่ดำเนินการวิจัย

(Locale of the study)

สถานที่ดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ คือ สถานที่ตั้งและสถานที่ผลิตของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ที่ได้เข้าร่วมโครงการวิจัยในปีที่ 1 โดยอยู่ในเขตพื้นที่ 8 อำเภอ ดังนี้ อำเภอสันทราย อำเภอแมริ่ม อำเภอสารภี อำเภอสันกำแพง อำเภอฝาง อำเภอแม่สาย อำเภอสันป่าตอง และอำเภอแม่อน

ประชากร (Population)

กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ที่ได้เข้าร่วมโครงการวิจัยในปีที่ 1 โดยอยู่ในเขตพื้นที่ 8 อำเภอ ดังนี้ อำเภอสันทราย อำเภอแมริม อำเภอสารภี อำเภอสันกำแพง อำเภอฝาง อำเภอแม่ฮาด อำเภอสันป่าตอง และอำเภอแม่ออน

กลุ่มตัวอย่าง (Samples)

กลุ่มตัวอย่างทำการคัดเลือกโดยการส่งจดหมายเชิญให้เข้าร่วมโครงการไปยังกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ที่ได้เข้าร่วมโครงการวิจัยในปีที่ 1 โดยอยู่ในเขตพื้นที่ 8 อำเภอ ดังนี้ อำเภอสันทราย อำเภอแมริม อำเภอสารภี อำเภอสันกำแพง อำเภอฝาง อำเภอแม่ฮาด อำเภอสันป่าตอง และอำเภอแม่ออน หลังจากนั้นก็มีกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ เข้าร่วมโครงการทั้งหมด 10 กลุ่ม คือ

1. เขตอำเภอสันทราย จำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่
 1. ศูนย์การเรียนรู้เกษตรอินทรีย์แม่แฝกใหม่ ต.แม่แฝกใหม่ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่
 2. กลุ่มเกษตรอินทรีย์บ้านหนองมะจับ ต.แม่แฝก อ.สันทราย จ.เชียงใหม่
2. เขตอำเภอสารภี จำนวน 4 กลุ่ม ได้แก่
 1. กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผักปลอดสารพิษ ต.ยางเนิ้ง อ.สารภี จ.เชียงใหม่
 2. กลุ่มเกษตรมงคลวนาราม ต.ยางเนิ้ง อ.สารภี จ.เชียงใหม่
 3. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนปุ๋ยหมักระบบกองเติมอากาศ ต.หนองแฝก อ.สารภี จ.เชียงใหม่
 4. กลุ่มพืชผักกางมุ้งปลอดสารพิษ ต.ท่าวังตาล อ.สารภี จ.เชียงใหม่
3. เขตอำเภอดอยสะเก็ด จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่
 1. กลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ ต.สง่าบ้าน อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่

2. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านดอกแดง ต.สง่าบ้าน อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่
3. กลุ่มผักเกษตรอินทรีย์กลุ่มดอยสะเก็ด ต.ลวงเหนือ อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่
4. เขตอำเภอแมริม จำนวน 1 กลุ่ม ได้แก่
 1. กลุ่มผู้ปลูกข้าวอินทรีย์บ้านหนองมะหีก ต.สะลวง อ.แมริม จ.เชียงใหม่

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

(The research instrument)

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม (questionnaire) แบบสัมภาษณ์ และแนวคำถาม (guidelines) เพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์จังหวัดเชียงใหม่ ทั้ง 10 กลุ่ม รวมทั้งใช้เครื่องบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่ม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

(Data collection)

การเก็บรวบรวมข้อมูลเก็บจากข้อมูล 2 ประเภท คือ

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากการติดต่อประสานงาน และรวบรวมเอกสารต่างๆ เช่น เอกสารของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ เอกสารของสหกรณ์เกษตรอินทรีย์จังหวัดเชียงใหม่ จำกัด เอกสารของทางราชการ รายงานการวิจัย และบทความต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) จะเก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมดโดยใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Depth Interview) และการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Groups)

การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of data)

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทฤษฎีภูมิ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) รายงานผลเป็นการบรรยายประกอบการวิเคราะห์ นำเสนอในรูปแบบของตารางและแผนภาพ
2. การวิเคราะห์ข้อมูลปฐมภูมิ วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลจากแบบสอบถามแบบสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการประชุมกลุ่มย่อย รายงานผลเป็นการบรรยายประกอบการวิเคราะห์ พร้อมทั้งนำเสนอในรูปแบบของตารางและแผนภาพ

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย (Research duration)

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ใช้ระยะเวลาดังต่อไปนี้ ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2551 ถึงเดือนตุลาคม 2553

บทที่ 4

ผลการวิจัย

(RESEARCH RESULTS)

การศึกษานี้มุ่งเน้นศึกษาถึงการประเมินผลและการติดตามผลการนำรูปแบบการบริหารงานไปใช้ในการดำเนินงาน การสร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ และการจัดการองค์ความรู้ด้านธุรกิจเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม (questionnaires) การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-dept interview) และการประชุมกลุ่มย่อย (focus groups) ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 7 ตอน คือ

- ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์
- ตอนที่ 2 การติดตามและประเมินผลการบริหารงานของเกษตรกร
- ตอนที่ 3 ความต้องการด้านการบริหารงานของเกษตรกร
- ตอนที่ 4 การประเมินผลเครื่องมือทางการเงินและบัญชี
- ตอนที่ 5 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือธุรกิจเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์
- ตอนที่ 6 การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือธุรกิจเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์
- ตอนที่ 7 ระบบการจัดการองค์ความรู้ธุรกิจเกษตรอินทรีย์

ผลการวิจัยแต่ละตอนมีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์

ทีมวิจัยได้ดำเนินกิจกรรมการพัฒนาการจัดการองค์ความรู้ด้านธุรกิจเกษตรอินทรีย์เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน โดยมีกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์เข้าร่วมโครงการ จำนวน 10 กลุ่ม ดังนี้

1. เขตอำเภอสันทราย จำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่
 1. ศูนย์การเรียนรู้เกษตรอินทรีย์แม่แฝกใหม่ ต.แม่แฝกใหม่ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่
 2. กลุ่มเกษตรอินทรีย์บ้านหนองมะจับ ต.แม่แฝก อ.สันทราย จ.เชียงใหม่

2. เขตอำเภอสารภี จำนวน 4 กลุ่ม ได้แก่
 1. กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผักปลอดสารพิษ ต.ยางน่อง อ.สารภี จ.เชียงใหม่
 2. กลุ่มเกษตรมงคลวนาราม ต.ยางน่อง อ.สารภี จ.เชียงใหม่
 3. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนปุ๋ยหมักระบบกองเดิมอากาศ ต.หนองแฝก อ.สารภี จ.เชียงใหม่
 4. กลุ่มพืชผักกางมุ้งปลอดสารพิษ ต.ท่าวังตาล อ.สารภี จ.เชียงใหม่
3. เขตอำเภอดอยสะเก็ด จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่
 1. กลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ ต.สง่าบ้าน อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่
 2. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านดอกแดง ต.สง่าบ้าน อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่
 3. กลุ่มผักเกษตรอินทรีย์กลุ่มดอยสะเก็ด ต.ลวงเหนือ อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่
4. เขตอำเภอแมริม จำนวน 1 กลุ่ม ได้แก่
 1. กลุ่มผู้ปลูกข้าวอินทรีย์บ้านหนองมะหีк ตำบลสะลวง อำเภอแมริม

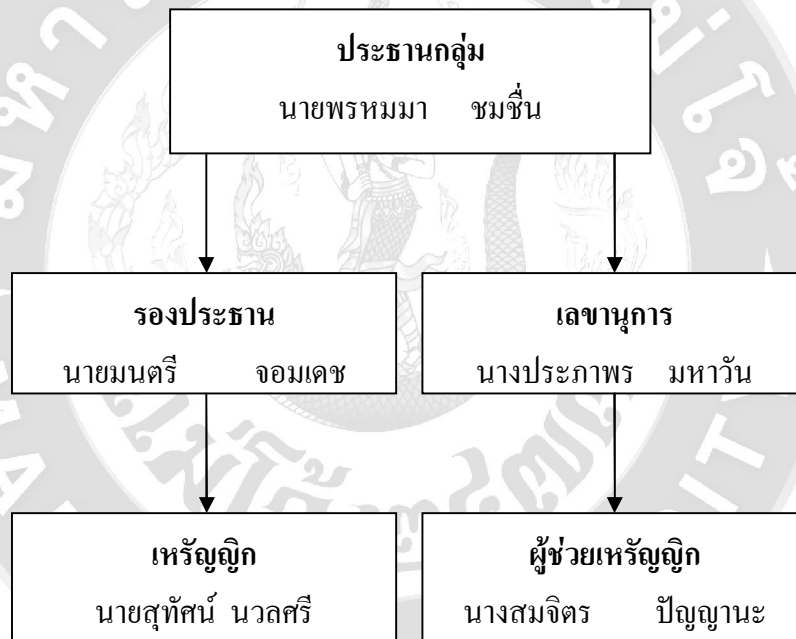
ซึ่งข้อมูลทั่วไปของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ที่เข้าร่วมสร้างเครือข่าย มีดังนี้

1. ศูนย์การเรียนรู้เกษตรอินทรีย์แม่แฝกใหม่ ต.แม่แฝกใหม่ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่

ศูนย์การเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ ตั้งอยู่ที่ บ้านไร่พัฒนา ต.แม่แฝกใหม่ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ โดยมีการก่อตั้งมาแล้วประมาณ 10-15 ปี โดยเริ่มจากที่ดินที่เป็นของนางแก้ว ซึ่งเป็นประชากรที่อยู่ในหมู่บ้าน บ้านไร่พัฒนา ซึ่งมีพื้นที่จำนวนทั้งหมดกว่า 10 ไร่ ต่อมานางแก้วได้บริจาคให้กับมูลนิธิของวัดพระธาตุดอยสุเทพ ประมาณ 7 ไร่ และที่เหลือนำมาขายแล้วนำเงินที่ขายได้ไปบริจาคเพื่อการกุศล ต่อมาชาวบ้านเริ่มหันมาทำเกษตรอินทรีย์แทนเกษตรเคมี จึงได้ทำเรื่องขอเสนอโครงการกับมูลนิธิวัดพระธาตุดอยสุเทพ ซึ่งได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนจากมูลนิธิ และทางกระทรวงอื่นๆ ได้แก่ กรมส่งเสริมการเกษตร อบต.แม่แฝกใหม่ รวมถึงกำนันและผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น ซึ่งทำให้แต่ละหน่วยงานให้ความสนับสนุนมาเป็นอย่างดี มาช่วยกันสร้างโรงเก็บผลผลิต แปลงที่ดินสำหรับการทำเกษตร ต่อมาทางมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ซึ่งมีชื่อเสียงในด้านการเกษตร ได้คำนึงถึงสภาพแวดล้อม และการรักษาสมดุลของธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ โดยมีระบบการจัดการนิเวศวิทยาที่คล้ายคลึงกับธรรมชาติและหลีกเลี่ยงการใช้สารสังเคราะห์ ไม่ว่าจะเป็นปุ๋ยเคมี สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและฮอร์โมนต่าง ๆ

ตลอดจนไม่ใช้พืชหรือสัตว์ที่เกิดจากการตัดต่อทางพันธุกรรม ที่อาจก่อให้เกิดมลพิษในสภาพแวดล้อม เน้นการใช้อินทรีย์วัตถุเช่น ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสด และปุ๋ยชีวภาพในการปรับปรุงบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ เพื่อให้ต้นพืชมีความแข็งแรง สามารถต้านทานโรคและแมลงได้ด้วยตนเอง รวมถึงการนำเอาภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ประโยชน์ด้วย ผลผลิตที่ได้จะปลอดภัยจากอันตรายของสารพิษตกค้างทำให้ปลอดภัยทั้งผู้ผลิต ผู้บริโภค และไม่ทำให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมลงอีกด้วย จนทำให้กลายเป็นศูนย์การเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ ที่สามารถให้ความรู้เกี่ยวกับการเพาะปลูกผลผลิตผักได้และสามารถนำไปปรับใช้กับการประกอบอาชีพหลักทางการเกษตรได้อีกด้วย

โครงสร้างของกลุ่ม

กฎระเบียบ / ข้อบังคับของกลุ่ม

1. มีการจัดประชุมทุกเดือน
2. มีการออมทรัพย์ทุกเดือน (ทุกวันวันที่ 4 ของเดือน)
3. มีการจัดกิจกรรมทั้งภายในและภายนอก เช่น การปลูกต้นกล้วยให้กลุ่มสันทราย ถ้ามีการขาดการเข้าร่วมกิจกรรมเกิน 3 ครั้ง จะมีการพิจารณาถึงตำแหน่งหน้าที่ที่ดำรงอยู่ เช่น มีการคัดเลือกกรรมการท่านอื่นมาแทน
4. มีการให้กู้ยืมเงิน และต้องมีการชำระทุกๆ ปี ของวันที่ 30 เดือน ธันวาคม สิ้นปี และคิดดอกเบี้ยร้อยละ 3 บาท

ด้านการตลาด

ผลิตภัณฑ์ ที่กลุ่มจำหน่าย

ประเภทผลิตภัณฑ์	ราคาขาย		แหล่งจัดจำหน่าย
	ปลีก	ส่ง	
ผักบุ้ง	ก.ก. ละ 10 บาท	ก.ก. ละ 8 บาท	ตลาดเจดีย์แม่ครัว ต.แม่แฝก ใหม่ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ กับ ตลาดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ตลาด มช.)
แตงกวา	ก.ก. ละ 10-15 บาท	ก.ก. ละ 6 บาท	
มะระ	ก.ก. ละ 10-12 บาท	ก.ก. ละ 8 บาท	
ผักชะอม	ก.ก. ละ 15 บาท	ก.ก. ละ 13 บาท	
ถั่วฝักยาว	ก.ก. ละ 10-15 บาท	ก.ก. ละ 8 บาท	
กะหล่ำปลี	ก.ก. ละ 8 บาท	ก.ก. ละ 6 บาท	
มะเขือ	ก.ก. ละ 5 บาท	ก.ก. ละ 3 บาท	
ผักกาดเขียว	ก.ก. ละ 10 บาท	ก.ก. ละ 8 บาท	

ราคา การกำหนดราคาต่ำกว่าท้องตลาดทั่วไป โดยจะเน้นถึงผักปลอดสารพิษ และเป็นการกำหนดราคาที่เหมาะสมกลุ่มตั้งขึ้นเอง โดยจะกำหนดราคาแบบง่าย ๆ ตามพื้นฐานการตั้งราคาตามท้องถิ่น

วิธีการจำหน่าย มีการจำหน่ายทั้งปลีกและส่ง ดังนี้
ขายปลีกที่ตลาดเจดีย์แม่ครัว และศูนย์พัฒนาสินค้าเกษตรมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เนื่องจาก เป็นแหล่งจัดจำหน่ายพืชผักที่ได้มาตรฐานและมีกลุ่มลูกค้าจำนวนมากที่เข้ามาเลือกซื้อ ผักตอนเย็น และเป็นศูนย์การรวมกลุ่มของกลุ่มลูกค้าประเภทต่างๆ เช่น กลุ่มนักศึกษา กลุ่มคนทำงานบริษัท มีสัดส่วนการขายปลีก 70%

ขายส่ง ส่วนใหญ่พ่อค้าคนกลางจะมารับซื้อในสวน มีสัดส่วนการขายส่งอยู่ที่ประมาณ 30 %

การส่งเสริมการตลาด ใช้การส่งเสริมการตลาดดังนี้ ใช้การโฆษณา โดยการใช้สื่อทาง วิทยุชุมชน และประชาสัมพันธ์เสียงตามสายของหมู่บ้าน และการลดราคาให้กับลูกค้าที่มาซื้อเป็นประจำ และมีการลดราคาสำหรับการซื้อในจำนวนครั้งละมาก ๆ เช่น ซื้อ ผักชะอม 500 บาท ก็จะแถมผักชนิดอื่นๆ ให้อีกประมาณ 50 บาท

แหล่งเงินทุน สมาชิกใช้เงินส่วนตัวทั้งหมดในการลงทุน

2. กลุ่มเกษตรอินทรีย์บ้านหนองมะจับ ต.แม่แฝก อ.สันทราย จ.เชียงใหม่

กลุ่มเกษตรอินทรีย์บ้านหนองมะจับ ต.แม่แฝก อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ ได้ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2546 โดยสมาชิกในหมู่บ้านซึ่งจบจากมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำเกษตรอินทรีย์ต่อที่ประชุมภายในหมู่บ้าน เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับกลุ่มแม่บ้านเนื่องจากในหมู่บ้านแต่ละบ้านจะมีบริเวณบ้านมากและว่าง จึงเสนอแนวคิดให้กลุ่มแม่บ้านปลูกผักปลอดสารพิษรับประทานเองที่บ้านและถ้าเหลือก็นำไปจำหน่ายเพื่อจะได้มีรายได้เสริมเข้ามาใช้จ่ายในบ้าน

สาเหตุของการทำเกษตรอินทรีย์ เพราะจะทำการปลูกไว้กินเองภายในครัวเรือนและอยากให้ผู้อื่นรับประทานผักและผลไม้ที่ไร้เคมีไร้สารพิษจึงเป็นสาเหตุของการทำเกษตรอินทรีย์

เริ่มจากการรวมกลุ่มของพ่อบ้านในการทำโรงสีข้าวหมู่บ้านจึงทำให้แม่บ้านได้รวมกันตั้งกลุ่มแม่บ้านขึ้นมา

โครงสร้างของกลุ่ม

กฎระเบียบ / ข้อบังคับของกลุ่ม

1. ห้ามสมาชิกของกลุ่มนำสารเคมีมาใช้ในการปลูกผัก
2. ห้ามซื้อสินค้าคนอื่นที่ตนเองไม่ได้ปลูกมาขาย แม้ว่าสินค้านั้นจะขายดีขนาดไหนก็ตาม
3. สินค้าที่นำไปขายจะต้องเป็นสินค้าที่เหลือจากการบริโภคในครัวเรือน มิใช่ปลูกเพื่อขายแล้วตนเองไม่ได้กิน

ด้านการตลาด

ผลิตภัณฑ์ ที่กลุ่มจำหน่าย

ประเภทผลิตภัณฑ์	ราคาขาย		แหล่งจัดจำหน่าย
	ปลีก	ส่ง	
ผักสวนครัว			โรงพยาบาลสันทราย
- ชะอม	มัดละ 5 บาท	-	
- ผักกาด	มัดละ 5 บาท	-	
- ผักเชียงดา	มัดละ 5 บาท	-	
- กระเจียบเขียว	ถุงละ 5 บาท	-	
- ผักหวานบ้าน	มัดละ 5 บาท	-	
- พริก	ถุงละ 5 บาท	-	
- ตะไคร้	มัดละ 5 บาท	-	
- มะนาวผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม	ลูกละ 50 สต.	-	
ข้าวแต๋น	ถุงละ 23 บาท	-	

ราคา การกำหนดราคาขายจะตั้งราคาตามท้องตลาดซึ่งขึ้นอยู่กับปริมาณผลผลิตที่เข้าสู่ตลาด มาแต่จะมีราคาขายที่สูงกว่าผักที่ใช้สารเคมีเล็กน้อย

การจัดจำหน่าย กลุ่มขายปลีก 100 % นำไปจำหน่ายเองที่โรงพยาบาลสันทราย วันพุธ และวันศุกร์เจ้าของจะจัดสินค้าของตนเป็นมัดๆ ขายกิโล 5-15 บาท จัดแพ็คเกจใส่ถุงขายถุงละ 15-20 บาท

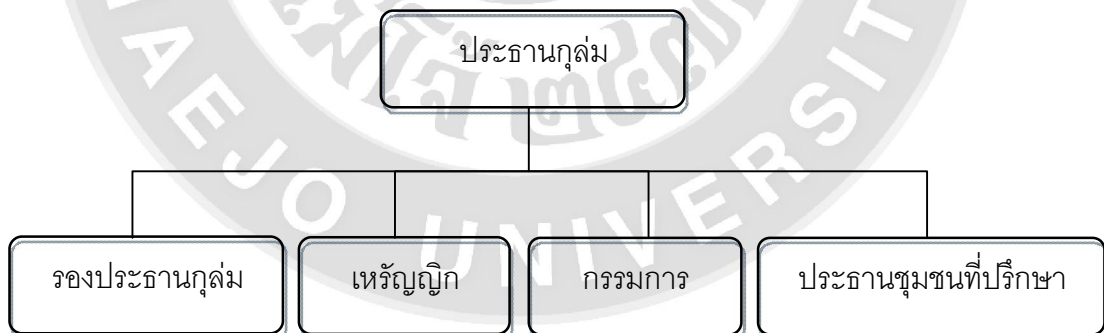
การส่งเสริมการตลาด ถ้าซื้อในปริมาณที่มากจะขายให้ราคาที่ถูกกว่าขายปลีกเล็กน้อยและแถมให้อีก

แหล่งเงินทุน ได้จากสำนักงานสร้างเสริมสุขภาพในการให้เกี่ยวกับอุปกรณ์ในการทำเกษตรอินทรีย์และเงินทุนตนเอง การจัดสรรผลตอบแทนกำไรที่ได้จากการขายหลังหักต้นทุนและค่าใช้จ่ายแล้วจะแบ่งให้กับสมาชิกในกลุ่มเท่ากันทุกคน

3. กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผักปลอดสารพิษ ต.ยางเนิ้ง อ.สารภี จ.เชียงใหม่

กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผักปลอดสารพิษ ต.ยางเนิ้ง อ.สารภี จ.เชียงใหม่ เป็นโครงการผักปลอดสารพิษนี้จัดตั้งมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2549 ระยะเวลาประมาณ 2 ปี 8 เดือน ในระยะแรกไม่ได้ทำผักปลอดสารพิษ เป็นการปลูกพืชเชิงเดี่ยว คือปลูกพืชชนิดเดียว มีสมาชิกเป็นคนในครอบครัวหรือคนใกล้เคียงประมาณ 11 คน ต่อมาได้มีผู้มาสนับสนุนให้ปลูกผักสารพิษ คือ เทศบาลตำบลยางเนิ้ง มีการสอนให้ทำปุ๋ยต่างๆ และมีการสนับสนุนในส่วน of เครื่องมือ อุปกรณ์ในการเกษตร จึงเป็นแรงจูงใจให้ทำผักปลอดสารพิษและจัดตั้งกลุ่มขึ้นมาในปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด 32 คน

โครงสร้างของกลุ่ม

กฎระเบียบ/ข้อบังคับของกลุ่ม ห้ามใช้ยาฆ่าแมลงและสารเคมีทุกชนิด ในการใช้ปุ๋ยแต่ละครั้งจะมีผู้ควบคุมดูแลเพื่อให้เกิดความปลอดภัยมากที่สุด

ด้านการตลาด

ผลิตภัณฑ์ที่ขายและราคาขาย

ประเภทผัก	ราคาขาย		แหล่งจัดจำหน่าย
	ปลีก	ส่ง	
มะเขือยาว	มัดละ 5 บาท	กิโลกรัมละ 10 บาท	- มีพ่อค้าคนกลาง 2 กลุ่มมารับซื้อถึงที่ แล้วนำไปจัดจำหน่าย
ถั่วฝักยาว	มัดละ 5 บาท	กิโลกรัมละ 25 บาท	
ผักบุ้ง	มัดละ 5 บาท	กิโลกรัมละ 12 บาท	- มีตลาดภายในอำเภอสารภี 2 แห่ง คือ ตลาดยางเน็ง และตลาดที่ว่าการอำเภอสารภี
ผักป้ง	มัดละ 5 บาท	กิโลกรัมละ 15 บาท	
ผักคื่นช่าย	มัดละ 5 บาท	กิโลกรัมละ 40 บาท	
ผักชี	มัดละ 5 บาท	กิโลกรัมละ 15 บาท	
ต้นหอม	มัดละ 5 บาท	กิโลกรัมละ 20 บาท	
กะหล่ำดอก	ขีดละ 2 บาท	กิโลกรัมละ 20 บาท	
บล๊อคเคอรี่	ขีดละ 5 บาท	กิโลกรัมละ 50 บาท	
คะน้า	มัดละ 5 บาท	กิโลกรัมละ 15 บาท	
ข่า	ขีดละ 2 บาท	กิโลกรัมละ 15-20 บาท	
	ขีดละ 2 บาท		

ราคา กำหนดราคาตามท้องตลาดทั่วไป

การจัดจำหน่าย มีการจัดจำหน่ายทั้งปลีกและส่งดังนี้ ขายส่ง ให้กับพ่อค้าคนกลางโดยพ่อค้าคนกลางจะมารับถึงที่ ขายตามความต้องการหรือรับคำสั่งซื้อตามจำนวนผักที่ทางโครงการสามารถผลิตได้และมีอยู่ โดยพ่อค้าคนกลางจะนำไปวางขายที่ห้างสรรพสินค้าต่างๆ และขายปลีกภายในตลาดอำเภอสารภี คือ ตลาดยางเน็ง และตลาดที่ว่าการอำเภอสารภีโดยสมาชิกภายในกลุ่มเป็นผู้ขายเอง

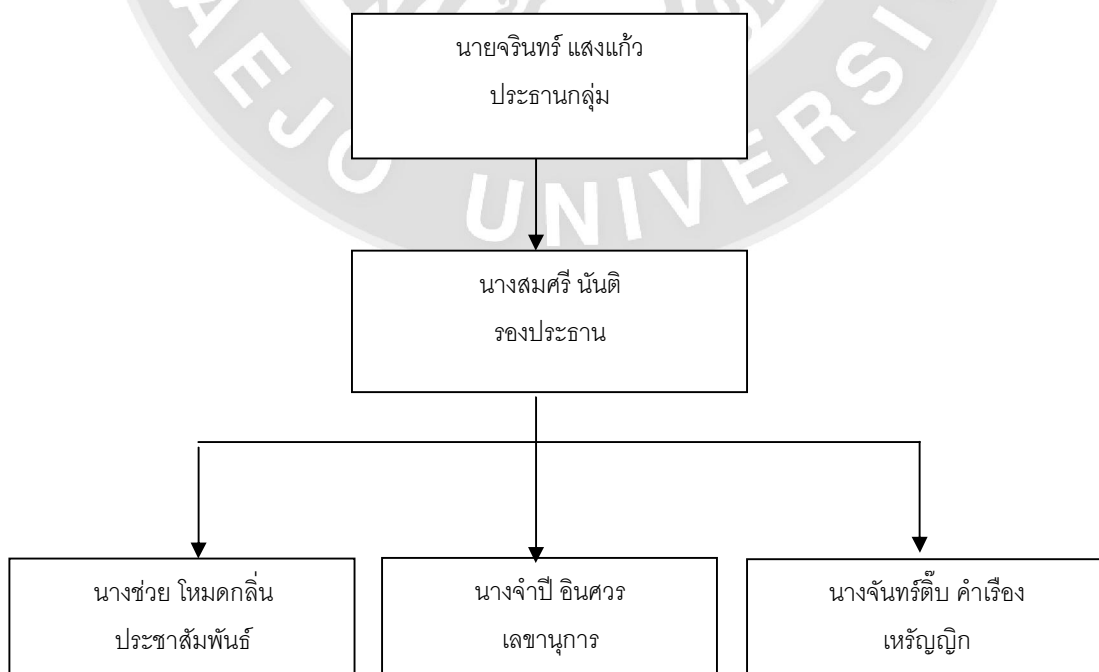
การส่งเสริมการตลาด เทศบาลตำบลยางเน็งเป็นผู้ประชาสัมพันธ์โดยมีการจัดเสียงตามสายเพื่อประกาศให้คนในอำเภอทราบ

แหล่งเงินทุน ใช้เงินทุนส่วนตัวในการลงทุนโดยแต่ละแปลงผักจะมีการแบ่งสัดส่วนของแต่ละคนไว้แล้ว แล้วลงทุนในแปลงผักของตนเองเมื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ก็นำมาลงทุนใช้หมุนเวียนต่อไป เทศบาลตำบลยางนึ่งให้การสนับสนุนในส่วนของเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการเกษตร การจัดสรรผลตอบแทน รายได้ที่ได้จากแปลงผักของตนเองจะนำไปลงทุนต่อ และรายได้ขึ้นอยู่กับจำนวนผักที่แต่ละคนปลูกได้

4. กลุ่มเกษตรมงคลนาราม ต.ยางนึ่ง อ.สารภี จ.เชียงใหม่

กลุ่มเกษตรมงคลนาราม ต.ยางนึ่ง อ.สารภี จ.เชียงใหม่ เริ่มตั้งแต่ 14 กุมภาพันธ์ 2549 เริ่มต้นจากการที่เกษตรกรทำอาชีพจักรสาน ปลูกอ้อยส่งศูนย์อนุรักษ์ช้างไทยเป็นหลัก ต่อมาเกษตรกรตำบลมาให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้สารอินทรีย์แทนการใช้ปุ๋ยเคมี แล้วทางกลุ่มเห็นว่าเราควรจะหันมาปลูกผักปลอดสารพิษได้แล้ว และเป็นความต้องการของตลาด เนื่องจากเป็นห่วงในเรื่องของสุขภาพของชาวสวนด้วย เนื่องจากปัจจุบันโรคมะเร็งจะเป็นได้ง่ายที่เกิดจากสารเคมีตกค้างในร่างกาย และเกษตรกรตำบลที่ได้มาให้ความรู้เพิ่มเติมอีกทางกลุ่มคิดว่าเป็นไปได้ยากถ้าปลูกผักแล้วไม่ใช้สารเคมี เพราะผักกับแมลงเป็นสิ่งที่คู่กันอยู่แล้ว เกษตรตำบลเข้ามาแนะนำในการจัดทำผักปลอดภัยคือ คุณนิทรรศ นิราศ

โครงสร้างของกลุ่ม

กฎระเบียบ/ข้อบังคับของกลุ่ม

- ในเรื่องของการทำเกษตรปลอดภัย ห้ามใช้สารเคมีทุกชนิดในการปลูกและบำรุงพืช โดยเด็ดขาด
- เรื่องของการกู้ยืมเงินจากทางกลุ่ม คนละ 3,000บาท ต้องทยอยส่งเงินต้นและดอกเบี้ยคืนทุก ๆ ปี ของวันที่ 5 มกราคม
- การกู้ยืมเงินทางกลุ่ม ต้องฝากเงินออมสัจจะในอัตรา 50 บาทต่อเดือน

ด้านการตลาด

ผลิตภัณฑ์ที่ขายและราคาขาย

ประเภทผลิตภัณฑ์	ราคาขาย		แหล่งจัดจำหน่าย
	ปลีก	ส่ง	
ผักกาดจ้อน	-	15	ตลาดสันป่าข่อย
ผักคะน้า	-	15	ตลาดสันป่าข่อย
ผักโขม	-	12	ตลาดสันป่าข่อย
ผักบุ้ง	-	12	ตลาดสันป่าข่อย
สลัดใบ	-	5-45	ตลาดสันป่าข่อย
ผักกาดขาวปลี	-	15	ตลาดสันป่าข่อย
ผักกาดหางหงษ์	-	18	ตลาดสันป่าข่อย
บล็อกเคอรี่	-	30	ตลาดสันป่าข่อย
กะหล่ำปลีรูปหัวใจ	-	35	ตลาดสันป่าข่อย
กะหล่ำดอก	-	20	ตลาดสันป่าข่อย
ผักกวาดตุ้ง	-	20	ตลาดสันป่าข่อย
กะหล่ำหัวแหลม	-	23	ตลาดสันป่าข่อย

ราคา ราคาขายส่งจะดูจากราคาตลาดและฤดูกาลเป็นหลัก

การจัดจำหน่าย เน้นขายส่งให้กับพ่อค้าคนกลางที่ตลาดสันป่าข่อย

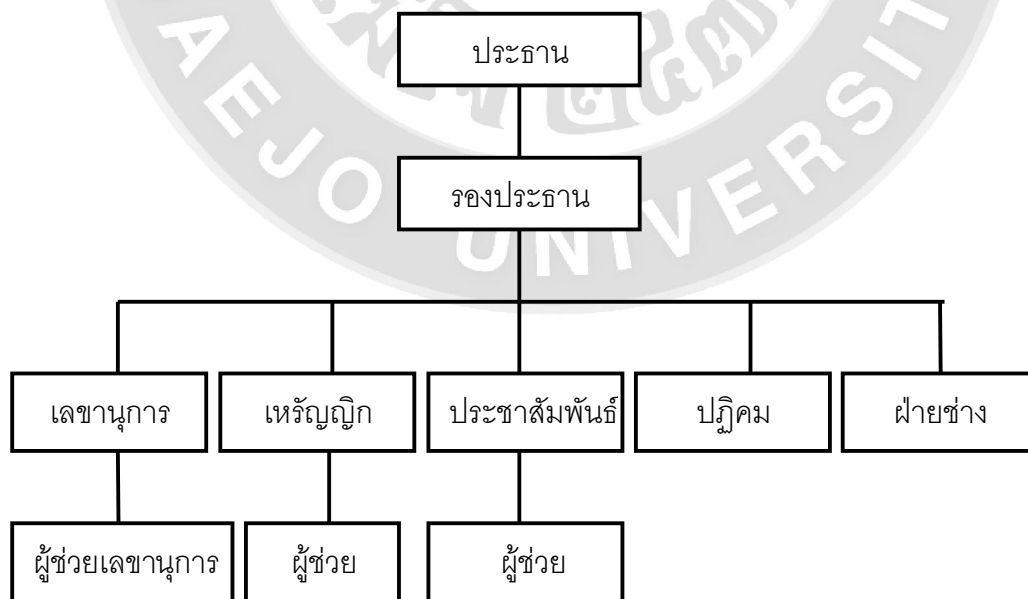
การส่งเสริมการตลาด ใช้การลดราคาให้กับลูกค้าของทางกลุ่ม

แหล่งเงินทุน เงินทุนจำนวน 113,050 บาท จากเกษตรตำบลโดยให้มาในนามกลุ่ม แล้วให้ทางกลุ่มบริหารจัดการตัวเงินกันเองโดยผ่านประธานกลุ่ม การจัดสรรผลตอบแทนขึ้นอยู่กับรายได้ของสมาชิกกลุ่มแต่ละคน

5. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนปุ๋ยหมักระบบกองเดิมอากาศ ต.หนองแฝก อ.สารภี จ.เชียงใหม่

เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2548 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนปุ๋ยหมักระบบกองเดิมอากาศ ต.หนองแฝก อ.สารภี จ.เชียงใหม่ ได้รับความอนุเคราะห์ในเรื่องอุปกรณ์การผลิตปุ๋ยหมักระบบกองเดิมอากาศจาก อาจารย์ธีรพงษ์ สว่างปัญญากุล คณะวิศวกรรมและอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ กลุ่มปุ๋ยหมักมีสมาชิก จำนวน 29 คน ได้ระดมทุนคนละ 700 บาท เพื่อจัดซื้อวัสดุและอุปกรณ์ที่ยังขาดและจำเป็นในการผลิตปุ๋ย โดยทางกลุ่มได้เริ่มผลิตครั้งแรกในวันที่ 16 ธันวาคม 2548 และผลิตเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ระยะเวลาที่จัดตั้งกลุ่มประมาณ 4 ปี เนื่องจากปุ๋ยเคมีมีราคาแพง จึงหันมาทำปุ๋ยอินทรีย์ใช้เอง เพื่อลดต้นทุนในการทำการเกษตร และ นำวัสดุที่เหลือใช้จากการทำเกษตรมาทำปุ๋ยเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

โครงสร้างของกลุ่ม

กฎระเบียบ/ข้อบังคับของกลุ่ม

- สมาชิกทุกคนจะต้องออมเงินคนละ 30 บาทในทุกวันที่ 5 ของต้นเดือน เป็นการนำเงินเข้ากลุ่ม เพื่อใช้เป็นทุนหมุนเวียน
- ในการผลิตปุ๋ยแต่ละครั้งจะต้องแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 จำนวน 7 กอง แบ่งปันให้สมาชิกภายในกลุ่มและส่วนที่ 2 จำนวน 4 กอง สำหรับขายเพื่อเป็นทุนหมุนเวียน
- ในแต่ละครั้งถ้าสมาชิกคนไหนที่ขาดหรือไม่มาทำปุ๋ยหมัก ก็จะไม่ได้ส่วนแบ่งของปุ๋ยหมักที่ทำในครั้งนั้น

ด้านการตลาด

ผลิตภัณฑ์ที่ขายและราคาขาย

ประเภท ผลิตภัณฑ์	ราคาขาย		แหล่งจัดจำหน่าย
	ปลีก	ส่ง	
ปุ๋ยหมัก	กิโลกรัมละ 5 บาท 1 กระสอบมี 20 กก. ราคากระสอบละ 100 บาท	-	ที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ปุ๋ยหมักระบบกองเดิม อากาศ
ปุ๋ยหมักอัดเม็ด	กิโลกรัมละ 12 บาท 1 กระสอบมี 20 กก. ราคากระสอบละ 240	-	ที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ปุ๋ยหมักระบบกองเดิม อากาศ

ราคาขาย กำหนดราคาขายเองโดยพิจารณาจากต้นทุนการผลิตและราคาในตลาด

การจัดจำหน่าย เป็นการขายปลีก จะขายปุ๋ยหมักที่หน้าศาลาพอเพียงที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ปุ๋ยหมักระบบกองเดิมอากาศ ซึ่งลูกค้าจะมาซื้อถึงที่เอง และมีการออกงานต่างๆ เพื่อโปรโมตผลิตภัณฑ์ เช่น งานฤดูหนาว งานเกษตรต่างๆ เมื่อมีลูกค้าสนใจก็จะมี การติดต่อและมารับสินค้าเองถึงที่ส่วนใหญ่แล้วจะซื้อประมาณ 10-20 กระสอบ

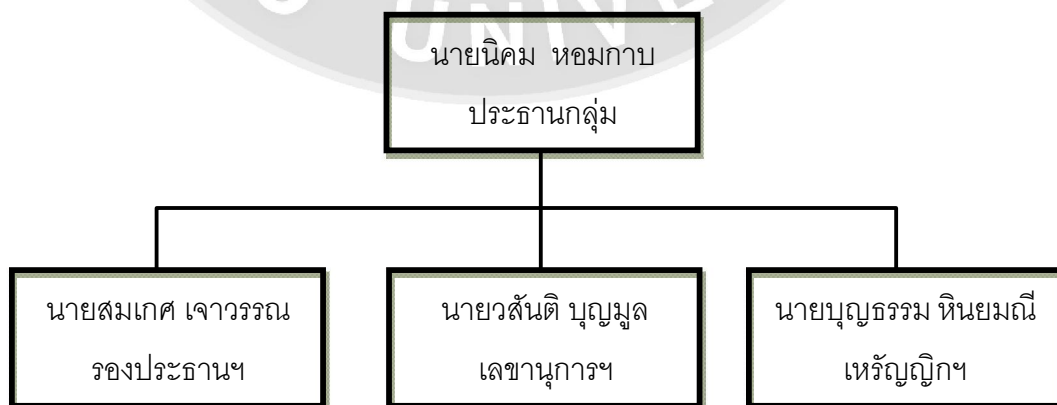
การส่งเสริมการตลาด มีการโฆษณาผ่านทางวิทยุชุมชน มีนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยต่างๆของภาคเหนือ และคณะศึกษาจากต่างจังหวัดที่มาศึกษาดูงานเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ซึ่งถือเป็นการประชาสัมพันธ์ไปในตัว เป็นแหล่งเรียนรู้ของผู้ที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์

แหล่งเงินทุน กลุ่มปุ๋ยหมักมีสมาชิก 26 คน ได้ระดมทุนคนละ 700 บาท และสมาชิกทุกคนมีการออมเงินคนละ 30 บาทในวันที่ 5 ของทุกเดือนเพื่อใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนการจัดสรรผลตอบแทนในการผลิตปุ๋ยแต่ละครั้งจะต้องแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 จำนวน 7 กอง แบ่งปันให้สมาชิกภายในกลุ่มและส่วนที่ 2 จำนวน 4 กอง สำหรับขายเพื่อเป็นทุนหมุนเวียนต่อไป

6. กลุ่มพืชผักกางมุ้งปลอดสารพิษ ต.ท่าวังตาล อ.สารภี จ.เชียงใหม่

กลุ่มพืชผักกางมุ้งปลอดสารพิษ ต.ท่าวังตาล อ.สารภี จ.เชียงใหม่ เริ่มตั้งกลุ่มเมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2546 โดยมีเจ้าหน้าที่เกษตรตำบล นายเอกชัย บุสสบา และเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลเข้าร่วมการประชุม ได้รับเงินสนับสนุนในการดำเนินงานของโครงการเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจเป็นจำนวนเงิน 500,000 บาท (ห้าแสนบาทถ้วน) เนื่องจากทางกลุ่มต้องการลดการใช้สารเคมี เพราะว่าในปัจจุบันมีอัตราการใช้สารเคมีในพืชผักมากขึ้น และมีอำนาจในการต่อรองราคาได้มากกว่า

โครงสร้างของกลุ่ม

กฎระเบียบ/ข้อบังคับของกลุ่ม

1. ต้องมีการใส่รหัสประจำตัวของสมาชิกบนถุงพลาสติกบรรจุผัก และต้องเป็นผักทางฝั่งของสมาชิกเอง ห้ามนำผักจากแหล่งอื่นมาบรรจุ เพื่อป้องกันการปลอมปนของผักนอกฝั่ง หรือผักที่มีสารพิษเจือปน หากตรวจพบว่ามีการพบสารพิษในผักแล้ว จะทำให้ชื่อเสียงหมู่บ้านผักปลอดสารพิษเสียหาย
2. หากสมาชิกมีผักปริมาณเท่าไรก็ขอให้จำหน่ายเท่านั้น เพราะเกรงจะเกิดปัญหาตามมาได้
3. ขอให้สมาชิกทุกคนตระหนักถึงสารพิษที่ตรวจพบในผัก และชี้แจงเรื่องวิธีการตรวจสอบสารพิษด้วยเครื่องตรวจสอบ

ด้านการตลาด

ผลิตภัณฑ์ที่ขายและราคาขาย

ประเภทผลิตภัณฑ์	ราคาขาย		แหล่งจัดจำหน่าย
	ปลีก	ส่ง	
1.คะน้า	30	-	- ถนนคนเดิน
2.ผักกาดขาวตั้ง	20	-	- สถานีวิทยุ MCC
3.ผักกาดฮ่องเต้	20	-	
4.ผักบุ้ง	20	-	
5.ผักกาดเขียวปลี	20	-	
6.ผักกาดขาวเบา	20	-	
7.ปลีดอกเคอริ	30	-	
8.ถั่วลันเตา	45	-	

ราคา จะกำหนดจากการเป็นผักปลอดสารพิษและดูจากราคาผักชนิดเดียวกันในท้องตลาด และการกำหนดราคาในการขายที่เป็นมาตรฐานเดียวกันจากศูนย์วิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตทางเกษตร(ศวพก.) เพื่อไม่ให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบจากเกษตรกรเดียวกันและไม่ให้ลูกค้าถูกมองว่าผู้จำหน่ายมีการเอารัดเอาเปรียบ

การจัดจำหน่าย จะทำการจัดจำหน่ายโดยการรวบรวมผลผลิตที่ได้จากเกษตรกรที่เข้ามารวมกลุ่มโดยทางลงนิคม หอมกาบ จะเป็นผู้นำไปจัดจำหน่ายที่ตลาด

การส่งเสริมการตลาด การโฆษณาจะได้รับการสนับสนุนจากศูนย์วิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตทางเกษตร(ศวพก.), คณะเกษตรศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นผู้ดูแลเรื่อง การโฆษณาประชาสัมพันธ์โดยที่ทางกลุ่มมีหน้าที่จำหน่าย โดยมีการจัดจำหน่ายที่ MCC มีการจัดตลาดนัดทุกๆ วันพุธ เวลา 7.00-18.00 น. และทุกๆ วันและเวลา 7.00-13.00 น. การจัดจำหน่ายจะมุ่งเน้นผลผลิตที่เป็นผักปลอดสารพิษ ผักอินทรีย์ การผลิตข้าวอินทรีย์ เป็นต้น

แหล่งเงินทุน ได้รับเงินสนับสนุนในการดำเนินงานของโครงการเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจเป็นจำนวนเงิน 500,000 บาท (ห้าแสนบาทถ้วน) จาก องค์การบริหารส่วนตำบล การจัดสรรผลตอบแทน ผลตอบแทนจะได้ตามปริมาณผักที่นำมารวมกันเพื่อจำหน่ายของแต่ละคน ซึ่งแต่ละคนก็จะนำไปเป็นเงินทุนหมุนเวียนในการปลูกผักกางมุ้งในรอบถัดไปและนำไปใช้สอยส่วนตัว

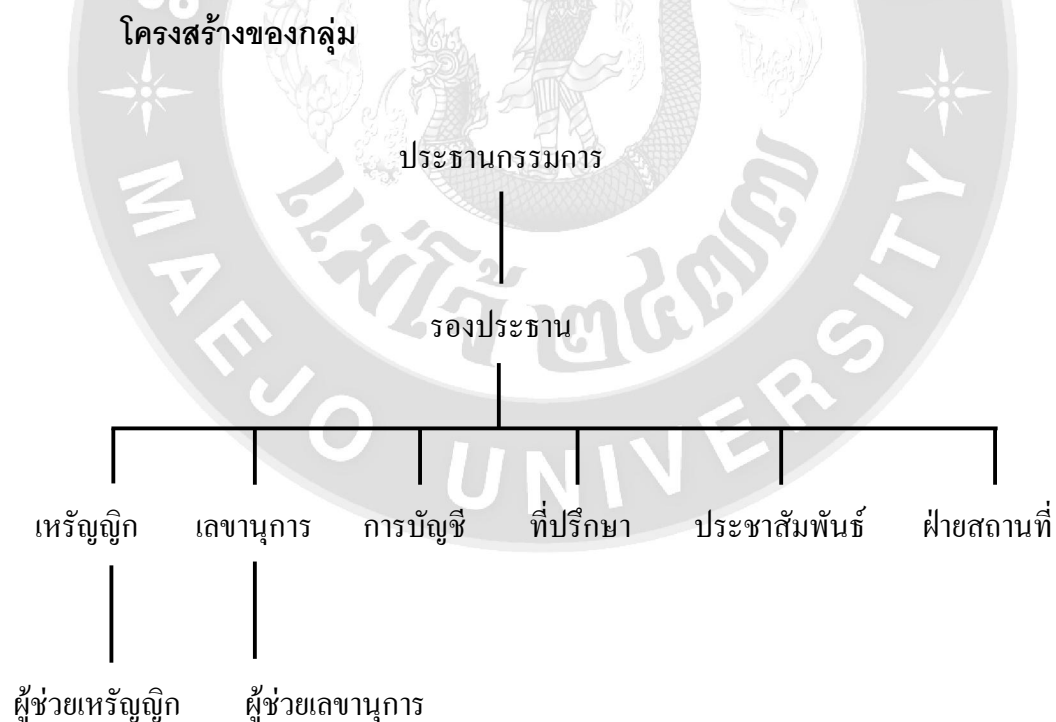
7. กลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ ต.สง่าบ้าน อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่

กลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ ต.สง่าบ้าน อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่ เดิมเรียกว่า “บ้านดอกแดงสันลำพูน” หรือปัจจุบันเรียกว่า “บ้านดอกแดง” ในปี พ.ศ. 2413 เนื่องจากข้ากับบ้านดอกแดง (ผาด้าย) จึงเปลี่ยนชื่อมาเป็น “บ้านดอกแดง” จนถึงปัจจุบัน และจากคำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่ ในอดีตเล่าว่า ชื่อเดิมของหมู่บ้านนี้ชื่อว่า “บ้านดอกแดงสันลำพูน” จากตำนานพบว่า ชาวบ้านเดิมเป็นคนเชียงใหม่ ได้อพยพไปตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนใหม่ที่เชียงใหม่ แล้วมีคนจากลำพูนอพยพหนีความแห้งแล้ง มาอาศัยทำกินในแหล่งอุดมสมบูรณ์แห่งนี้ ซึ่งเป็นเพียงปรากฏการณ์ร่องรอยของเหตุการณ์ดังกล่าว

บ้านดอกแดง เป็นชื่อเรียกลำน้ำที่ไหลผ่านชุมชน และจากการสอบถามผู้เฒ่าผู้แก่เล่าว่า หมู่บ้านดอกแดง เป็นหมู่บ้านเก่าแก่เมื่อย้อนไปในสมัยพระเจ้ากาวิละ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ ทำให้ชาวบ้านในหมู่บ้านนี้ส่วนหนึ่งเป็นชุมชนชาวเชียงใหม่อพยพกวาดต้อนเข้ายังเชียงใหม่ยุค “เก็บผักใส่ซ้า เก็บข้าใส่เมือง” กลุ่มเกษตรกรต้องการที่จะลดต้นทุนในการปลูกข้าวโดยการผลิตปุ๋ยใช้เองและต้องการที่จะไม่ใช้ปุ๋ยเคมีเพื่อปรับสภาพดินให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น จากการที่เกษตรกรเผชิญกับภาวะปัจจัยต้นทุนการผลิตที่สูงในการใช้ปุ๋ยยาฆ่าแมลงมากเกินไป ส่งผลให้ดินเสื่อมสภาพ และสุขภาพของชุมชน จึงได้จัดประชุมวิเคราะห์ในกลุ่มทำนาร่วมกันว่าหาก

รวมกลุ่มกันทำนา ซึ่งมีเครื่องจักรอยู่แล้วแต่ยังคงใช้ปัจจัยหรือต้นทุนการผลิตในลักษณะนี้คงจะให้ชุมชนเกิดภาวะความยากจนมากขึ้น ปัจจัยการผลิตขายไม่ได้ หรือได้ราคาไม่ดีเท่าที่ควรจึงได้รวมกลุ่มกันจัดตั้งกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพบ้านดอกแดง เมื่อวันที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2547 มีสมาชิก 16 คน ปัจจุบันมีสมาชิก 106 คน ผ่านการระดมหุ้น หุ้นละ 100 บาท (ณ ปัจจุบัน มี 3646 หุ้น) ผ่านการหนุนเสริมจากโครงการ SML จำนวน 20,000 บาท ลักษณะการจักการ โดยให้สมาชิกนำเอาเศษวัสดุที่เหลือใช้จากการทำการเกษตรซึ่งที่ผ่านมามักจะนำไปเผาทิ้งเป็นส่วนใหญ่นำมาวมกัน เพื่อหมักให้เป็นปุ๋ย และนัดหมายการแจกจ่ายให้สมาชิกนำไปใช้ รวมไปถึงการสร้างการเรียนรู้ ฝึกอบรม เทคนิค กระบวนการจัดทำปุ๋ย การประชุมสมาชิก สรุปการทำงานที่ผ่านมา

ความสำคัญของการรวมกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ นอกจากจะลดต้นทุนการผลิตให้กับสมาชิกเกษตรกรแล้วยังทำให้เกษตรกรบางรายหันไปทำเกษตรอินทรีย์ควบคู่ไปด้วย และยังเป็นรายได้ส่วนหนึ่งของสมาชิกที่เข้ามาช่วยในการผลิตปุ๋ยหมัก นอกเหนือจากใช้ในกลุ่มสมาชิกยังผลิตเพื่อขาย เป็นกองทุนหมุนเวียน

กฎระเบียบ/ข้อบังคับของกลุ่ม -ใช้ระเบียบศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ด้านการตลาด

ผลิตภัณฑ์ที่ขายและราคาขาย

ประเภทผลิตภัณฑ์	ราคาขาย/กิโลกรัม	แหล่งจัดจำหน่าย
สูตร ดด1	10	ศูนย์การเรียนรู้
สูตร ดด2	10	ศูนย์การเรียนรู้

การจัดจำหน่าย จำหน่ายให้แก่ผู้ที่เป็นสมาชิกเท่านั้น สถานที่จำหน่ายคือ ศูนย์การเรียนรู้

การส่งเสริมการตลาด กลุ่มไม่มีการส่งเสริมการขาย

แหล่งเงินทุน มาจากการขายหุ้นจำนวน 3,646 หุ้น รวมเป็นจำนวนเงิน 364,600 บาท การจัดสรรผลตอบแทน ได้ค่าตอบแทนเป็นปุ๋ยตามจำนวนหุ้นที่ซื้อไว้

8. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านดอกแดง ต.สง่าบ้าน อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่

เริ่มก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2549 โดยศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านดอกแดง ได้เล็งเห็นว่าข้าวนั้นเป็นอาหารหลักของคนไทยและมีคุณค่าทางโภชนาสูง แต่ด้วยกระบวนการผลิตในปัจจุบันทำให้เสียคุณค่าทางโภชนาการไปเป็นอย่างมาก จึงควรนำมาผลิตเป็นข้าวซ้อมมือ เนื่องจากเป็นกรรมวิธีที่ทำให้เกิดการเสียคุณค่าทางโภชนาการน้อยที่สุด ที่อุดมไปด้วยวิตามินและสารต้านอนุมูลอิสระ กลุ่มแม่บ้านบ้านดอกแดงได้เล็งเห็นความสำคัญดังกล่าว จึงได้รวมตัวกันผลิตข้าวซ้อมมือขึ้น เพื่อสามารถเป็นแหล่งอาหาร ที่มีคุณค่าทางโภชนาการในชุมชน เสริมสร้างรายได้และเผยแพร่หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สาเหตุการทำเกษตรอินทรีย์/เกษตรปลอดภัย เพื่อพัฒนาเสริมสร้างคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของชุมชนโดยการสร้างงาน สร้างรายได้ลดค่าใช้จ่าย เพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตรโดยการแปรรูปผลผลิต เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในการผลิตข้าวอินทรีย์ชีวภาพ เกิดการจ้างงานภายในหมู่บ้าน เสริมสร้างความสามัคคีการทำงานเป็นทีมของชุมชน เชื่อมโยงโครงการทำปุ๋ยชีวภาพบ้านดอกแดง ที่สำคัญน้อมนำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ มาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการ

โครงสร้างของกลุ่ม

ผลิตภัณฑ์ที่ขายและราคาขาย

ประเภทผลิตภัณฑ์	ราคาขาย		แหล่งจัดจำหน่าย
	ปลีก	ขายส่ง	
ข้าวเจ้าหอมมือหอมมะลิ 105	40 บาท/กก.	-	- ภายในชุมชน - ร้านค้าภายในเขตอำเภอ ดอยสะเก็ด

ราคา ทางกลุ่มมีการกำหนดราคา โดยการใช้ราคาของคุณภาพผลิตภัณฑ์บวกกับค่าแรงงานแล้วตัดราคาขาย

การจัดจำหน่าย ทางกลุ่มมีวิธีการจำหน่ายโดยการขายปลีก 100 % (ยังไม่มีการขายส่งเพราะผลิตภัณฑ์ที่ทางกลุ่มผลิตยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด) สถานที่จัดจำหน่ายเฉพาะในเขตพื้นที่ทางด้านการจัดส่ง ทางกลุ่มจะส่งเอง

การส่งเสริมการตลาด ทางกลุ่มยังไม่กล้าที่จะให้มีการส่งเสริมการตลาด เพราะสินค้าของทางกลุ่มยังมีปัญหาทางด้านราคาและปริมาณการผลิตยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาดและยังมีเขตการจัดจำหน่ายสินค้าอยู่ในเขตพื้นที่ทำให้สินค้าจุกอยู่แล้วจึงไม่ต้องเสียต้นทุนในด้านการส่งเสริมการตลาดเพิ่ม

แหล่งเงินทุน ทางกลุ่มใช้วิธีการระดมเงินทุนในหมู่บ้าน (ในที่นี้หมายถึงการสนับสนุนจากรัฐบาล เช่น กองทุนเงิน SML กองทุนเงินกองทุนเพื่อหมู่บ้าน เป็นต้น) โดยไม่พึ่งแหล่งเงินทุนภายนอก และกักกำไรที่ได้จากการขายสินค้า ส่วนหนึ่งไว้เป็นเงินทุนสำรอง ในการจัดสรรผลตอบแทน ทางกลุ่มไม่มีการแบ่งส่วนแบ่ง แต่จะขึ้นอยู่กับผลการดำเนินงานของสมาชิกภายในกลุ่ม (ทำมากได้มาก ทำน้อยได้น้อย) กำไรที่ส่วนหนึ่งจะแบ่งไว้ใช้ในกิจการอื่นๆ และอีกส่วนหนึ่งจะใช้ในการนำไปลงทุนต่อ

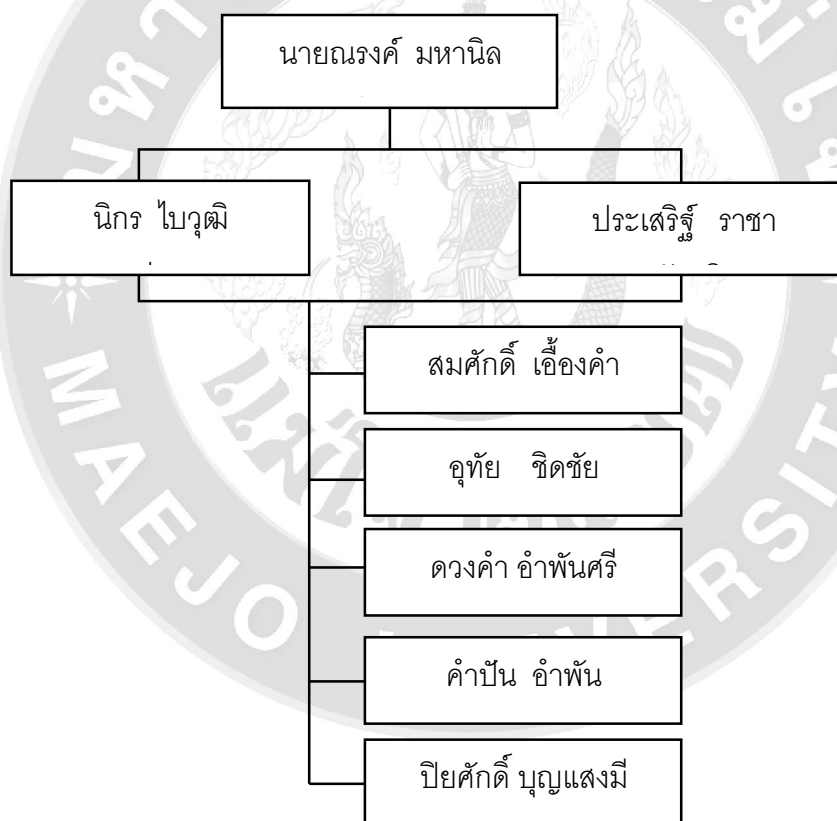
9. กลุ่มผักเกษตรอินทรีย์กลุ่มดอยสะเก็ด ต.ลวงเหนือ อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่

คุณณรงค์ มหานิล ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกของ กลุ่มเกษตรอินทรีย์ของอำเภอ ดอยสะเก็ดจนได้รับความรู้จากกลุ่มเกษตรอินทรีย์โดยมีองค์กรไอแซก ของประเทศญี่ปุ่น มาให้คำแนะนำและให้ความรู้แก่กลุ่มเกษตรกร อำเภอ ดอยสะเก็ด เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในการปลูกผักอินทรีย์ หรือเกษตรอินทรีย์ ให้มีคุณภาพปลอดภัยเหมือนอย่างแท้จริง พอคุณณรงค์ มหานิล ได้เข้าใจในการทำเกษตรอินทรีย์แล้ว คุณณรงค์ มหานิลจึงแยกมาจัดกลุ่มผักอินทรีย์ปลอดภัยพิช ฌ. บ้านเลขที่ 39 หมู่ 6 ต.ลวงเหนือ อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่ และรวบรวมกลุ่มคนที่สนใจในการทำผักอินทรีย์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 มีคนเข้าร่วม 9 คน ช่วงเวลาในปีนั้น คุณณรงค์ได้ไปหาความรู้เพิ่มเติมมาก มาย จนคุณณรงค์ สามารถไปบรรยายความรู้ในเรื่อง

เกษตรอินทรีย์แก่บุคคลที่สนใจปลูก ผักเกษตรอินทรีย์ ที่หมู่บ้านใกล้เคียง จนปัจจุบันคุณณรงค์ได้ก่อตั้งกลุ่มผักเกษตรอินทรีย์มาได้ 6 ปี และคุณณรงค์ก็จะตั้งมั่นทำเกษตรอินทรีย์ต่อไปโดยใช้ทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชหรือในหลวงของปวงชนชาวไทย

ปัจจุบันผักทั่วไปในท้องตลาด เป็นผักที่เกิดจากปุ๋ยเคมีทั้งสิ้น เพราะปุ๋ยเคมีเป็นตัวเร่งให้ผลผลิตมีมากขึ้น และมีคุณภาพในสายตาผู้บริโภคผัก แต่ที่จริงแล้วสารเคมีถูกซึมซับเข้าไปในผัก เพราะอยากให้ผู้บริโภคที่รับประทานผัก ได้รับประทานผักที่ปลอดสารพิษ มีคุณค่าที่ดีต่อสุขภาพร่างกายของผู้บริโภคที่รับประทานผักในจังหวัดเชียงใหม่

โครงสร้างของกลุ่ม

กฎระเบียบ/ข้อบังคับของกลุ่ม อยู่ระหว่างการดำเนินการจัดตั้งกฎระเบียบของกลุ่ม

ด้านการตลาด

ผลิตภัณฑ์ที่ขายและราคาที่ขาย

ประเภทผลิตภัณฑ์	ราคาขาย/กก.		แหล่งจำหน่าย
	ปลีก	ส่ง	
1. ผักชี	50 บาท		มี 3 ที่ที่เป็นแหล่งจำหน่ายคือ 1. ตลาดชุมชนลวงเหนือ 2. ตลาดทุ่งข้าวตอก 3. ตลาดเทศบาลลวงเหนือ
2. ผักกาด	20 บาท		
3. ผักคะน้า	30-40 บาท		
4. ผักคื่นช่าย	60 บาท		
5. ผักขมจีน	50 บาท		
6. ต้นหอม	50 บาท		
7. ผักโปยเล้ง	50 บาท		
8. ผักดงโอ้	40 บาท		
9. ผักสลัดใบ	20 บาท		
10. ผักสลัดแก้ว	20 บาท		
11. บล๊อคเคอริ	30 บาท		
12. กะหล่ำดอก	30 บาท		

ราคา ตั้งราคาโดยดูจาก ราคาผักตามท้องตลาด และนำมาตั้งราคาขายแพงกว่า โดยตั้งราคาเองเพราะผักเป็นสินค้าเกษตรอินทรีย์ปลอดสารเคมี

วิธีการจำหน่าย กลุ่มขายปลีก 100 % โดยขายที่ตลาด 3 แห่ง ได้แก่ ตลาดชุมชนบ้านลวงเหนือ ตลาดทุ่งข้าวตอก และตลาดเทศบาลบ้านลวงเหนือโดยมีการนำไปจัดจำหน่ายเอง

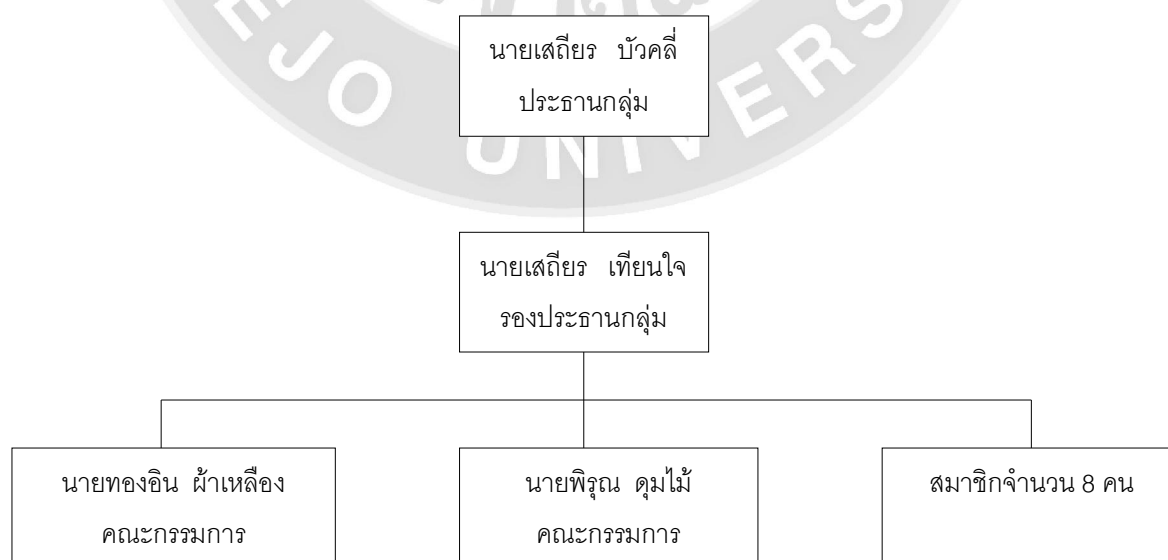
การส่งเสริมการตลาด มีการแบ่งขายเป็นกำเพื่อส่งเสริมการขายให้ได้มากยิ่งขึ้นโดยขายกำละ 5 บาท

แหล่งเงินทุน มีที่มาอยู่ 2 ส่วน คือส่วนที่ 1 กู้จากสหกรณ์การเกษตร จำนวนเงินที่กู้ยืมมาลงทุนจำนวน 35,000 บาทคิดเป็น 70% ของเงินที่นำมาลงทุน ส่วนที่ 2 เงินลงทุนส่วนตัว จำนวน 15,000 บาท คิดเป็น 30% ของเงินลงทุน การจัดสรรผลตอบแทน กำไรที่ได้จากการขายผักอินทรีย์หรือผักปลอดสารพิษนำเงินมาลงทุนหมุนเวียนต่อการปลูกผักอินทรีย์ในรุ่นใหม่

10. กลุ่มผู้ปลูกข้าวอินทรีย์บ้านหนองมะหึก ต.สะलग อ.แมริม จ.เชียงใหม่

กลุ่มผู้ปลูกข้าวอินทรีย์บ้านหนองมะหึก ต.สะलग อ.แมริม จ.เชียงใหม่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลสะलग อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ห่างจากจังหวัดเชียงใหม่ 39 กิโลเมตร ลักษณะพื้นที่เป็นพื้นที่ราบรุ่มเชิงเขา น้ำเพื่อการเกษตรส่วนใหญ่อาศัยน้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ คือ น้ำแมริม และมีบางพื้นที่ที่อาศัยน้ำจากอ่างเก็บน้ำแม่จอก ก่อตั้งขึ้น ในปี พ.ศ. 2544 เริ่มจากมูลนิธิศึกษาพัฒนาชนบท ได้ร่วมมือกับมูลนิธิสายใยแผ่นดินและสหกรณ์กรีนเนท ส่งเสริมการปลูกข้าวอินทรีย์และถั่วเหลืองอินทรีย์ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจ ในเขตพื้นที่อำเภอแมริม อำเภอแม่แตง และขยายไปยังเขตพื้นที่อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ มีกระบวนการส่งเสริมด้านเทคนิคที่ใช้โรงเรียนเกษตรกรเป็นศูนย์การถ่ายทอด มีการพัฒนามาตรฐานผลผลิตด้วยมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แห่งประเทศไทย (มกท.) และการจัดการตลาดด้วยระบบตลาดที่เป็นธรรม (Fair Trade)

โครงสร้างของกลุ่ม

กฎระเบียบ / ข้อบังคับของกลุ่ม

- ในเรื่องของการทำเกษตรปลอดภัย ห้ามใช้สารเคมีทุกชนิดในการปลูกและบำรุงพืช โดยเด็ดขาด
- ข้าวอินทรีย์ของกลุ่มต้องจำหน่ายให้กับสหกรณ์กรีนเนทเท่านั้น

ด้านการตลาด

ผลิตภัณฑ์ ที่กลุ่มจำหน่าย จำหน่ายเฉพาะข้าวอินทรีย์

ราคา จำหน่ายกิโลกรัมละ 23 บาท

วิธีการจำหน่าย จำหน่ายให้กับสหกรณ์กรีนเนท 100%

การส่งเสริมการตลาด ใช้การบอกต่อ

แหล่งเงินทุน สมาชิกลงทุนเองทั้งหมด 100%

ตอนที่ 2 การติดตามและการประเมินผลการบริหารงานของเกษตรกร

การติดตามและประเมินผลการบริหารงานด้านการผลิต การตลาด การจัดการ การบัญชี และการเงินของเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่จากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์จำนวน 22 ราย มีผลการวิจัยดังนี้

การบริหารการผลิต

การบริหารการผลิต เป็นการบริหารงานด้านการผลิตของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ ประกอบด้วยการจัดการเมล็ดพันธุ์ การขยายพันธุ์พืชและสัตว์เกษตรอินทรีย์ การจัดการน้ำ การเก็บเกี่ยวและการดูแลรักษาผลผลิต การวางแผนการผลิต และการผลิตให้ได้ตามมาตรฐานการเป็นเกษตรอินทรีย์ ผลการประเมินดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การบริหารการผลิต

ลำดับ	การบริหารการผลิต	มี (%)	ไม่มี(%)
1	การจัดการเมล็ดพันธุ์และการขยายพันธุ์	45.45	54.55
2	การจัดการน้ำ	50.00	50.00
3	การเก็บเกี่ยวและการดูแลรักษาผลผลิต	77.27	22.73
4	การวางแผนการผลิต	86.36	13.64
5	มาตรฐานการเป็นเกษตรกรอินทรีย์	22.73	77.27
	รวม	281.82	218.18
	ภาพรวมการบริหารการผลิต	56.36	43.64

ผลการวิจัยตารางที่ 1 แสดงข้อมูลการบริหารการผลิต เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการเมล็ดพันธุ์และการขยายพันธุ์ร้อยละ 45.45 ไม่มีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 54.54 ด้านการจัดการน้ำเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 50 ไม่มีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 50 ด้านการเก็บเกี่ยวและการดูแลรักษาผลผลิตมีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 77.27 ไม่มีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 22.73 ด้านการวางแผนการผลิตมีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 86.36 ไม่มีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 13.64 ด้านมาตรฐานการเป็นเกษตรกรอินทรีย์มีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 22.73 ไม่มีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 77.27 และภาพรวมการบริหารการผลิตมีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 56.36 ไม่มีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 43.64

การบริหารการตลาด

การบริหารการตลาด เป็นการบริหารงานด้านการตลาดซึ่งประกอบด้วย การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางการตลาด การวางแผนการตลาด การคาดการณ์ราคาขายที่จะได้รับในอนาคต ผลการประเมินดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การบริหารการตลาด

ลำดับ	การบริหารการตลาด	มี (%)	ไม่มี(%)
1	การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางการตลาด	22.73	77.27
2	การวางแผนการตลาด	54.55	45.45
3	การคาดการณ์ราคาขายที่คาดว่าจะได้รับในอนาคต	50.00	50.00
	รวม	127.27	172.73
	ภาพรวมการบริหารการตลาด	42.42	57.58

ผลการวิจัยตารางที่ 2 แสดงข้อมูลการบริหารการตลาด เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจด้านการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางการตลาดร้อยละ 22.73 ไม่มีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 77.27 ด้านการวางแผนการตลาดมีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 54.55 ไม่มีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 45.45 ด้านการคาดการณ์ราคาขายที่คาดว่าจะได้รับในอนาคตมีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 50 ไม่มีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 50 และภาพรวมการบริหารการตลาดมีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 42.42 ไม่มีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 57.58

การบริหารการจัดการ

การบริหารการจัดการ เป็นการบริหารงานด้านการจัดการเกี่ยวกับการรวมกลุ่มและการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในกลุ่ม ประกอบด้วย การรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ การแบ่งหน้าที่ภาระความรับผิดชอบของสมาชิกในแต่ละกลุ่มผลการประเมินดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การบริหารจัดการ

ลำดับ	การบริหารการจัดการ	มี (%)	ไม่มี(%)
1	การรวมกลุ่มกันผลิตพืชผลทางการเกษตรร่วมกัน	59.09	40.91
2	การรวมกลุ่มกันขายพืชผลทางการเกษตรร่วมกัน	59.09	40.91
3	การแบ่งหน้าที่ของแต่ละคนในกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์	63.64	36.36
	รวม	181.82	118.18
	ภาพรวมการบริหารจัดการ	60.61	39.39

ผลการวิจัยตารางที่ 3 แสดงข้อมูลการบริหารการจัดการ เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจ ด้านการรวมกลุ่มกันผลิตพืชผลทางการเกษตรร่วมกันร้อยละ 59.09 ไม่มีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 40.91 ด้านการรวมกลุ่มกันขายพืชผลทางการเกษตรร่วมกันมีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 59.09 ไม่มีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 40.91 ด้านการแบ่งหน้าที่ของแต่ละคนในกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ มีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 63.64 ไม่มีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 36.36 และภาพรวมการบริหาร การจัดการมีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 60.61 ไม่มีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 39.39

การบริหารการบัญชี

การบริหารการบัญชี เป็นการบริหารงานด้านการจัดบันทึกข้อมูลด้านการบัญชีและ นำไปคำนวณ ประกอบด้วย การจัดบันทึกข้อมูล ได้แก่ สินทรัพย์ หนี้สิน รายได้ ค่าใช้จ่าย การคำนวณต้นทุนการผลิต การคำนวณกำไรขาดทุนผลการประเมินดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การบริหารการบัญชี

ลำดับ	การบริหารการบัญชี	มี (%)	ไม่มี(%)
1	การจัดบันทึกข้อมูลสินทรัพย์	22.73	77.27
2	การจัดบันทึกข้อมูลหนี้สิน	22.73	77.27
3	การจัดบันทึกค่าใช้จ่าย	59.09	40.91
4	การจัดบันทึกรายได้	59.09	40.91
5	การคำนวณต้นทุนการผลิต	22.73	77.27
6	การคำนวณกำไรขาดทุน	22.73	77.27
	รวม	209.09	390.91
	ภาพรวมการบริหารการบัญชี	34.85	65.15

ผลการวิจัยตารางที่ 4 แสดงข้อมูลการบริหารการบัญชี เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจ ด้านการจัดบันทึกข้อมูลสินทรัพย์ร้อยละ 22.73 ไม่มีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 77.27 ด้าน การบันทึกข้อมูลหนี้สินมีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 22.73 ไม่มีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 77.27 ด้านการบันทึกค่าใช้จ่ายมีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 50.09 ไม่มีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 40.91

ด้านการบันทึกขายได้มีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 50.09 ไม่มีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 40.91 ด้านการการคำนวณต้นทุนการผลิตมีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 22.73 ไม่มีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 77.27 ด้านการการคำนวณกำไรขาดทุนมีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 22.73 ไม่มีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 77.27 และภาพรวมการบริหารการบัญชีมีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 34.85 ไม่มีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 65.15

การบริหารการเงิน

การบริหารการเงิน เป็นการบริหารงานด้านการเงินซึ่งประกอบด้วย การวางแผนด้านการเงิน ได้แก่ การวางแผนรายได้จากการขาย การวางแผนต้นทุนการผลิต การวางแผนกำไร การวางแผนหนี้สิน (การกู้ยืมเงิน) การวางแผนการซื้อสินทรัพย์ และค่าใช้จ่ายต่างๆ ผลการประเมินดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การบริหารการเงิน

ลำดับ	การบริหารการเงิน	มี (%)	ไม่มี(%)
1	การวางแผนรายได้จากการขายพืชผลทางการเกษตร	36.36	63.64
2	การวางแผนต้นทุนการผลิตพืชผลทางการเกษตร	31.82	68.18
3	การวางแผนกำไร	31.82	68.18
4	การวางแผนการกู้ยืม	27.27	72.73
5	การวางแผนการซื้อสินทรัพย์และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ	31.82	68.18
	รวม	159.09	340.91
	ภาพรวมการบริหารการเงิน	31.82	68.18

ผลการวิจัยตารางที่ 5 แสดงข้อมูลการบริหารการเงิน เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจด้านการวางแผนรายได้จากการขายพืชผลทางการเกษตรร้อยละ 36.36 ไม่มีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 63.64ด้านการวางแผนต้นทุนการผลิตพืชผลทางการเกษตรมีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 31.82 ไม่มีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 68.18 ด้านการวางแผนกำไรมีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 31.82 ไม่มีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 68.18 ด้านการวางแผนการกู้ยืมมีความรู้ความเข้าใจ

ร้อยละ 27.27 ไม่มีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 72.73 ด้านการวางแผนการซื้อสินทรัพย์และ
ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ มีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 31.82 ไม่มีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 68.18 และ
ภาพรวมการบริหารการเงินมีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 31.82 ไม่มีความรู้ความเข้าใจร้อยละ
68.18

การบริหารงานภาพรวม

การบริหารงานภาพรวมของเกษตรกร ประกอบด้วย การบริหารการผลิต การบริหาร
การตลาด การบริหารการจัดการ การบริหารการบัญชี และการบริหารการเงิน ผลการประเมิน
ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 การบริหารงานภาพรวม

ลำดับ	การบริหารงาน	มี (%)	ไม่มี(%)
1	การบริหารการผลิต	56.36	43.64
2	การบริหารการตลาด	42.42	57.58
3	การบริหารการจัดการ	60.61	39.39
4	การบริหารการบัญชี	34.85	65.15
5	การบริหารการเงิน	31.82	68.18
	รวม	226.06	273.94
	ภาพรวมการบริหารงาน	45.21	54.79

ผลการวิจัยตารางที่ 6 แสดงข้อมูลการบริหารงานในภาพรวม เกษตรกรมีความรู้
ความเข้าใจด้านการบริหารการผลิตร้อยละ 56.36 ไม่มีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 43.64 ด้าน
การบริหารการตลาดมีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 42.42 ไม่มีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 57.58 ด้าน
การบริหารการจัดการมีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 60.61 ไม่มีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 39.39
ด้านการบริหารการบัญชีมีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 34.85 ไม่มีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 65.15
ด้านการบริหารการเงินมีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 31.82 ไม่มีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 68.18

และภาพรวมการบริหารงานมีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 45.21 ไม่มีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 54.79

ตอนที่ 3 ความต้องการด้านการบริหารงานของเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์

ความต้องการด้านการบริหารการผลิต

เกษตรกรมีความต้องการด้านการผลิตดังนี้คือ ความต้องการด้านความรู้และเทคนิคด้านการผลิต ความต้องการเมล็ดพันธุ์ และความต้องการเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการผลิต

ความต้องการด้านความรู้และเทคนิคการผลิต ประกอบด้วย ความต้องการความรู้ด้านการผลิตข้าวอินทรีย์ พืชไล่แมลง การเลี้ยงไก่ สารไล่แมลงจากพืช ปุ๋ยอินทรีย์ และต้องการความรู้เรื่องวิธีการตรวจสอบสารตกค้างที่ง่าย รวดเร็ว และมีราคาถูก เพื่อใช้ในการตรวจสอบผักและผลไม้

ความต้องการด้านเมล็ดพันธุ์ ต้นกล้า กิ่งพันธุ์ การขยายพันธุ์ ประกอบด้วย พืชที่สามารถไล่แมลงได้จำพวกหนอนตากยาก และอื่น ๆ เมล็ดพันธุ์ผักที่มีคุณภาพดี และเมล็ดพันธุ์ข้าว

ความต้องการเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ทันสมัย ได้แก่ เครื่องหั่นย่อยพืช เครื่องอัดเมล็ดปุ๋ย และ เครื่องมืออุปกรณ์การผลิตอื่น ๆ

ความต้องการด้านการบริหารการตลาด

ความต้องการด้านการบริหารการตลาดประกอบด้วย ความต้องการด้านการบรรจุหีบห่อและความต้องการตลาดที่รับซื้อสินค้าเกษตรอินทรีย์อย่างต่อเนื่อง

เกษตรกรมีความต้องการด้านบรรจุหีบห่อที่ดีและมีคุณภาพ เพื่อให้ผักผลไม้ไม่เสียหายง่าย และสามารถเก็บไว้ได้นาน เพื่อให้ขายได้ในราคาที่สูงขึ้น ส่วนความต้องการตลาดที่รับซื้อสินค้าเกษตรอินทรีย์อย่างต่อเนื่อง เพื่อสามารถผลิตสินค้าขายสินค้าได้ตลอด

ความต้องการด้านการจัดการ

เกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์มีความต้องการด้านการจัดการองค์ความรู้ ต้องการด้านการฝึกอบรม ความต้องการด้านการศึกษาดูงานนอกสถานที่ ต้องการจัดตั้งศูนย์เกษตรอินทรีย์

ความต้องการด้านการจัดการองค์ความรู้ในเรื่อง การผลิต การตลาด การจัดการบัญชี และเกษตรกรส่วนใหญ่เน้นความรู้ด้านการผลิตพืชผลทางการเกษตรที่มีคุณภาพ เช่น ผลิตผักได้จำนวนมากและสามารถผลิตผักจำหน่ายได้ทั้งปี การผลิตข้าวอินทรีย์ การเผาแกลบดำ

ความต้องการด้านการฝึกอบรมและความต้องการด้านการศึกษาดูงานนอกสถานที่ ประกอบด้วยหัวข้อ ข้าวอินทรีย์ การเผาแกลบดำ

ความต้องการจัดตั้งศูนย์เกษตรอินทรีย์ เพื่อรวบรวมความรู้ด้านการผลิต การตลาด การจัดการ การบัญชี และการเงิน และใช้ในการแลกเปลี่ยนความรู้กันระหว่างกลุ่มเกษตรอินทรีย์

ความต้องการด้านการบริหารบัญชี

เกษตรกรมีความต้องการแบบฟอร์มการบันทึกบัญชีที่ง่ายต่อการจดบันทึกข้อมูล และครอบคลุมทุกด้าน เพื่อให้ประโยชน์ในการบริหารงานด้านต่าง ๆ ได้

ความต้องการด้านการบริหารการเงิน

เกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์มีความต้องการเงินทุนหมุนเวียน เพื่อใช้ในการซื้อวัตถุดิบ และมีความต้องการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตรเช่น เครื่องหั่นย่อยพืช เครื่องอัดเมล็ดปุย เป็นต้น

ตอนที่ 4 การประเมินผลเครื่องมือทางการเงินและบัญชี

จากการวิจัยเรื่องการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางการเงินของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์อย่างยั่งยืน ได้จัดทำเครื่องมือทางการเงินและบัญชีของเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ประกอบด้วย แบบฟอร์มการวางแผนกำไร (ภาพที่ 6) แบบฟอร์มการบันทึกเงินสดรับ-จ่าย (ภาพที่ 7) และแบบฟอร์มงบกำไรขาดทุน (ภาพที่ 8) ให้แก่เกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ได้ใช้

เกษตรกรได้ใช้เครื่องมือทางการเงินและบัญชีของผู้ผลิตเกษตรกรอินทรีย์ดังกล่าวข้างต้น และจากการประเมินผลการใช้งานแบบฟอร์มการบันทึกข้อมูลด้านบัญชีและการเงินของเกษตรกร พบว่า

แบบฟอร์มการวางแผนกำไร

เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่สามารถหาข้อมูลการคาดการณ์ยอดขาย และจำนวนผลผลิตได้ ทำให้ไม่สามารถบันทึกข้อมูลได้ในแบบฟอร์มการวางแผนกำไร

แบบฟอร์มการบันทึกเงินสดรับ-จ่าย

เกษตรกรบางรายยังไม่เข้าใจวิธีการบันทึกข้อมูลเงินสดคงเหลือต้นงวดจึงทำให้ไม่สามารถหายอดเงินสดคงเหลือสิ้นงวดได้ นอกจากนี้เกษตรกรยังไม่สามารถจำแนกรายจ่ายส่วนตัว กับค่าใช้จ่ายในผลิตพืชผลเกษตรอินทรีย์ จึงทำให้ข้อมูลผิดพลาดได้

แบบฟอร์มงบกำไรขาดทุน

เกษตรกรส่วนน้อยที่สามารถแสดงงบกำไรขาดทุนได้ ส่วนใหญ่ยังสับสนการในการจำแนกรายการรายได้และค่าใช้จ่ายเพื่อใช้ในการคำนวณกำไรขาดทุน

การวางแผนกำไรของผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์

การวางแผนด้านการผลิต

จำนวนผลผลิตที่คาดว่าจะผลิตได้ในปี 25.....

ผลผลิตจาก.....จำนวน..... ราคาที่คาดว่าจะขายได้.....

ผลผลิตจาก.....จำนวน..... ราคาที่คาดว่าจะขายได้.....

สินทรัพย์ที่ต้องการ.....จำนวน..... เงินทุนหมุนเวียนที่ใช้จำนวน.....

ประมาณการรายได้	จำนวนหน่วย	ราคาต่อหน่วย	จำนวนเงิน	รวม
ประมาณการรายได้จากการขาย				
ประมาณการรายได้จากการขาย				
ประมาณการรายได้จากการขาย				
ประมาณการต้นทุนการผลิต	จำนวนหน่วย	ราคาต่อหน่วย	จำนวนเงิน	รวม
ต้นทุนการผลิต				
ค่าเมล็ดพันธุ์/กิ่งพันธุ์				
ค่าปุ๋ย				
ค่าแรงงาน				
ค่าใช้จ่ายอื่น				
รวมต้นทุนการผลิต				
ต้นทุนการผลิต				
ค่าเมล็ดพันธุ์/กิ่งพันธุ์				
ค่าปุ๋ย				
ค่าแรงงาน				
ค่าใช้จ่ายอื่น				
รวมต้นทุนการผลิต				
ต้นทุนการผลิต				
ค่าเมล็ดพันธุ์/กิ่งพันธุ์				
ค่าปุ๋ย				
ค่าแรงงาน				
ค่าใช้จ่ายอื่น				
รวมต้นทุนการผลิต				
รวมต้นทุนการผลิตทั้งสิ้น (1+2+3)				
กำไรโดยประมาณ (0-4)				

0

1

2

3

4

ภาพที่ 6 แบบฟอร์มการวางแผนกำไรของผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์

การบันทึกเงินสดรับ-จ่าย

[illegible]

หมายเหตุ จำนวนเงินสตรับ ได้แก่ การขายผลผลิตทางเกษตรอินทรีย์ ขายสินทรัพย์ และการกู้ยืมเงินเป็นเงินสด
จำนวนเงินสดจ่าย ได้แก่ การจ่ายค่าใช้จ่ายและค่าวัตถุดิบ ซื้อสินทรัพย์ และชำระหนี้เงินกู้และดอกเบี้ย

ภาพที่ 7 แบบฟอร์มการบันทึกเงินสดรับ-จ่ายของผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์

ผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์.....

งบกำไรขาดทุน

สำหรับ..... สิ้นสุดวันที่

รายได้ จากการขายผลผลิต	จำนวนหน่วย	ราคาต่อหน่วย	จำนวนเงิน	รวม
รายได้จากการขาย				
รายได้จากการขาย				
รายได้จากการขาย				
รวมรายได้จากการขายผลผลิต				
ต้นทุนการผลิต	จำนวนเงิน			รวม
ต้นทุนการผลิต				
ค่าเมล็ดพันธุ์/กิ่งพันธุ์				
ค่าปุ๋ย				
ค่าแรงงาน				
ค่าใช้จ่ายอื่น				
.....				
.....				
.....				
.....				
รวมต้นทุนการผลิต				
ค่าใช้จ่ายการขายและบริหาร				
ค่าจ้างพนักงานขาย				
ค่าขนส่งสินค้าไปขาย				
ค่าวัสดุอุปกรณ์และเอกสาร				
ค่าบรรจุหีบห่อ				
รวมค่าใช้จ่ายขายและบริหาร				
กำไรจากการขายผลผลิตการเกษตร (1-2-3)				

1

2

3

ภาพที่ 8 แบบฟอร์มงบกำไรขาดทุนของผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์

ตอนที่ 5 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือธุรกิจเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์

ทีมวิจัยได้ดำเนินกิจกรรมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือธุรกิจเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ ประกอบด้วย 2 กิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 การจัดประชุมกลุ่มย่อยเพื่อชี้แจงความเป็นมาเป็นไปของการสร้างเครือข่ายความร่วมมือธุรกิจเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์

ดำเนินกิจกรรมโดยการชี้แจงถึงการทำการวิจัยเพื่อสร้างเครือข่ายเป็นการวิจัยที่ต่อยอดจากงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการธุรกิจเกษตรอินทรีย์ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน” รวมทั้งชี้แจงถึงวัตถุประสงค์และแนวทางของกิจกรรมที่กลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์จะต้องร่วมกันดำเนินกิจกรรมดังกล่าว ซึ่งผลจากการจัดประชุมกลุ่มย่อย สรุปได้ว่า มีกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์สนใจเข้าร่วมสร้างเครือข่าย จำนวน 10 กลุ่ม คือ

1. เขตอำเภอสันทราย จำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่
 1. ศูนย์การเรียนรู้เกษตรอินทรีย์แม่แฝกใหม่ ต.แม่แฝกใหม่ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่
 2. กลุ่มเกษตรอินทรีย์บ้านหนองมะจับ ต.แม่แฝก อ.สันทราย จ.เชียงใหม่
2. เขตอำเภอสารภี จำนวน 4 กลุ่ม ได้แก่
 1. กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผักปลอดสารพิษ ต.ยางเือง อ.สารภี จ.เชียงใหม่
 2. กลุ่มเกษตรมงคลนาราม ต.ยางเือง อ.สารภี จ.เชียงใหม่
 3. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนปุ๋ยหมักระบบกองเดิมอากาศ ต.หนองแฝก อ.สารภี จ.เชียงใหม่
 4. กลุ่มพืชผักกางมุ้งปลอดสารพิษ ต.ท่าวังตาล อ.สารภี จ.เชียงใหม่
3. เขตอำเภอดอยสะเก็ด จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่
 1. กลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ ต.สง่าบ้าน อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่
 2. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านดอกแดง ต.สง่าบ้าน อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่
 3. กลุ่มผักเกษตรอินทรีย์กลุ่มดอยสะเก็ด ต.ลวงเหนือ อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่
4. เขตอำเภอแมริม จำนวน 1 กลุ่ม ได้แก่
 1. กลุ่มผู้ปลูกข้าวอินทรีย์บ้านหนองมะหึก ตำบลสะลวง อำเภอแมริม

กิจกรรมที่ 2 การจัดประชุมกลุ่มย่อยเพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือธุรกิจเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์

ในการดำเนินกิจกรรมการจัดประชุมกลุ่มย่อยของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ที่เข้าร่วมสร้างเครือข่าย ได้แนวทางในการสร้างเครือข่ายและโครงสร้างของเครือข่ายความร่วมมือธุรกิจเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ ดังนี้

ประธานกลุ่มเครือข่ายผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ ได้แก่ นายพรหมมา ชมชื่น
รองประธานกลุ่ม ได้แก่ นายอุดม อภิชัย
เลขานุการกลุ่ม ได้แก่ นางสาวสมศรี นันติ
ผู้ประสานงานอำเภอสันทราย ได้แก่ นายพรหมมา ชมชื่น
ผู้ประสานงานอำเภอสาร์ภี ได้แก่ นางสาวสมศรี นันติ และ นายอุดม อภิชัย
ผู้ประสานงานอำเภอดอยสะเก็ด ได้แก่ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านดอกแดง

หน้าที่ปฏิบัติของกรรมการบริหาร

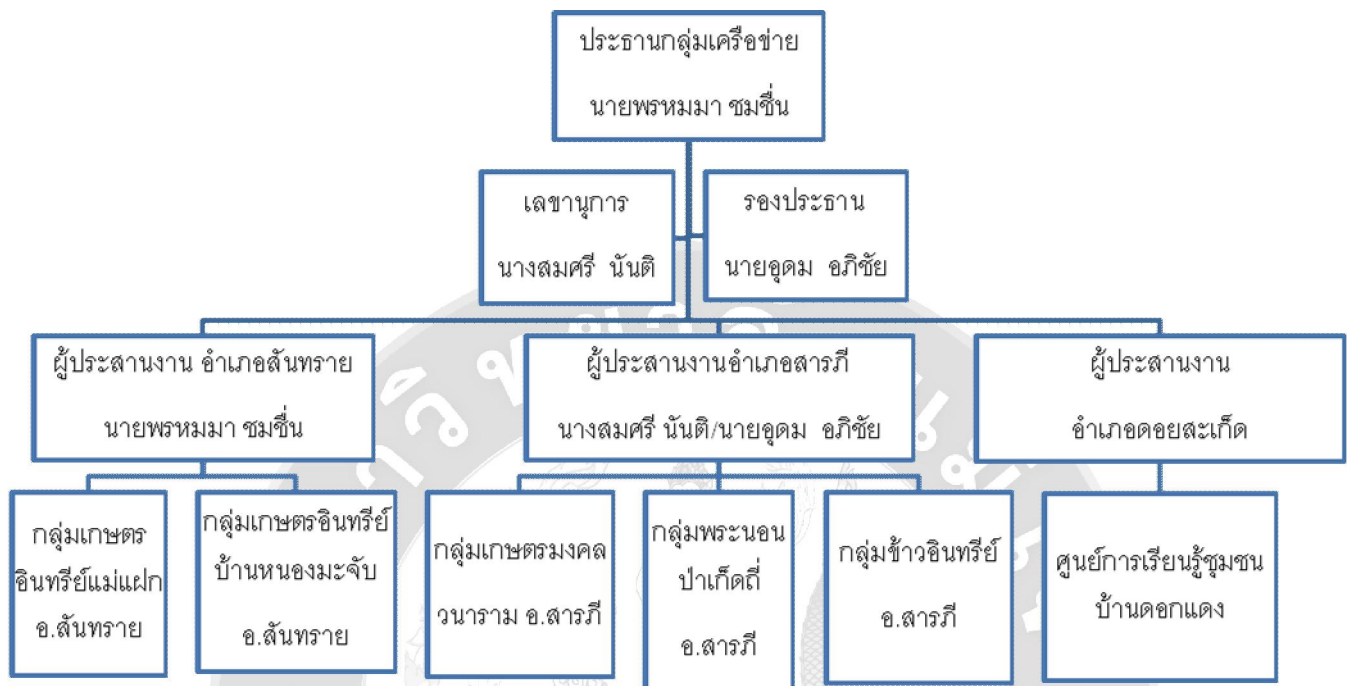
ประธานกลุ่มเครือข่าย มีหน้าที่ เป็นประธานการประชุมกรรมการสมาชิก ควบคุมการ ประชุมให้เป็นไปตามวาระ แต่งตั้งกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติงานอย่างหนึ่งอย่างใดตามมติปฏิบัติหน้าที่อื่นตามมติของกรรมการกลุ่ม นัดหมายให้มีการประชุม

รองประธานกลุ่มเครือข่าย มีหน้าที่ ปฏิบัติงานแทนประธานกรรมการ เมื่อประธานกรรมการไม่สามารถปฏิบัติงานได้ หรือเมื่อประธานกรรมการมอบหมายให้ทำหน้าที่แทน

เลขานุการกลุ่มเครือข่าย มีหน้าที่ จัดระเบียบวาระการประชุม ประสานงานทั่วไปเกี่ยวกับการประชุม บันทึกการประชุม

ผู้ประสานงานแต่ละอำเภอ มีหน้าที่ ประสานงาน แจ้งข่าวสารจากกลุ่มเครือข่ายไปยังกลุ่มสมาชิกในอำเภอของตนเอง

โดยมีโครงสร้างของเครือข่ายความร่วมมือธุรกิจเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ ดังนี้

จากโครงสร้างเครือข่ายความร่วมมือธุรกิจเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ จะเห็นได้ว่า ในการทำงานของกลุ่มเครือข่ายได้มีการคัดเลือกประธานเครือข่ายกลุ่มเกษตรอินทรีย์ โดยประธานกลุ่มฯ เลขานุการ และรองประธานของกลุ่มฯ โดยแต่ละอำเภอสันทราย อำเภอสรรภี และอำเภอดอยสะเก็ด จะต้องเป็นผู้ประสานงานระดับอำเภอเพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการแจ้งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ไปยังกลุ่มผู้ผลิตรายย่อยที่อยู่แต่ละอำเภอ

ตอนที่ 6 การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือธุรกิจเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์

หลังจากมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือธุรกิจเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์แล้ว ทางทีมวิจัยได้ดำเนินกิจกรรมการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือธุรกิจเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ ประกอบด้วย 4 กิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 การจัดกิจกรรมศึกษาดูงานกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์แม่แฝก อำเภอสันทราย

ทีมวิจัยได้นำสมาชิกกลุ่มพระนอนป่าเกิดดี กลุ่มมงคลวนาราม กลุ่มผักปลอดสารพิษ และกลุ่มชาวอินทรีย์สารภี ศึกษากลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์แม่แฝก ณ ศูนย์การเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ บ้านแม่แฝก เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับเทคนิคในการปลูกผักอินทรีย์และปัญหาการทำเกษตรอินทรีย์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับไปประยุกต์ใช้เข้ากับการปลูกผักของกลุ่มตนเอง โดยจากการศึกษาดูงานได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในประเด็นดังต่อไปนี้

1. เทคนิคการปลูกผักอินทรีย์ของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์แม่แฝก ที่เป็นเทคนิคการปลูกที่ทำให้ผลผลิตมีคุณภาพดี โดยได้แลกเปลี่ยนและศึกษาเทคนิคการปลูก มะระ แตงกวา และดอกกะหล่ำ ซึ่งกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์แม่แฝกมีเทคนิคในการปลูกผักอินทรีย์ ดังนี้

1.1 ใช้พลาสติกด้านบนสีขาว ด้านล่างสีดำ ขนาด 1*20 เมตร นำคลุมแปลง เพาะปลูกไว้เพื่อป้องกันหญ้า และวัชพืช อีกทั้งยังช่วยคลุมความชื้นของดินไว้ด้วย ทำให้ประหยัดเวลาในการดายหญ้า

1.2 ใช้น้ำส้มควันไม้ ที่ทำขึ้นเองและใช้น้ำส้มสายชูในการทำจัดเพลี้ย

1.3 ใช้น้ำหมักมูลวัวหมักรดแปลงผักโดยผสมน้ำในถังขนาด 200 ลิตรแล้วใช้เครื่องปั้มน้ำฉีดพ่น ทำให้ประหยัดเวลา

1.4 การเลี้ยงหมูหลุม ไม่ใส่สารเร่งเนื้อแดง และให้อาหารทุก 7 วันโดยผสมอีเอ็มลงในน้ำที่ให้หมูดื่ม สลับกับน้ำเปล่า แยกหัวก็อกน้ำออกเป็น 2 หัวเปิดสลับให้หมูดื่ม และปลูกตระไคร้หอมไว้ข้าง ๆ คอกหมูเพื่อไล่ไล่ยุงให้กับหมู

2. ปัญหาการทำเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์แม่แฝก ในการทำการเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์แม่แฝก ได้พบกับปัญหาในประเด็นหลัก 2 ประเด็น ดังนี้

2.1 ปัญหาเรื่องแหล่งน้ำ กรณีที่แปลงข้าง ๆ ยังทำการเกษตรแบบเกษตรเคมีอยู่ ทำให้ไม่สามารถใช้แหล่งน้ำสาธารณะได้ แก้ไขโดยการสูบน้ำบาดาลขึ้นมาใช้และปลูกต้นกล้วย กล้วยด้านข้างเพื่อให้ต้นกล้วยช่วยดูดสารเคมีจากแหล่งน้ำ

2.2 ปัญหาเรื่อง การขาดข้อมูลข่าวสารการปลูกของเกษตรกร เช่น การปลูกพืชที่เหมือน ๆ กัน ไม่แตกต่างกัน เป็นต้น และการทำเครือข่ายตลาดเกษตรอินทรีย์

กิจกรรมที่ 2 การจัดกิจกรรมศึกษาดูงานกลุ่มพระนอนป่าเกิดดี และกลุ่มมงคลวนาราม อำเภอสารภี

ทีมวิจัยได้นำสมาชิกกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์แม่แฝก พระนอนป่าเกิดดี กลุ่มผักปลอดสารพิษ และกลุ่มข้าวอินทรีย์สารภี กลุ่มหนองมะจับ อำเภอสันทราย ดูงานกลุ่มพระนอนป่าเกิดดี และกลุ่มมงคลวนาราม เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับเทคนิคในการปลูกผักอินทรีย์และปัญหาการทำเกษตรอินทรีย์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับไปประยุกต์ใช้เข้ากับการปลูกผักของกลุ่มตนเอง โดยจากการศึกษาดูงานได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในประเด็นดังต่อไปนี้

1. กลุ่มมงคลวนารามได้รับการรับรอง Good Manufacturing Practice (GMP) โดยในการรับรองได้รับการรับรองในนามของกลุ่มมงคลวนาราม ซึ่งสมาชิกแต่ละรายจะขอการรับรอง GMP ตามชนิดของผักที่ปลูกโดยสมาชิก 1 รายจะขอรับรอง GMP ผักคนละ 1 ชนิด ซึ่งในการได้รับการรับรองในครั้งนี้กลุ่มมงคลวนารามได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานในพื้นที่ต่าง ๆ เช่น สาธารณสุขอำเภอสารภี สำนักงานเกษตรอำเภอสารภี และองค์การบริหารส่วนตำบลสารภี เป็นต้น ซึ่งเป็นการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานภายในพื้นที่ทำให้กลุ่มมงคลวนารามประสบความสำเร็จในการขอรับรอง Good Manufacturing Practice (GMP)

2. กลุ่มมงคลวนารามมีการจัดสรรพื้นที่ในการเกษตรอินทรีย์ในนามของกลุ่มเอง โดยกลุ่มได้เช่าพื้นที่จากเจ้าของที่ จำนวน 20 ไร่ และได้จัดสรรพื้นที่ดินให้สมาชิกได้เข้ามาทำการเกษตรแบบอินทรีย์ ซึ่งกลุ่มจะมีความได้เปรียบในเรื่องทำเลที่ตั้งของพื้นที่ที่ติดกับถนน อีกทั้งยังอยู่ในเขตชุมชนจึงจัดทำร้านค้าเกษตรอินทรีย์อยู่บริเวณด้านหน้าของพื้นที่เกษตร ทำให้ผู้บริโภคเกิดความเชื่อมั่นในคุณภาพสินค้า

3. กลุ่มมงคลวนารามมีการจัดสวัสดิการเรื่องเงินทุน มีการจัดสรรให้สมาชิกกู้ยืม และคิดอัตราดอกเบี้ยในอัตราที่ต่ำ

กิจกรรมที่ 3 การเข้าร่วมศึกษาดูงาน อำเภอสารภี ดี มีพืชอาหารปลอดภัย

ทีมวิจัยได้นำสมาชิกกลุ่มเครือข่าย ศึกษาฐานอำเภอสรรภี ดี มีพืชอาหารปลอดภัย เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับเทคนิคในการปลูกผักอินทรีย์และปัญหาการทำเกษตรอินทรีย์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับไปประยุกต์ใช้เข้ากับการปลูกผักของกลุ่มตนเอง โดยจากการศึกษาฐานได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในประเด็นดังต่อไปนี้

1. เทคนิคการปลูกกะหล่ำดอก ได้แก่ พันธุ์ที่ปลูก ส่วนใหญ่ใช้พันธุ์จากประเทศญี่ปุ่น คือ พันธุ์สโนว์บอลล์ เอ พันธุ์สโนว์พีค และพันธุ์ไวท์ คอนเทซซา การเตรียมดินสำหรับเพาะกล้า การย้ายปลูก การป้องกันกำจัดโรค และแมลงที่สำคัญของดอกกะหล่ำ การเก็บเกี่ยว ต้นทุน การปลูก และการตลาด

2. การทำปุ๋ยหมักโบกาชิ (Bokashi) มีส่วนผสมดังนี้ จุลินทรีย์ท้องถิ่น มูลสัตว์ 8 กระสอบ ถ่านแกลบ 2 กระสอบ รำละเอียด 8 กิโลกรัม กากมะพร้าว 8 กิโลกรัม เปลือกไข่ 5 กิโลกรัม วิธีการทำ นำส่วนผสมทั้งข้างต้นคลุกเคล้าให้เข้ากันและเติมน้ำผสมจนเข้ากันดี ใช้มือจับดูความชื้นให้อยู่ในระดับพอเหมาะ และเติมจุลินทรีย์เพื่อเร่งปฏิกิริยา คลุมด้วยผ้าหรือกระสอบป่าน กลับกองปุ๋ยทุกวันประมาณ 7-15 วัน กองปุ๋ยก็สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

3. การปลูกพืชสมุนไพร ได้แก่ การปลูกบนดิน การปลูกในแปลง และการปลูกในภาชนะ การดูแลรักษาพืชสมุนไพรและการกำจัดศัตรูพืช

4. ความรู้การนำเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการเกษตร ได้แก่ การเกษตรพอเพียงในพื้นที่ 1 ไร่ และการทำเกษตรพอเพียงในพื้นที่ 5 ไร่ และความรู้ในการบันทึกบัญชีรายรับและรายจ่ายของครัวเรือน

จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในประเด็นข้างต้น กลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ได้นำไปปรับใช้กับกลุ่มดังนี้

กลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ เห็นว่าเป็นประโยชน์สำหรับตัวเองและสมาชิกภายในกลุ่ม ซึ่งนำไปปรับใช้และกลุ่มได้เป็นอย่างดี กลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์แม่แฝก จะทดลองปลูกดอกกะหล่ำจากญี่ปุ่นที่แปลงของตนเอง เนื่องจากดอกกะหล่ำที่ปลูกจะมีขนาดใหญ่ และมีราคาจำหน่ายในท้องตลาดที่สูงกว่าพันธุ์พื้นเมืองที่ปลูก ถึงแม้ว่าราคาของเมล็ดพันธุ์จะแพงกว่าพันธุ์พื้นเมืองที่ปลูก แต่มีความคุ้มค่ามากกว่าในการขาย

กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์หนองมะจับ ได้นำตัวแทนของเทศบาลตำบลแม่แฝกเข้าร่วมด้วย เพื่อดูตัวอย่างของการเชื่อมโยงและสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐที่ให้กับกลุ่มผู้ผลิต เกษตรอินทรีย์

กิจกรรมที่ 4 เข้าร่วมกิจกรรมงาน 35 ปี คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้

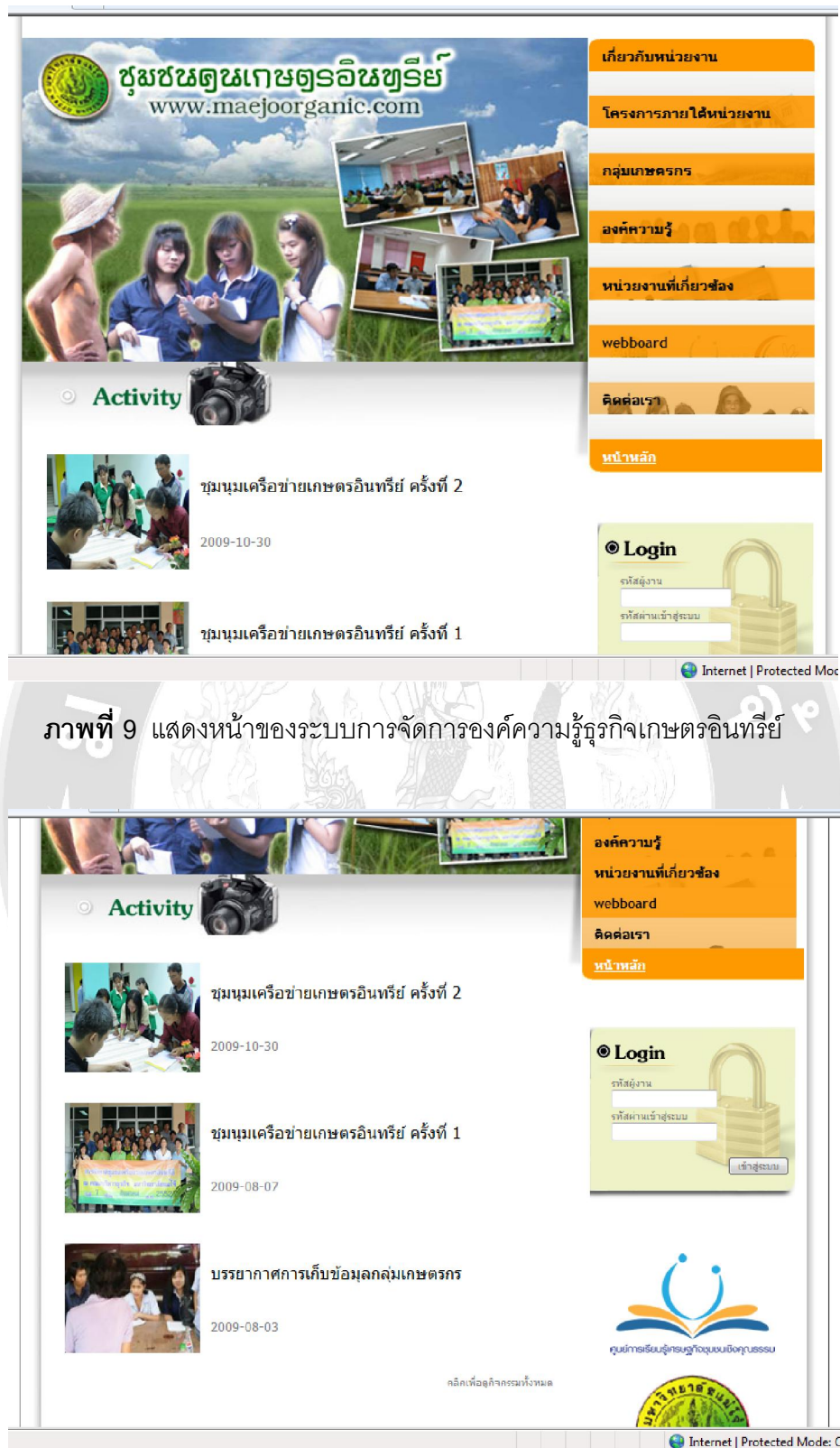
ทีมวิจัยนำสมาชิกกลุ่มเครือข่ายเข้าร่วมกิจกรรม 35 ปี คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เพื่อประชาสัมพันธ์ให้ผู้บริโภคได้รู้จักกับกลุ่มเครือข่ายผู้ผลิตเกษตรกรอินทรีย์ ใน จังหวัดเชียงใหม่ โดยได้จัดนิทรรศการเผยแพร่ เว็บไซต์ และกิจกรรมของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรกรอินทรีย์ ภายในงาน

ทีมวิจัยได้เผยแพร่เว็บไซต์ <http://www.maejoorganic.com> ภายในงาน และ กลุ่มเกษตรกรได้นำเอาผลิตผลของกลุ่มจำหน่ายภายในงาน ได้แก่ ผักอินทรีย์ ข้าวอินทรีย์ ทุเรียนอินทรีย์ ผู้เข้าร่วมงานให้ความสนใจและซื้อผลิตภัณฑ์ของกลุ่มที่จำหน่ายหมด เนื่องจากเป็น สินค้าเกษตรอินทรีย์และจำหน่ายในราคาที่ไม่สูงมากนัก และภายในห้วงจำหน่ายสินค้ายังได้ จัดนิทรรศการเพื่อประชาสัมพันธ์ให้ผู้เข้าร่วมงานได้รู้จักการทำการเกษตรของกลุ่มและได้รู้ แหล่งจำหน่ายของกลุ่มผู้ผลิตอินทรีย์ ทำให้เกิดความมั่นใจในการซื้อสินค้าเกษตรอินทรีย์ของ กลุ่มเพิ่มมากขึ้น

ตอนที่ 7 ระบบการจัดการองค์ความรู้ธุรกิจเกษตรอินทรีย์

ผู้วิจัยและทีมงานได้ทำการวิเคราะห์ออกแบบและพัฒนาระบบการจัดการองค์ความรู้ ธุรกิจเกษตรอินทรีย์ โดยนำองค์ความรู้มาแสดงในรูปแบบของ Web Application โดยใช้ภาษา โปรแกรมพีเอชพี (PHP) และระบบฐานข้อมูลมายเอสคิวแอล (MySQL) ซึ่งเป็นซอฟต์แวร์ Open Source มาพัฒนา ในการนำเสนอครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้ชื่อเว็บไซต์ว่า "ชุมชนคนเกษตรอินทรีย์" ภายใต url : www.maejoorganic.com โดยมีการนำเสนอข้อมูลบนเว็บไซต์ดังนี้

หน้าหลัก (Homepage) ของระบบการจัดการองค์ความรู้ธุรกิจเกษตรอินทรีย์

ภาพที่ 9 แสดงหน้าของระบบการจัดการองค์ความรู้ภูมิเกษตรอินทรีย์

ภาพที่ 10 แสดงหน้าหลักของระบบการจัดการองค์ความรู้ภูมิเกษตรอินทรีย์

2009-08-07

2009-08-03

บรรยากาศการเก็บข้อมูลกลุ่มเกษตรกร

คลิกเพื่อดูกิจกรรมทั้งหมด

Webboard

ลำดับที่	หัวข้อกระทู้	ชื่อผู้ตั้งกระทู้
1	ตลาดกลางเกษตรอินทรีย์แม่โจ้...เปิดรับเกษตรกรที่สนใจเข้าร่วมและนำสินค้ามาจำหน่าย	วิยะดา
2	จำหน่ายเชื้อสโตโครโคเคอร์มทำลายเชื้อโรคพืช	คุณเป็ย (ไทรโคเดอร์มา)
3	35 คณะผลิตกรรมการเกษตร	Thitinun

คลิกเพื่อดูทั้งหมด

ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงแมโจรธรรม

มหาวิทยาลัยแม่โจ้ MAE JOO UNIVERSITY

ศูนย์คุณธรรม

สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน)

สปร.

Internet | Protected Mode: On

ภาพที่ 11 แสดงหน้าหลักของระบบการจัดการองค์ความรู้ธุรกิจเกษตรอินทรีย์

หน้าเว็บบอร์ดของระบบการจัดการองค์ความรู้ธุรกิจเกษตรอินทรีย์

ชุมชนเกษตรอินทรีย์
www.maejoorganic.com

เกี่ยวกับหน่วยงาน
โครงการภายใต้หน่วยงาน
กลุ่มเกษตรกร
ลงความเห็น
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
webboard
ติดต่อเรา
หน้าหลัก

Webboard

ตั้งกระทู้ใหม่คลิก

หัวข้อกระทู้	ชื่อผู้ตั้งกระทู้	วันที่ตั้งกระทู้	จำนวนผู้ตอบ
ตลาดกลางเกษตรอินทรีย์แม่โจ้...เปิดรับ เกษตรกรที่สนใจเข้าร่วมและนำสินค้ามาจำหน่าย	วิยะดา	09 พ.ค. 2553	3
จำหน่ายเชื้อสโตโครโคเคอร์มทำลายเชื้อโรคพืช	คุณเป็ย (ไทรโคเดอร์มา)	15 ธ.ค. 2553	5
35 คณะผลิตกรรมการเกษตร	Thitinun	08 ธ.ค. 2552	4

จำนวนกระทู้ทั้งหมด : 3 กระทู้
หน้า [1]

Login

ชื่อผู้ใช้งาน

รหัสผ่านเข้าสู่ระบบ

Internet | Protected Mode: On

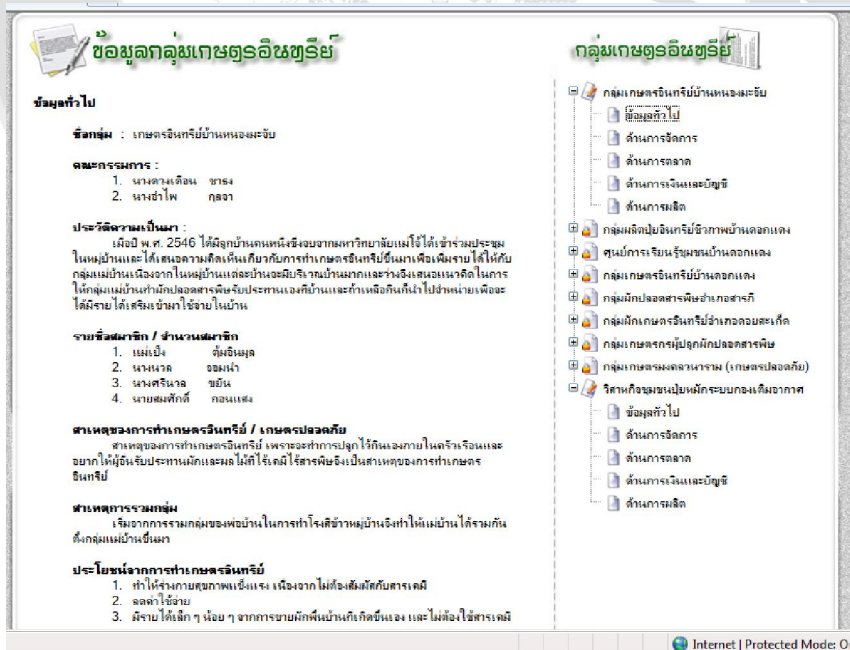
ภาพที่ 12 แสดงหน้าเว็บบอร์ดของระบบการจัดการองค์ความรู้ธุรกิจเกษตรอินทรีย์

หน้าเว็บข้อมูลองค์ความรู้ทางธุรกิจกลุ่มเกษตรอินทรีย์

ภาพที่ 13 แสดงหน้าเว็บข้อมูลองค์ความรู้ทางธุรกิจกลุ่มเกษตรอินทรีย์

หน้าเว็บข้อมูลองค์ความรู้ทางธุรกิจกลุ่มเกษตรอินทรีย์ ด้านข้อมูลทั่วไป

ภาพที่ 14 แสดงหน้าเว็บข้อมูลองค์ความรู้ทางธุรกิจกลุ่มเกษตรอินทรีย์

ด้านข้อมูลทั่วไป

ภาพที่ 15 แสดงหน้าเว็บไซต์ข้อมูลองค์ความรู้ทางธุรกิจกลุ่มเกษตรอินทรีย์ด้านการจัดการ

หน้าเว็บข้อมูลองค์ความรู้ทางธุรกิจกลุ่มเกษตรอินทรีย์ ด้านการตลาด

ภาพที่ 16 แสดงหน้าเว็บไซต์ข้อมูลองค์ความรู้ทางธุรกิจกลุ่มเกษตรอินทรีย์ ด้านการตลาด

หน้าเว็บข้อมูลองค์ความรู้ทางธุรกิจกลุ่มเกษตรอินทรีย์ ด้านการเงินและบัญชี

ข้อมูลกลุ่มเกษตรอินทรีย์

ด้านการเงินและบัญชี

แหล่งเงินทุน
ได้จากสำนักงานส่งเสริมสุขภาพในทางอินทรีย์กับองค์กรในการทำเกษตรอินทรีย์และวิสาหกิจ

การจัดสรรงบประมาณ
ถ้าใครที่ได้ออกการขอยืมเงินกับทุนแล้วจะใช้แล้วจะแบ่งให้กับสมาชิกในกลุ่มเข้ากับทุกคน

รายได้ของเดือน
ประมาณเดือนละ 4,000 บาท

ค่าใช้จ่ายทางการเกษตร

รายการจ่ายในการปลูกผักสวนครัว	จำนวนเงิน
ค่าเมล็ดพันธุ์	50 บาท/เดือน

กลุ่มเกษตรอินทรีย์

- กลุ่มเกษตรอินทรีย์บ้านหนองมะปราง
- ข้อมูลทั่วไป
- ด้านการจัดการ
- ด้านการตลาด
- ด้านการเงินและบัญชี
- ด้านการผลิต
- กลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพบ้านหนองแดง
- ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านหนองแดง
- กลุ่มเกษตรอินทรีย์บ้านหนองแดง
- กลุ่มนักปลอดสารพิษอำเภอสารภี
- กลุ่มผักเกษตรอินทรีย์อำเภอคลองสระเกศ
- กลุ่มเกษตรกรปลูกผักปลอดสารพิษ
- กลุ่มเกษตรผสมผสานนาจาม (เกษตรปลอดภัย)
- วิสาหกิจชุมชนแปรรูปกระเทียมหอมดีมีอากาศ

ภาพที่ 17 แสดงหน้าเว็บข้อมูลองค์ความรู้ทางธุรกิจกลุ่มเกษตรอินทรีย์ด้านการเงินและบัญชี

หน้าเว็บข้อมูลองค์ความรู้ทางธุรกิจกลุ่มเกษตรอินทรีย์ ด้านการผลิต

ข้อมูลกลุ่มเกษตรอินทรีย์

ด้านการผลิต

การวางแผนการผลิต
ก่อนเริ่มปลูก 1-2 เดือนก่อนปลูก
จะหาเมล็ดพันธุ์ไว้เพื่อจะปลูกในฤดูหนาว
ก่อนหน้าเดือน พ.ย. - ธ.ค.
จะปลูกผักชนิดเดิมฤดูเดียว เพราะในฤดูหนาวจะช่วงที่ได้ผลดีที่สุด
ผักที่ปลูกได้แก่ ผักบุ้ง, กระถางดอก, ผักกาดขาว, ผักกวางตุ้ง, บวบงี เป็นต้น
ฤดูร้อน เดือน เม.ย. - ส.ค.
จะปลูกพืชที่ทนต่อการจุกและเมื่อมีทุกฤดูกาล เพราะฤดูร้อนจะปลูกผักตามธรรมชาติได้ยาก
ผักที่ปลูกได้แก่ ตะไคร้, มะนาว, พริก, ขมิ้น, ผักชี, มะเขือ, ถั่วฝักยาว เป็นต้น

การดูแลรักษา
การทำเกษตรอินทรีย์ต้องการการรักษาดูแลจากไม่ได้อาศัยสารเคมีเข้ามาช่วย
แมลงมากินผลไม้บ้าง เจ้าของจึงได้ใช้วิธีตามธรรมชาติโดยการนำเอาสารจากดินมาฉีดพ่น
แมลงได้เบาบางไปได้บ้าง ไล่ไปให้กับพืช คือ การนำ ชีว ไข่ไก่ และเกลือ มาผสมกัน ก็จะไล่
ปลิงจิ้งจอกได้บ้าง

แรงงานที่ใช้
เนื่องจากเป็นธุรกิจที่ครอบครัว แรงงานที่ใช้ก็จะเป็นคนในครอบครัวช่วยกันทำ
ช่วยกันเห็น เหนื่อยก็พัก ใจไม่มีปัญหาในเรื่องการทำงาน

พื้นที่ปลูก
พื้นที่ใช้เพาะปลูกแบ่งเป็นบ้าน 2 งาน และ ที่สวนอีก 2 งาน ที่นี้ไม่ได้กำหนดเวลาจะ
ต้องปลูกอะไร ทำให้งานบ้างก็ปลูกพืชในแปลงตามธรรมชาติโดยที่เจ้าของไม่ได้ปลูก

รอบในการปลูก
ใน 1 ปี จะกำหนดไม่ได้ว่ากี่รอบขึ้นอยู่กับระยะเวลาในการเลี้ยงดูของพืชผักผลไม้

ความช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่น
ด้านความรู้ จาก ไม่อบรมและดูงานของกลุ่มเครือข่ายและสถาบันต่างๆ
แหล่งเงินทุน จาก เกษตรบาล ตำบลแม่แก้ว
เทคโนโลยี จาก กรมส่งเสริมสุขภาพ

กลุ่มเกษตรอินทรีย์

- กลุ่มเกษตรอินทรีย์บ้านหนองมะปราง
- ข้อมูลทั่วไป
- ด้านการจัดการ
- ด้านการตลาด
- ด้านการเงินและบัญชี
- ด้านการผลิต
- กลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพบ้านหนองแดง
- ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านหนองแดง
- กลุ่มเกษตรอินทรีย์บ้านหนองแดง
- กลุ่มนักปลอดสารพิษอำเภอสารภี
- กลุ่มผักเกษตรอินทรีย์อำเภอคลองสระเกศ
- กลุ่มเกษตรกรปลูกผักปลอดสารพิษ
- กลุ่มเกษตรผสมผสานนาจาม (เกษตรปลอดภัย)
- วิสาหกิจชุมชนแปรรูปกระเทียมหอมดีมีอากาศ

ภาพที่ 18 แสดงหน้าเว็บข้อมูลองค์ความรู้ทางธุรกิจกลุ่มเกษตรอินทรีย์ ด้านการผลิต

บทที่ 5
สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ
(SUMMARY, IMPLICATION, AND RECOMMENDATIONS)

สรุปผลการวิจัย
(Summary)

การศึกษานี้มุ่งเน้นศึกษาถึงการประเมินผลและการติดตามผลการนำรูปแบบการบริหารงานไปใช้ในการดำเนินงาน การสร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ และการจัดการองค์ความรู้ด้านธุรกิจเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาสรุปได้ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์

กลุ่มเกษตรอินทรีย์ที่เข้าร่วมโครงการ มีทั้งหมด 10 กลุ่ม ซึ่งอยู่ในเขตอำเภอสันทราย จำนวน 2 กลุ่ม อำเภอสารภี จำนวน 4 กลุ่ม อำเภอดอยสะเก็ด จำนวน 3 กลุ่ม และอำเภอแมริม จำนวน 1 กลุ่ม โดยข้อมูลทั่วไปของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ที่เข้าร่วมสร้างเครือข่าย สรุปได้ดังนี้

1. ศูนย์การเรียนรู้เกษตรอินทรีย์แม่แฝกใหม่ ต.แม่แฝกใหม่ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่

ศูนย์การเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ ตั้งอยู่ที่ บ้านไร่พัฒนา ต.แม่แฝกใหม่ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ ตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำเกษตรอินทรีย์แทนเกษตรเคมี โดยมีหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน ตลอดจนสถาบันการศึกษาเข้ามาช่วยเหลือในด้านการเกษตร ทำการโดยมีระบบการจัดการนิเวศวิทยาที่คล้ายคลึงกับธรรมชาติและหลีกเลี่ยงการใช้สารสังเคราะห์ ไม่ว่าจะเป็นปุ๋ยเคมี สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและฮอร์โมนต่าง ๆ ตลอดจนไม่ใช้พืชหรือสัตว์ที่เกิดจากการตัดต่อทางพันธุกรรม ที่อาจก่อให้เกิดมลพิษในสภาพแวดล้อม เน้นการใช้อินทรีย์วัตถุเช่น ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสด และปุ๋ยชีวภาพในการปรับปรุงบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ เพื่อให้ต้นพืชมีความแข็งแรง สามารถต้านทานโรคและแมลงได้ด้วยตนเอง รวมถึงการนำเอาภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ประโยชน์ด้วย ผลผลิตที่ได้จะปลอดภัยจากอันตรายของสารพิษตกค้างทำให้ปลอดภัยทั้ง

ผู้ผลิต ผู้บริโภค และไม่ทำให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมลงอีกด้วย กลุ่มมีการกำหนดโครงสร้างของกลุ่มที่ชัดเจน มีการกำหนดกฎระเบียบ/ข้อบังคับของกลุ่มขึ้นมาเอง สำหรับผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มมีจำหน่าย ได้แก่ ผักบุ้ง แดงกวา มะระ ผักชะอม ถั่วฝักยาว กะหล่ำปลี มะเขือ และผักกาดเขียว ประธานกลุ่มจะเป็นผู้ที่กำหนดราคาขาย โดยเป็นราคาที่ต่ำกว่าราคาตลาดทั่วไป มีการจัดจำหน่ายทั้งในระดับค้าปลีกและระดับค้าส่ง ทำการส่งเสริมการตลาดโดยการให้การโฆษณา การใช้สื่อวิทยุชุมชน และการประชาสัมพันธ์เสียงตามสายของหมู่บ้าน มีการลดราคาให้กับลูกค้าที่มาซื้อเป็นประจำ และมีการลดราคาสำหรับ การสั่งซื้อต่อครั้งในจำนวนมาก แหล่งเงินทุนของการดำเนินงานมาจากเงินส่วนตัวของสมาชิกทั้งหมด

2. กลุ่มเกษตรอินทรีย์บ้านหนองมะจับ ต.แม่แฝก อ.สันทราย จ.เชียงใหม่

กลุ่มเกษตรอินทรีย์บ้านหนองมะจับ ต.แม่แฝก อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2546 ก่อตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการปลูกไว้รับประทานเองภายในครัวเรือน และต้องการให้คนในชุมชนได้รับประทานผักและผลไม้ที่ไม่มีสารพิษ รวมทั้งส่วนที่เหลือจากการรับประทานในครัวเรือนก็นำไปจำหน่าย สร้างรายได้เสริมให้กับครอบครัวได้อีกทางหนึ่งด้วย มีการกำหนดโครงสร้างของกลุ่มที่ชัดเจน มีกฎระเบียบ/ข้อบังคับของกลุ่มเอง สำหรับผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มมีจำหน่าย ได้แก่ ผักสวนครัว เช่น ชะอม ผักกาด ผักเชียงดา กระเจี๊ยบเขียว ผักหวานบ้าน พริก ตะไคร้ มะนาว เป็นต้น การกำหนดราคาขายจะกำหนดตามราคาตาม แต่จะมีราคาขายที่สูงกว่า ผักที่ใช้สารเคมีเล็กน้อย จำหน่ายโดยการขายปลีกเพียงอย่างเดียว ทำการส่งเสริมการตลาดโดยการลดราคาและแถมให้กรณีสั่งซื้อเป็นจำนวนมาก มีแหล่งเงินทุนจากสำนักงานส่งเสริมสุขภาพและเงินทุนของสมาชิกในกลุ่ม มีการจัดสรรกำไรโดยแบ่งให้กับสมาชิกในกลุ่มเท่ากันทุกคน

3. กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผักปลอดสารพิษ ต.ยางเนิ้ง อ.สารภี จ.เชียงใหม่

กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผักปลอดสารพิษ ต.ยางเนิ้ง อ.สารภี จ.เชียงใหม่ ก่อตั้งขึ้นมาจากโครงการผักปลอดสารพิษที่ได้รับการสนับสนุนจากเทศบาลตำบลยางเนิ้ง จึงเป็นแรงจูงใจให้กลุ่มทำการปลูกผักปลอดสารพิษขึ้นมา มีการกำหนดโครงสร้างของกลุ่มที่ชัดเจน มีกฎระเบียบ/ข้อบังคับของกลุ่ม สำหรับผลิตภัณฑ์ที่มีจำหน่าย ได้แก่ มะเขือยาว ถั่วฝักยาว ผักบุ้ง ผักปิง ผักคื่นช่าย ผักชี ต้นหอม กะหล่ำดอก บล๊อคเคอรี่ คะน้า และข่า มีการกำหนดราคาตามราคาตลาด มีการจัดจำหน่ายทั้งปลีกและส่ง โดยมีเทศบาลตำบลยางเนิ้ง ช่วยทำการประชาสัมพันธ์

เสี่ยงตามสายให้คนในอำเภอได้รับทราบ สำหรับแหล่งเงินทุนจะใช้เงินทุนส่วนตัวในการลงทุนและทางเทศบาลตำบลยางเงิงให้การสนับสนุนในส่วนของเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการเกษตร

4. กลุ่มเกษตรมงคลวนาราม ต.ยางเงิง อ.สารภี จ.เชียงใหม่

กลุ่มเกษตรมงคลวนาราม ต.ยางเงิง อ.สารภี จ.เชียงใหม่ ก่อตั้งขึ้นมาเนื่องจากมีเกษตรตำบลเข้ามาให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้สารอินทรีย์แทนการใช้ปุ๋ยเคมี รวมทั้งทางกลุ่มเห็นว่ามีความเสี่ยงจากการเป็นโรคมะเร็งที่เกิดจากสารเคมีตกค้างในร่างกาย มีการกำหนดโครงสร้างของกลุ่มที่ชัดเจน มีกฎระเบียบ/ข้อบังคับของกลุ่ม สำหรับผลิตภัณฑ์ที่จำหน่าย ได้แก่ ผักกาดจ้อน ผักคะน้า ผักโขม ผักบุ้ง สลัดใบ ผักกาดขาวปลี ผักกาดหางหงส์ บล๊อคเคอรี่ กะหล่ำปลีรูปหัวใจ กะหล่ำดอก ผักกวางตุ้ง กะหล่ำหัวแหลม มีการจำหน่ายโดยเน้นการขายส่งมากกว่าการขายปลีก มีการกำหนดราคาตามราคาตลาด และมีการให้ส่วนลดกับลูกค้าประจำของกลุ่ม สำหรับแหล่งเงินทุนได้รับการสนับสนุนจากเกษตรตำบล มีการจัดสรรผลตอบแทนขึ้นอยู่กับรายได้ของสมาชิกภายในกลุ่ม

5. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนปุ๋ยหมักระบบกองเดิมอากาศ ต.หนองแฝก อ.สารภี จ.เชียงใหม่

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนปุ๋ยหมักระบบกองเดิมอากาศ ต.หนองแฝก อ.สารภี จ.เชียงใหม่ ก่อตั้งขึ้นโดยได้รับความอนุเคราะห์ในเรื่องอุปกรณ์การผลิตปุ๋ยหมักระบบกองเดิมอากาศจากอาจารย์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ มีวัตถุประสงค์เพื่อลดต้นทุนในการทำการเกษตร และ นำวัสดุที่เหลือใช้จากการทำเกษตรมาทำเป็นปุ๋ยเพื่อใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีการกำหนดโครงสร้างของกลุ่มที่ชัดเจน มีกฎระเบียบ/ข้อบังคับของกลุ่ม โดยผลิตภัณฑ์ที่จำหน่ายได้แก่ ปุ๋ยหมัก และ ปุ๋ยหมักอัดเม็ด กำหนดราคาขายโดยพิจารณาจากต้นทุนการผลิตและราคาตลาด จำหน่ายโดยการขายปลีกเพียงอย่างเดียว มีการโฆษณาทางวิทยุชุมชน เป็นแหล่งเรียนรู้ของผู้ที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ สำหรับแหล่งเงินทุนได้มาจากการระดมทุนคนละ 700 บาท และสมาชิกทุกคนมีการออมเงินคนละ 30 บาทในวันที่ 5 ของทุกเดือนเพื่อใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียน การจัดสรรผลตอบแทนแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ จัดสรรให้สมาชิกภายในกลุ่ม และเก็บไว้เป็นทุนหมุนเวียนต่อไป

6. กลุ่มพืชผักกางมุ้งปลอดสารพิษ ต.ท่าวังตาล อ.สารภี จ.เชียงใหม่

กลุ่มพืชผักกางมุ้งปลอดสารพิษ ต.ท่าวังตาล อ.สารภี จ.เชียงใหม่ ก่อตั้งกลุ่มโดยได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่เกษตรตำบล และเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล ได้รับการเงินสนับสนุนในการดำเนินงานจากโครงการเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการลดการใช้สารเคมี มีการกำหนดโครงสร้างของกลุ่มที่ชัดเจน มีกฎระเบียบ/ข้อบังคับของกลุ่ม สำหรับผลิตภัณฑ์ที่จำหน่าย ได้แก่ คะน้า ผักกาดกวางตุ้ง ผักกาดฮ่องเต้ ผักบุ้ง ผักกาดเขียวปลี ผักกาดขาวเบา บล๊อคเคอรี่ และถั่วลันเตา มีการกำหนดราคาการขายโดยศูนย์วิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตทางเกษตร(ศวพก.) คณะเกษตรศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งเป็นราคาที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ทำการจำหน่ายปลีกเพียงอย่างเดียว สำหรับการโฆษณาจะได้รับการสนับสนุนจากศูนย์วิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตทางเกษตร(ศวพก.) เป็นผู้ดูแลเรื่องการโฆษณาประชาสัมพันธ์ สำหรับแหล่งเงินทุนของกลุ่มได้รับเงินสนับสนุนจากโครงการเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ และองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนการจัดสรรผลตอบแทนสมาชิกจะได้ตามปริมาณผักที่นำมารวมกันจำหน่ายของแต่ละคน

7. กลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ ต.สง่าบ้าน อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่

กลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ ต.สง่าบ้าน อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่ ก่อตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการลดต้นทุนในการปลูกข้าวโดยการผลิตปุ๋ยใช้เอง และเพื่อปรับสภาพดินให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น มีการกำหนดโครงสร้างของกลุ่มที่ชัดเจน มีกฎระเบียบ/ข้อบังคับของ จัดจำหน่ายให้แก่ผู้ที่เป็นสมาชิกเท่านั้น สถานที่จำหน่ายคือ ศูนย์การเรียนรู้ และไม่มีการส่งเสริมการขาย สำหรับแหล่งเงินทุนของกลุ่มมาจากการขายหุ้น มีการจัดสรรผลตอบแทน เป็นปุ๋ยตามจำนวนหุ้นที่ซื้อไว้

8. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านดอกแดง ต.สง่าบ้าน อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านดอกแดง ต.สง่าบ้าน อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่ ก่อตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเสริมสร้างคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของชุมชนโดยการสร้างงานสร้างรายได้ ลดค่าใช้จ่าย เพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตร โดยการแปรรูปผลผลิต เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในการผลิตข้าวอินทรีย์ชีวภาพ เกิดการจ้างงานภายในหมู่บ้าน

เสริมสร้างความสามัคคี การทำงานเป็นทีมของชุมชน เชื่อมโยงโครงการทำปุ๋ยชีวภาพ บ้านดอกแถง และบริหารจัดการโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีโครงสร้างของกลุ่มที่ชัดเจน ผลิตภัณฑ์ที่จำหน่าย คือ ข้าวเจ้าหอมมือหอมมะลิ 105 กำหนดราคาขายตามคุณภาพ ผลิตภัณฑ์บวกเพิ่มกับค่าแรงงาน จำหน่ายโดยการขายปลีกเพียงอย่างเดียว ยังไม่มีการส่งเสริมการตลาด สำหรับแหล่งเงินทุนของกลุ่มมาจากการระดมเงินทุนในหมู่บ้าน เช่น กองทุนเงิน SML กองทุนเงินกองทุนเพื่อหมู่บ้าน เป็นต้น การจัดสรรผลกำไรแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ จัดสรรให้กับสมาชิก และเก็บไว้เป็นเงินทุนหมุนเวียนของกลุ่ม

9. กลุ่มผักเกษตรอินทรีย์กลุ่มดอยสะเก็ด ต.ลวงเหนือ อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่

กลุ่มผักเกษตรอินทรีย์กลุ่มดอยสะเก็ด ต.ลวงเหนือ อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่ ก่อตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการบริโภคผักที่ปลอดสารพิษ ต้องการให้ผู้บริโภคได้รับประทานผักที่ปลอดสารพิษ มีคุณค่าที่ดีต่อสุขภาพร่างกาย และต้องการทำเกษตรอินทรีย์โดยใช้ทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีการกำหนดโครงสร้างของกลุ่มที่ชัดเจน สำหรับกฎระเบียบ/ข้อบังคับของกลุ่มอยู่ระหว่างการดำเนินการ โดยผลิตภัณฑ์ที่จำหน่าย ได้แก่ ผักชี ผักกาด ผักคะน้า ผักคื่นช่าย ผักขมจีน ต้นหอม ผักโปยเล้ง ผักตงโอ้ ผักสลัดใบ ผักสลัดแก้ว บล๊อคเคอรี่ และกะหล่ำดอก กำหนดราคาสูงกว่าราคาตลาด จำหน่ายในลักษณะขายปลีกเพียงอย่างเดียว สำหรับแหล่งเงินทุนมาจากการกู้เงินของสหกรณ์การเกษตร และเงินทุนของสมาชิกภายในกลุ่ม การจัดสรรผลตอบแทน แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ จัดสรรให้กับสมาชิก และเก็บไว้เป็นเงินทุนหมุนเวียนของกลุ่ม

10. กลุ่มผู้ปลูกข้าวอินทรีย์บ้านหนองมะหึก ต.สะलग อ.แมริม จ.เชียงใหม่

กลุ่มผู้ปลูกข้าวอินทรีย์บ้านหนองมะหึก ต.สะलग อ.แมริม จ.เชียงใหม่ ก่อตั้งขึ้นมาโดยมูลนิธิศึกษาพัฒนาชนบท ได้ร่วมมือกับมูลนิธิสายใยแผ่นดิน และสหกรณ์กรีนเนท ส่งเสริมการปลูกข้าวอินทรีย์ และถั่วเหลืองอินทรีย์ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจ มีกระบวนการส่งเสริมด้านเทคนิคที่ใช้โรงเรียนเกษตรกรเป็นศูนย์การถ่ายทอด มีการพัฒนามาตรฐานผลผลิตด้วยมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แห่งประเทศไทย (มกท.) และการจัดการตลาดด้วยระบบตลาดที่เป็นธรรม (Fair Trade) กลุ่มมีการจัดโครงสร้างของกลุ่มที่ชัดเจน มีกฎระเบียบ / ข้อบังคับของกลุ่ม มีการ

จัดจำหน่ายเฉพาะชาวอินทรี และจำหน่ายให้กับสหกรณ์กรีนเนทเพียงรายเดียว ใช้เงินทุนส่วนตัวของสมาชิกในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม

ตอนที่ 2 การติดตามและประเมินผลการบริหารงานของเกษตรกร

การบริหารงานของเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์มีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 45.21 ไม่มีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 54.79 ซึ่งประกอบด้วยด้านการบริหารการผลิต การบริหารการตลาด การบริหารการจัดการ การบริหารการบัญชี และการบริหารการเงิน สรุปได้ดังนี้

ด้านการบริหารการผลิตมีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 56.36 ไม่มีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 43.64 ซึ่งประกอบด้วย ด้านการวางแผนการผลิตมีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 86.36 ด้านการเก็บเกี่ยวและการดูแลรักษาผลผลิตมีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 77.27 ด้านการจัดการน้ำเกษตรมีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 50 การจัดการเมล็ดพันธุ์และการขยายพันธุ์ร้อยละ 45.45 และด้านมาตรฐานการเป็นเกษตรอินทรีย์มีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 22.73

ด้านการบริหารการตลาดมีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 42.42 ไม่มีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 57.58 ประกอบด้วย ด้านการวางแผนการตลาดมีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 54.55 ด้านการคาดการณ์ราคาขายที่คาดว่าจะได้รับในอนาคตมีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 50 และด้านการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางการตลาดร้อยละ 22.73

ด้านการบริหารการจัดการมีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 60.61 ไม่มีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 39.39 ซึ่งประกอบด้วย ด้านการแบ่งหน้าที่ของแต่ละคนในกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์มีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 63.64 ด้านการรวมกลุ่มกันผลิตพืชผลทางการเกษตรร่วมกันร้อยละ 59.09 และด้านการรวมกลุ่มกันขายพืชผลทางการเกษตรร่วมกันมีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 59.09

ด้านการบริหารการบัญชีมีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 34.85 ไม่มีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 65.15 ซึ่งประกอบด้วย การบันทึกค่าใช้จ่ายมีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 50.09 การบันทึกรายได้มีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 50.09 ด้านการการคำนวณต้นทุนการผลิตมีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 22.73 ด้านการการคำนวณกำไรขาดทุนมีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 22.73

ด้านการจัดบันทึกข้อมูลสินทรัพย์ร้อยละ 22.73 ด้านการบันทึกข้อมูลหนี้สินมีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 22.73

ด้านการบริหารการเงินมีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 31.82 ไม่มีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 68.18 ซึ่งประกอบด้วยด้านการวางแผนรายได้จากการขายพืชผลทางการเกษตรร้อยละ 36.36 ด้านการวางแผนต้นทุนการผลิตพืชผลทางการเกษตรมีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 31.82 ด้านการวางแผนกำไรมีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 31.82 ด้านการวางแผนการซื้อสินทรัพย์และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ มีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 31.82 ด้านการวางแผนการกู้ยืมมีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 27.27

ตอนที่ 3 ความต้องการด้านการบริหารงานของเกษตรกร

เกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์มีความต้องการด้านการบริหารงานดังนี้ 1) ด้านการผลิต เกษตรกรมีความต้องการด้านความรู้และเทคนิคการผลิต ความต้องการด้านเมล็ดพันธุ์ ต้นกล้า กิ่งพันธุ์ การขยายพันธุ์ และความต้องการเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ทันสมัย 2) ด้านการตลาด ประกอบด้วย เกษตรกรมีความต้องการเรื่องการบรรจุหีบห่อและความต้องการตลาดที่รับซื้อสินค้าเกษตรอินทรีย์อย่างต่อเนื่อง 3) ด้านการจัดการ เกษตรกรมีความต้องการด้านการจัดการองค์ความรู้ด้านการผลิต ด้านการตลาด การจัดการ การบัญชี และการเงิน ความต้องการการฝึกอบรม ความต้องการด้านการศึกษาดูงานนอกสถานที่ และต้องการจัดตั้งศูนย์เกษตรอินทรีย์ 4) ด้านการบัญชี เกษตรกรมีความต้องการแบบฟอร์มการบันทึกบัญชีที่ง่ายต่อการจัดบันทึกข้อมูล และครอบคลุมทุกด้าน เพื่อใช้ประโยชน์ในการบริหารงานด้านต่าง ๆ ได้ 5) ด้านการเงิน เกษตรกรมีความต้องการเงินทุนหมุนเวียน เพื่อใช้ในการซื้อวัตถุดิบ และมีความต้องการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตรเช่น เครื่องหั่นย่อยพืช เครื่องอัดเมล็ดปุ๋ย เป็นต้น

ตอนที่ 4 การประเมินผลเครื่องมือทางการเงินและบัญชี

จากการวิจัยเรื่องการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางการเงินของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์อย่างยั่งยืน ได้จัดทำเครื่องมือทางการเงินและบัญชีของเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ประกอบด้วย แบบฟอร์มการวางแผนกำไร แบบฟอร์มการบันทึกเงินสดรับ-จ่าย และแบบฟอร์มงบกำไรขาดทุน ให้แก่เกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ได้ใช้นั้น จากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ผลิต

เกษตรกรอินทรีย์จำนวน 5 กลุ่ม คือ กลุ่มแม่แฝก กลุ่มพระนอน กลุ่มมงคลวนาราม กลุ่มข้าวอินทรีย์ และกลุ่มผักปลอดสารพิษ ผลการประเมินสรุปได้ดังนี้

แบบฟอร์มการวางแผนกำไร เกษตรส่วนใหญ่ไม่สามารถหาข้อมูลการคาดการณ์ ยอดขาย และจำนวนผลผลิตได้ ทำให้ไม่สามารถบันทึกข้อมูลได้ในแบบฟอร์มการวางแผนกำไร

แบบฟอร์มการบันทึกเงินสดรับ-จ่ายเกษตรกรบางรายยังไม่เข้าใจวิธีการบันทึกข้อมูล เงินสดคงเหลือต้นงวดจึงทำให้ไม่สามารถหายอดเงินสดคงเหลือสิ้นงวดได้ นอกจากนี้เกษตรกรยังไม่สามารถจำแนกรายจ่ายส่วนตัวกับค่าใช้จ่ายในผลิตพืชผลเกษตรอินทรีย์ จึงทำให้ข้อมูล ผิดพลาดได้

แบบฟอร์มงบกำไรขาดทุน เกษตรกรส่วนน้อยที่สามารถแสดงงบกำไรขาดทุนได้ ส่วนใหญ่ยังสับสนการจำแนกรายการรายได้และค่าใช้จ่ายเพื่อใช้ในการคำนวณกำไรขาดทุน

ตอนที่ 5 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือธุรกิจเกษตรกรอินทรีย์ของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์

ทีมวิจัยได้ดำเนินกิจกรรมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือธุรกิจเกษตรกรอินทรีย์ของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ ประกอบด้วย 2 กิจกรรม คือ

กิจกรรมที่ 1 การจัดประชุมกลุ่มย่อยเพื่อชี้แจงความเป็นมาเป็นไปของการสร้างเครือข่ายความร่วมมือธุรกิจเกษตรกรอินทรีย์ของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์

ผลจากการจัดประชุมกลุ่มย่อย สรุปได้ว่า มีกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์สนใจเข้าร่วมสร้างเครือข่าย จำนวน 10 กลุ่ม คือ เขตอำเภอสันทราย จำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่ ศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรอินทรีย์แม่แฝกใหม่ ต.แม่แฝกใหม่ และกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์บ้านหนองมะจับ ต.แม่แฝก เขตอำเภอสารภี จำนวน 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผักปลอดสารพิษ ต.ยางเนิ้ง กลุ่มเกษตรมงคลวนาราม ต.ยางเนิ้ง กลุ่มวิสาหกิจชุมชนปุยหมักกระบองเดิมอากาศ ต.หนองแฝก และกลุ่มพืชผักกางมุ้งปลอดสารพิษ ต.ท่าวังตาล เขตอำเภอดอยสะเก็ด จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ ต.สง่าบ้าน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านดอกแดง ต.สง่าบ้าน

และกลุ่มผักเกษตรอินทรีย์กลุ่มดอยสะเก็ด ต.ลวงเหนือ อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่ และเขตอำเภอแมริม จำนวน 1 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ปลูกข้าวอินทรีย์บ้านหนองมะหีก ตำบลสะลวง

กิจกรรมที่ 2 การจัดประชุมกลุ่มย่อยเพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือธุรกิจเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์

ผลจากการจัดประชุมกลุ่มย่อย ทำให้เกิดการสร้างความร่วมมือธุรกิจเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ มีการกำหนดโครงสร้างของเครือข่ายที่ชัดเจน โดยโครงสร้างประกอบด้วยประธานกลุ่ม รองประธานกลุ่ม เลขานุการกลุ่ม และผู้ประสานงานในแต่ละอำเภอสังขาราย รวมทั้งยังได้มีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของกรรมการไว้อย่างชัดเจน

ตอนที่ 6 การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือธุรกิจเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์

สำหรับกิจกรรมการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือธุรกิจเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ ประกอบด้วย 4 กิจกรรม สรุปได้ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 - 4 การจัดกิจกรรมศึกษาดูงานกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในเครือข่าย

ผลของกิจกรรม สรุปได้ว่า กลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับเทคนิคในการปลูกผักอินทรีย์ และปัญหาการทำเกษตรอินทรีย์ สามารถนำข้อมูลที่ได้ปรับไปประยุกต์ใช้กับการปลูกผักของกลุ่มได้

กิจกรรมที่ 4 เข้าร่วมกิจกรรมงาน 35 ปี คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยการจัดนิทรรศการ เผยแพร่เว็บไซต์ และจำหน่ายผลิตผลของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์

ผลของกิจกรรม สรุปได้ว่า ผลิตผลของกลุ่มที่นำมาจำหน่ายภายในงาน ได้รับความสนใจจากผู้บริโภคเป็นอย่างมาก ทำให้ผลิตผลที่นำมาจำหน่ายในแต่ละวันไม่เพียงพอับความต้องการของผู้บริโภค ทั้งนี้เนื่องจากเป็นผลิตผลเกษตรอินทรีย์และจำหน่ายในราคาที่ไม่สูงมากนัก นอกจากนี้ผลของการจัดนิทรรศการภายในงาน ทำให้ผู้ที่เข้าร่วมงานได้รู้จักกลุ่มมากขึ้น

รวมทั้งผลของการแนะนำเว็บไซต์ของเครือข่าย คือ <http://www.maejoorganic.com> ภายในงาน ทำให้เป็นช่องทางที่จะทำให้ผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงกลุ่มได้เพิ่มขึ้นด้วย

ตอนที่ 7 ระบบการจัดการองค์ความรู้ธุรกิจเกษตรอินทรีย์

ผู้วิจัยและทีมงานได้ทำการวิเคราะห์ออกแบบและพัฒนาระบบการจัดการองค์ความรู้ธุรกิจเกษตรอินทรีย์ โดยนำองค์ความรู้มาแสดงในรูปแบบของ Web Application โดยใช้ภาษาโปรแกรมพีเอชพี (PHP) และระบบฐานข้อมูลมายเอสคิวแอล (My SQL) ซึ่งเป็นซอฟต์แวร์ Open Source มาพัฒนา และได้ใช้ชื่อเว็บไซต์ว่า "ชุมชนคนเกษตรอินทรีย์" ภายใต้ url : www.maejoorganic.com

อภิปรายผล (Implication)

จากผลการวิจัยเรื่อง "การติดตามและประเมินผลการบริหารงานของเกษตรกรกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์จังหวัดเชียงใหม่" พบว่า การบริหารงานของเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับปานกลางซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมณเฑียร นิลทศ (2548) การศึกษารูปแบบการบริหารงาน ของผู้บริหารระดับกลางที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานของบริษัทน้ำมันพืช AAA จำกัด ผลวิจัยพบว่า พฤติกรรม และรูปแบบการทำงานที่มีประสิทธิผล ต่อองค์การของผู้บริหารระดับกลาง

การบริหารงานของกลุ่มเกษตรกรประกอบด้วยการบริหารการผลิต ด้านการบริหารการตลาด ด้านการบริหารการจัดการอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการบริหารการบัญชี และด้านการบริหารการเงินของผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์อยู่ในระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอนงค์ คุณธรณ์ (2549) ศึกษาการประเมินผลระบบควบคุมภายในด้านการเงิน การบัญชีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 พบว่าการทำงานบัญชีทำให้การจัดทำบัญชีและรายงานการเงินล่าช้า ไม่เป็นปัจจุบัน ส่งผลให้ไม่ทราบสถานะการเงินของหน่วยงานและไม่สามารถใช้ข้อมูลรายงานการเงินในการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารและการปฏิบัติงาน และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของสัมฤทธิ์ ไวเปี้ย (2552) ศึกษาการประเมินโครงการพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานการเงินและพัสดุ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 3 พบว่า ทักษะใน

การบริหารงบประมาณ การเงิน บัญชี พัสดุ มีผลการประเมินสูงกว่าด้านอื่น คือ มีผลการประเมินในระดับมาก และคุณภาพผู้ปฏิบัติงานการเงิน บัญชีและพัสดุ ซึ่งสรุปโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านการบริหารการจัดการ ประกอบด้วยด้านการแบ่งหน้าที่ของแต่ละคนในกลุ่ม ด้านการรวมกลุ่มกันผลิตพืชผลทางการเกษตรร่วมกัน ด้านการรวมกลุ่มกันขายพืชผลทางการเกษตรร่วมกันมีความรู้ความเข้าใจระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของปาริชาติ ศิวัธร์ และ คณะ (2547) ได้ศึกษาถึงการประเมินผลการดำเนินงานของแผนงานวิจัยและพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพและระบบการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ พบว่าการรวบรวมกลุ่มคนที่มีความรู้ความเข้าใจจำนวนมากพอที่จะผลักดันการเปลี่ยนแปลง

ด้านการบริหารบัญชีประกอบด้วย การบันทึกค่าใช้จ่าย ด้านการบันทึกรายได้มีความรู้ความเข้าใจระดับปานกลาง ด้านการการคำนวณต้นทุนการผลิต ด้านการการคำนวณกำไรขาดทุน ด้านการจดบันทึกข้อมูลสินทรัพย์ ด้านการบันทึกข้อมูลหนี้สินมีความรู้ความเข้าใจระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปิยะมาศ ทาวิชัย (2547) กล่าวถึง ปัญหาด้านนักบัญชีของกิจการที่พบมากที่สุดคือ ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานให้ถูกต้องและเสร็จภายในเวลาที่กำหนด รวมถึงความสามารถในการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลทางการบัญชีหรือรายงานทางการเงิน

ด้านการบริหารการเงิน ประกอบด้วย การวางแผนรายได้จากการขายพืชผลทางการเกษตร ด้านการวางแผนต้นทุนการผลิตพืชผลทางการเกษตร ด้านการวางแผนกำไร ด้านการวางแผนการซื้อสินทรัพย์และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ด้านการวางแผนการกู้ยืมมีความรู้ความเข้าใจระดับน้อยจึง ไม่สามารถนำข้อมูลมาใช้ประกอบการตัดสินใจในการบริหารงานด้านการผลิต การตลาด การจัดการ และการบัญชีได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะมาศ ทาวิชัย (2547) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการใช้ข้อมูลทางการบัญชีคือ ปัจจัยด้านผู้ประกอบการของกิจการที่พบมากที่สุดคือ ความต้องการข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจและใช้ในการวางแผนธุรกิจทั้งทางด้านการซื้อ การผลิตและการตลาดอย่างมีระบบ ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของสฤณี เรืองธรรม (2545) ศึกษาถึงการพัฒนาระบบสารสนเทศด้านบัญชี : งบประมาณเงินรายได้ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่ารายงานที่ผู้บริหารต้องการได้แก่ รายได้ประมาณการและรายได้จริง รายจ่ายประมาณการและรายจ่ายจริง ประมาณการรายได้และรายจ่าย รวมถึงรายได้และรายจ่ายจริง

เกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์มีความต้องการด้านการบริหารงานดังนี้ 1) ด้านการผลิต เกษตรกรมีความต้องการด้านความรู้และเทคนิคการผลิต ความต้องการด้านเมล็ดพันธุ์ ต้นกล้า กิ่งพันธุ์ การขยายพันธุ์ และความต้องการเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ทันสมัย 2) ด้านการตลาด ประกอบด้วย เกษตรกรมีความต้องการเรื่องการบรรจุหีบห่อและความต้องการตลาดที่รับซื้อสินค้า เกษตรอินทรีย์อย่างต่อเนื่อง 3) ด้านการจัดการ เกษตรกรมีความต้องการด้านการจัดการ องค์ความรู้ด้านการผลิต ด้านการตลาด การจัดการ การบัญชี และการเงิน ความต้องการจัดตั้ง ศูนย์เกษตรอินทรีย์ ความต้องการการฝึกอบรม ความต้องการด้านการศึกษาดูงานนอกสถานที่ ให้กับผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ สอดคล้องกับงานวิจัยของชนันภรณ์ เทียนแก้ว และคณะ (2547) ได้ศึกษาการประเมินผลสัมฤทธิ์ตาม Balanced Scorecard ของสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 3 จ.ชลบุรี พบว่า จากการดำเนินการประเมินตนเองตามตัวชี้วัด BSC ทำให้ทราบประโยชน์ในการประเมินเพื่อนำไปพัฒนางาน พัฒนางค์กรให้เกิดการเรียนรู้ หรือการพัฒนาของบุคลากร และสอดคล้องกับงานวิจัยของมณฑิยา นิลทศ (2548) การศึกษารูปแบบการบริหารงาน ของผู้บริหารระดับกลางที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานของบริษัทน้ำมัน พีช AAA จำกัด พบว่าการใช้ระบบการบริหารทรัพยากรมนุษย์มาทำการฝึกอบรมและพัฒนาและสรรหาผู้บริหารระดับกลางบางส่วนเข้ามาทดแทนผู้ที่ไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นแนวทางที่องค์กรสามารถเลือกกระทำได้อย่างได้ความพร้อมและศักยภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของสัมฤทธิ์ ไวยเปีย (2552) เรื่องข้อเสนอแนะคือ 1) ควรให้มีการจัดประชุมให้ความรู้ลักษณะนี้บ่อยครั้งมากขึ้น เพราะเป็นการฝึกปฏิบัติ ที่ดีมาก สามารถให้ความรู้ ความเข้าใจและสามารถปฏิบัติงานบริหารงาน การเงินบัญชีและพัสดุในสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น 2) เห็นควรให้มีการจัดประชุมอบรมโดยหมุนเวียนไปตามอำเภอแต่ละอำเภอ แต่ไม่สอดคล้องเรื่องของการผลการประเมิน ด้านบุคลากร ต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาความรู้ มีผลการประเมินสูงกว่าด้านอื่น คือ มีผลการประเมินในระดับมาก ด้านบุคลากรที่ทำหน้าที่เป็นวิทยากรเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการบริหารงบประมาณ การเงิน บัญชี พักฐ มีผลการประเมินสูงกว่าด้านอื่น คือ มีผลการประเมินในระดับมาก 4) ด้านการบัญชี เกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์มีความต้องการแบบฟอร์มการบันทึกบัญชีที่ง่ายต่อการจดบันทึกข้อมูล และครอบคลุมทุกด้าน เพื่อใช้ประโยชน์ในการบริหารงานด้านต่าง ๆ ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะมาศ ทาวิชัย (2547) ศึกษาถึงปัญหาและปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการใช้ข้อมูลทางการบัญชีของผู้ประกอบการในเขตอำเภอเมือ จังหวัดลำปาง ปัญหา ด้านผู้ประกอบการของกิจการที่พบมากที่สุดคือ ความเชื่อมั่นและเชื่อถือในความถูกต้องของข้อมูลทางการบัญชีที่นำมาใช้ในการตัดสินใจและวางแผนการดำเนินงาน ปัญหาด้านนักบัญชีของกิจการที่พบมากที่สุดคือ ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานให้ถูกต้องและเสร็จภายในเวลาที่

กำหนด รวมถึงความสามารถในการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลทางการบัญชีหรือรายงานทางการบัญชี และ 5) ด้านการเงิน เกษตรกรมีความต้องการเงินทุนหมุนเวียน เพื่อใช้ในการซื้อวัตถุดิบ และมีความต้องการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร สอดคล้องกับงานวิจัยของไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของสัมฤทธิ์ ไวเปี้ย (2552) ศึกษาการประเมินโครงการพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานการเงินและพัสดุ พบว่าผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านปัจจัยป้อนนำเข้า เกี่ยวกับ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้และงบประมาณ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

จากผลการวิจัยพบว่า การเข้าร่วมเครือข่ายกลุ่มของเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ เกิดขึ้นภายใต้แนวความคิดหรือความต้องการที่คล้ายกันทุกกลุ่ม คือ ต้องการมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง ต้นทุนการทำเกษตรเคมีเพิ่มสูงขึ้น ต้องการขายสินค้าที่ปลอดภัยให้แก่ผู้บริโภค ซึ่งแนวทางที่สมาชิกทุกคนเห็นว่าช่วยแก้ไขปัญหาคือ การทำการเกษตรอินทรีย์ เพราะนอกจากจะช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับสมาชิกได้แล้ว ยังมีโอกาสที่ขายสินค้าได้เพิ่มขึ้นเพราะตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์เริ่มเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคเพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตามกลุ่มเกษตรกรที่ทำการเกษตรอินทรีย์ยังเห็นว่า ความรู้ด้านการจัดการเกษตรอินทรีย์ยังมีไม่เพียงพอ ทำให้เกิดแนวคิดการสร้างเครือข่ายขึ้นเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ระหว่างสมาชิกด้วยกันภายในกลุ่ม ระหว่างกลุ่มด้วยกันภายในเครือข่าย การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันของเครือข่าย การร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น มีการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกัน รวมทั้งต้องการสร้างอำนาจการต่อรองทางการตลาด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทรงจิต พูลลาภ และนภาพร เชื้อขำ (2549) ที่ว่า กระบวนการจัดเวทีประชาคม จัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม ทำให้เกิดการสร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสร้างเครือข่ายและการพัฒนากระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์หัตถกรรม จนทำให้ผลิตภัณฑ์ได้รับการส่งเสริม และสนับสนุนการพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของวงศา เลหาศิริวงศ์ และวิไลวรรณ เทียนประชา (2547) ที่ว่า การจัดให้มีการประชุมร่วมกันโดยยึดตามปัญหาในพื้นที่เป็นหลัก จะทำให้สมาชิกแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ระดมสมองเพื่อหากลยุทธ์ที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหา ด้านการเกษตรทางเลือกสิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาท้องถิ่น การใช้สมุนไพรเพื่อสุขภาพ และนำเข้าสู่สุขภาพเพื่อให้ชุมชนมีสุขภาพะ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของกานดา ศรีเรือง (2545) ที่ว่า การรวมกลุ่มกันเพื่อพัฒนาชุมชน ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง โดยการรวมกลุ่มจะเป็นการรวมตัวกันของสมาชิกในชุมชนที่มีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาตนเอง และพัฒนากลุ่ม รวมทั้งการขยายเครือข่ายยังส่งผลให้กลุ่มเกิดความตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมและศิลปวัฒนธรรมของชุมชน

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า การสร้างเครือข่ายความร่วมมือธุรกิจเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ ยังมีการกำหนดโครงสร้างของกลุ่ม และมีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจนเพื่อให้กระบวนการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือธุรกิจเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ เป็นไปอย่างราบรื่นอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมใจ ยาปาคาย (2545) ที่ว่า แนวทางการพัฒนาเครือข่ายจะต้องมีการจัดเวทีหารือถึงแนวทางการพัฒนาร่วมกัน ตลอดจนต้องมีการแบ่งบทบาท หน้าที่การทำงานที่ชัดเจน มีการวางแผนเป้าหมาย แผนกิจกรรม ติดตามประเมินผลการทำงานร่วมกันเป็นระยะ ๆ โดยเชิญผู้รู้ภายใน/ภายนอก มาให้ข้อเสนอแนะการปรับปรุงการทำงานอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งในการเข้าร่วมเครือข่ายความร่วมมือธุรกิจเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในครั้งนี้ พบว่า ทุกกลุ่มมีความสมัครใจเข้าร่วมอย่างแท้จริง มีความเต็มใจที่จะสร้างและพัฒนาเครือข่ายให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ร่วมกัน ซึ่งจะช่วยลดข้อจำกัดในการพัฒนาเครือข่ายตามท่งงานวิจัยของสุภาวณิ ทรวงพรพาณิชย์ (2545) กล่าวไว้ว่า ข้อจำกัดในการพัฒนาเครือข่าย มีดังนี้ 1) ผู้นำในบางชุมชนยังขาดความเข้าใจในกระบวนการการทำงานและแนวคิดการมีส่วนร่วม 2) ระบบการผลิตในเชิงพาณิชย์ที่มุ่งเน้นการผลิตเพื่อขายทำให้เกิดความเห็นแก่ตัว ขาดความเสียสละเพื่อส่วนรวม 3) ความขัดแย้งในชุมชน และ 4) ภาระงานเครือข่ายขาดแนวคิดต่อกระบวนการมีส่วนร่วม และคณะกรรมการบางคนไม่ได้สมัครใจเข้ามาทำงานอย่างจริงจัง

สำหรับกระบวนการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือธุรกิจเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในครั้งนี้ ได้ใช้วิธีการประชุมกลุ่มย่อย เวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากสถาบันการศึกษา การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในเครือข่ายผ่านการศึกษาดูงาน ทำให้กระบวนการในการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือธุรกิจเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์มีความก้าวหน้าและเกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ที่เป็นประโยชน์กับกลุ่มเกษตรอินทรีย์ที่อยู่ในเครือข่ายเป็นอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของคณิง นาวงษ์ (2545) ที่ว่า รูปแบบเครือข่ายที่เกิดขึ้นมี 2 ลักษณะ คือ เครือข่ายที่เป็นธรรมชาติและไม่เป็นธรรมชาติ รูปแบบเครือข่ายที่เป็นธรรมชาตินั้นเป็นการพบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และเครือข่ายที่ไม่เป็นธรรมชาติ เป็นการนัดหมายให้มาพบปะพูดคุยกันในเวทีต่าง ๆ จนเกิดเป็นเครือข่ายขึ้น

จากผลวิจัยพบว่า กลุ่มเกษตรอินทรีย์ตัวอย่างมีรูปแบบการจัดการธุรกิจเกษตรอินทรีย์ที่หลากหลาย ซึ่งความรู้ของกลุ่มเกษตรอินทรีย์ในเรื่องของการจัดการ การผลิต การตลาด การเงินและบัญชีนั้น สามารถที่จะนำมาเผยแพร่ผ่านทางระบบการจัดการองค์ความรู้ของธุรกิจ

เกษตรกรอินทรีย์ จากการศึกษาวิจัยทำให้ได้ต้นแบบของระบบการจัดการองค์ความรู้ของธุรกิจ เกษตรอินทรีย์ โดยนำองค์ความรู้มาแสดงในรูปแบบของ Web Application โดยใช้ภาษา โปรแกรมพีเอชพีและระบบฐานข้อมูลมายเอสคิวแอล มาพัฒนา ใช้ชื่อเว็บไซต์ว่า”ชุมชนคน เกษตรอินทรีย์” ภายใต้ว www.maejoorganic.com ซึ่งทางผู้วิจัยไปให้กลุ่มตัวอย่างได้ทดลองเข้า ใช้ระบบนี้ด้วย ผลปรากฏว่า ผู้ใช้มีความพึงพอใจดี แต่ยังมีอุปสรรคในการทำงานเนื่องจากความรู้ ทางเทคโนโลยีของผู้ใช้ยังมีน้อย และบุคคลในแต่ละกลุ่มนั้นมีข้อจำกัดในเรื่องของการใช้ เทคโนโลยีและช่วงอายุของกลุ่มคนนั้นยังเป็นวัยกลางคน พร้อมกันนี้แต่ละกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ยัง ไม่มีอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีที่มีศักยภาพเพียงพอในการติดต่อสื่อสารจึงเป็นอุปสรรคในการเข้าถึง และการเข้าใช้ของระบบนี้ค่อนข้างยุ่งยากและต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ (Recommendations)

ข้อเสนอแนะด้านการบริหารงาน

จากผลการประเมินพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจด้าน การบริหารงานการผลิต การตลาด การจัดการ การบัญชี และการเงิน ทั้งภาครัฐ เอกชน มหาวิทยาลัย และหน่วยงานต่าง ๆ ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนในด้านต่างๆ เพื่อใช้ในการ พัฒนาระบบการบริหารงานของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรกรอินทรีย์ ทีมวิจัยมีข้อเสนอแนะและ แนวทางแก้ไขด้านการบริหารงานมีดังนี้

1. ความรู้ด้านการผลิตเกษตรกรอินทรีย์ การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน และให้ ความช่วยเหลือในเรื่องของวัตถุดิบ เช่น เมล็ดพันธุ์ พ่อและแม่พันธุ์
2. ความรู้ด้านการตลาด เช่น การวิเคราะห์ตลาด การแสวงหาตลาดใหม่ ๆ ให้เพิ่มขึ้น เพื่อกระจายความเสี่ยงในการขาย การศึกษาความต้องการของลูกค้า และวัดระดับ ความพึงพอใจของลูกค้าต่อผลิตภัณฑ์เกษตรกรอินทรีย์
3. ความรู้ด้านการจัดการกลุ่ม การกำหนดกลยุทธ์และเป้าหมายของกลุ่ม การวางแผนการปฏิบัติงาน การวิเคราะห์ SWOT ของกลุ่ม การแบ่งหน้าที่ความ รับผิดชอบในการทำงาน การจัดเก็บเอกสาร การพัฒนาบุคลากรของกลุ่ม

การประชาสัมพันธ์กลุ่ม และการประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์

4. ความรู้ด้านการบัญชี ควรให้ความรู้เรื่องของค่าใช้จ่ายส่วนตัวกับค่าใช้จ่ายประกอบอาชีพเกษตรอินทรีย์ การคำนวณต้นทุนการผลิตและกำไรขาดทุน รวมถึงการปันส่วนค่าใช้จ่าย เช่น ค่าน้ำค่าไฟ ค่าเช่าที่ดิน เป็นต้น
5. ความรู้ด้านการเงิน ควรให้ความรู้ด้านการวางแผนการเงิน การจัดบันทึกข้อมูลทางการเงิน การจัดเก็บเอกสารทางการเงิน และการนำผลที่ได้ทางการเงินและบัญชีไปใช้ในการพัฒนากลุ่มต่อไป

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงินและบัญชี

จากผลการวิจัยการประเมินผลเครื่องมือทางการเงินและบัญชี มีข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขของทีมีวิจัยเกี่ยวกับแบบฟอร์มการบันทึกข้อมูลการเงินและบัญชี ดังนี้ แบบฟอร์มการวางแผนกำไร (ภาพที่ 6) และแบบฟอร์มงบกำไรขาดทุน (ภาพที่ 8) ยังคงเดิม ส่วนที่ต้องปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มเติมมีดังนี้

1. การปรับปรุงแก้ไขแบบฟอร์มการบันทึกเงินสดรับ-จ่าย (ภาพที่ 7) เพื่อให้ง่ายต่อการจัดทำงบกำไรขาดทุน โดยมีการเพิ่มช่องเพื่อระบายได้หรือค่าใช้จ่ายให้แก่เกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ เป็นแบบฟอร์มการบันทึกข้อมูลทางการเงินของผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ ตามภาพที่ 19
2. การเพิ่มแบบฟอร์มการบันทึกข้อมูลสินทรัพย์ หนี้สิน และทุน ตามภาพที่ 20 เพื่อให้ทราบจำนวนสินทรัพย์ หนี้สิน และทุน ที่มีอยู่ของกลุ่ม
3. การเพิ่มแบบฟอร์มการวางแผนทางการเงิน ตามภาพที่ 21 อันได้แก่ การวางแผนสินทรัพย์ หนี้สิน และทุนของกลุ่ม เพื่อใช้สำหรับวางแผนการใช้จ่ายเงินในอนาคตให้สอดคล้องกับข้อมูลการผลิต การตลาด การจัดการ การบัญชี และการเงิน

การบันทึกข้อมูลทางการเงินและบัญชีของผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์

[illegible]

หมายเหตุ จำนวนเงินสตรับ ได้แก่ การขายผลผลิตทางเกษตรอินทรีย์ ขายสินทรัพย์ และการกู้ยืมเงินเป็นเงินสด
จำนวนเงินสดจ่าย ได้แก่ การจ่ายค่าใช้จ่ายและค่าวัตถุดิบ ซื้อสินทรัพย์ และชำระหนี้เงินกู้และดอกเบี้ย

ภาพที่ 19 แบบฟอร์มการบันทึกข้อมูลทางการเงินของผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์

การบันทึกข้อมูลสินทรัพย์ หนี้สิน และทุนของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์

สินทรัพย์ (สินทรัพย์เดิมที่มีอยู่แล้ว)	ราคาซื้อขาย	อายุการใช้งาน	ค่าเสื่อม ราคาต่อปี
ที่ดิน			
รวมสินทรัพย์ทั้งสิ้น			

หนี้สิน (หนี้สินเดิมที่มีอยู่แล้ว)	จำนวนเงินกู้	จำนวนผ่อนชำระ ต่อ.....	เงินกู้ คงเหลือ
กู้ยืมเงินจาก.....			
รวมหนี้สินทั้งสิ้น			

ทุน (ทุนที่มีอยู่แล้ว)	จำนวนหุ้น	จำนวนเงินทุน	อัตราการ ปันผล
ทุน			
รวมทุน			

การวางแผนการเงินของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์

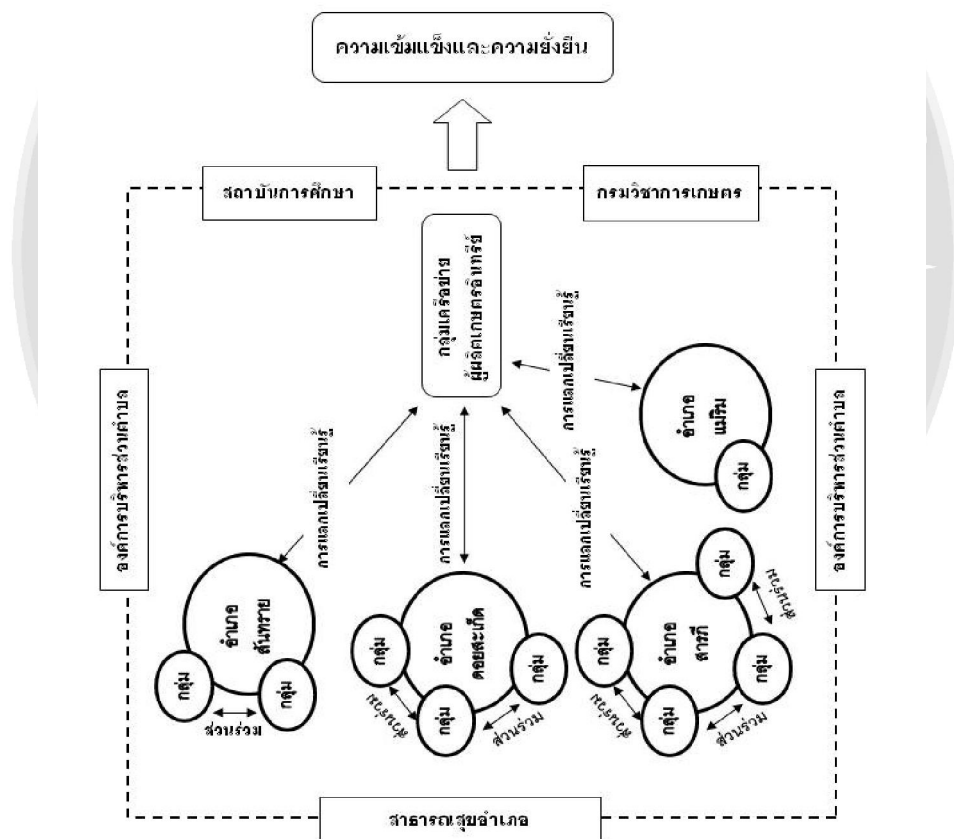
การวางแผนการกู้ยืมเงิน (การจัดหาเงินทุน)	จำนวนเงิน	จำนวนผ่อนชำระ ต่อ.....	ดอกเบี้ยจ่าย
กู้ยืมเงินจาก.....			
กู้ยืมเงินจาก.....			
การลงทุนเพิ่ม			
รวมหนี้สิน			

การวางแผนการลงทุนเพิ่ม (การจัดหาเงินทุน)	จำนวนหุ้น	จำนวนเงินลงทุน	เงินทุนคงเหลือ
ทุน (การเพิ่มทุน)			
รวมทุน			

สินทรัพย์ที่ต้องการซื้อเพิ่ม (การจัดสรรเงินทุน)	ราคาซื้อเงินสด	ซื้อเป็นเงินเชื่อ	
		ราคาซื้อเงินเชื่อ	เงินที่ผ่อนชำระ
รวมสินทรัพย์ที่ต้องการซื้อเพิ่ม			

ข้อเสนอแนะการสร้างและพัฒนาเครือข่าย

จากผลการวิจัยพบว่า กระบวนการสร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือธุรกิจเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ มีกระบวนการทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทั้งการอาศัยความไว้วางใจ การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ใช้วิธีการประชุมกลุ่มในการร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น รวมทั้งมีการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกันผ่านการศึกษาดูงานภายในเครือข่าย รวมทั้งกระบวนการในการพัฒนายังเกี่ยวข้องกับบุคคลหรือองค์กรภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีบทบาทและหน้าที่เกี่ยวข้องกับการสร้างและพัฒนาเครือข่ายอีกด้วย ดังนั้น เพื่อให้พัฒนาเครือข่ายความร่วมมือธุรกิจเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทางผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังภาพที่ 22

ภาพที่ 22 รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือธุรกิจเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์

จากภาพที่ 22 แสดงรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือธุรกิจของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ แสดงให้เห็นว่าในการเกิดขึ้นของเครือข่ายความร่วมมือของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์เพื่อนำไปสู่ความเข้มแข็งและยั่งยืนของกลุ่ม จะต้องประกอบด้วย

1. กลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์แต่ละกลุ่มในอำเภอเดียวกัน ต้องเข้ามามีส่วนร่วมหรือมีกิจกรรมร่วมกันระหว่างกลุ่มในอำเภอนั้นๆ

2. กลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในแต่ละอำเภอ ต้องมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ที่อยู่ต่างอำเภอกัน จากนั้นจะต้องมีการนำเอาความรู้ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ไปเผยแพร่หรือกระจายไปยังกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์กลุ่มอื่นๆ ในอำเภอเดียวกัน หรือกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ จะต้องมีการจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างอำเภอ ซึ่งอาจจะจัดขึ้นด้วยกลุ่มเอง หรือได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในข้อ 3

3. ต้องมีหน่วยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ให้การส่งเสริมและสนับสนุน ได้แก่ กระทรวงสาธารณสุขอำเภอ ให้การสนับสนุนในเรื่องความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานองค์การอาหารและยา กรมวิชาการเกษตร ให้การสนับสนุนความรู้การปลูกพืชแบบเกษตรอินทรีย์ องค์การบริหารส่วนตำบล ให้การสนับสนุนเงินทุน อุปกรณ์และเครื่องจักรต่าง ๆ เช่น อุปกรณ์และเครื่องจักรที่ใช้ในการทำปุ๋ยชีวภาพ เป็นต้น และสถาบันการศึกษาในพื้นที่ ให้การสนับสนุนความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการในเชิงธุรกิจ

ข้อเสนอแนะด้านการพัฒนาระบบการจัดการองค์ความรู้

การพัฒนาระบบการจัดการองค์ความรู้ด้านธุรกิจเกษตรอินทรีย์ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ควรทำการพัฒนาปรับปรุงเว็บไซต์ให้มีความต่อเนื่อง
2. ควรมีการผลักดันให้เยาวชนในกลุ่มต่างๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์ความรู้พร้อมกับการช่วยเป็นแกนนำในการใช้เทคโนโลยีเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป (Recommendations for future study)

1. ควรศึกษาความการบริหารการผลิตที่มีประสิทธิภาพของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในแต่ละกลุ่ม เช่น ศึกษาการบริหารการผลิตข้าวอินทรีย์ ศึกษาการบริหารการผลิตปุยอินทรีย์ หรือ ศึกษาการบริหารการผลิตสารสกัดฆ่าแมลงจากพืช เป็นต้น
2. ควรศึกษาถึงเทคนิคการบริหารจัดการที่เหมาะสมในแต่ละกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนและเรียนรู้เทคนิควิธีการบริหารจัดการของแต่ละกลุ่ม
3. ควรทำการศึกษาถึงการสร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือธุรกิจกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในเขตพื้นที่อื่นของจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดใกล้เคียง เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงของเครือข่ายซึ่งจะทำให้เครือข่ายเกิดการช่วยเหลือ การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ และด้านอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์สำหรับการดำเนินงานของเครือข่ายและของกลุ่มในเครือข่าย
4. ควรมีการศึกษาถึงการพัฒนาเครือข่ายให้มีการดำเนินงานที่หลากหลายมากขึ้น เช่น เครือข่ายความร่วมมือด้านการตลาด ด้านการผลิต ด้านการเงิน เป็นต้น เพื่อจะได้ทำให้การดำเนินงานของเครือข่ายมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น
5. ควรมีการศึกษาถึงการเชื่อมโยงข้อมูลด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการธุรกิจเกษตรอินทรีย์ เพื่อรวบรวมและจัดเป็นหมวดหมู่เผยแพร่ผ่านช่องทางต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

เอกสารอ้างอิง

- กรมบัญชีกลาง. “การติดตามและประเมินผล”. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://klang.cgd.go.th/kkn/Documents/controler.files/frame.htm#slide0202.htm> (14 สิงหาคม 2550)
- กฤษฎา ประศาสน์วุฒิ และส่งเสริม กลิ่นหอม. 2548. **กลุ่มและการบริหารกลุ่ม**. นนทบุรี: โครงการความร่วมมือระหว่างกรมส่งเสริมสหกรณ์ และมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ดำเนินการฝึกอบรมทางไกลผ่านดาวเทียมหลักสูตร การเพิ่มสมรรถนะนักส่งเสริมสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- กานดา ศรีเรือง. 2545. **การขยายผลเครือข่ายการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน : กรณีศึกษา อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดอำนาจเจริญ**. แหล่งที่มา <http://www.vijai.org>. 14 ก.ย. 50
- การกำหนดตัวชี้วัดเพื่อประเมินผลความสำเร็จขององค์การ. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.polsci.chula.ac.th/pa/Wathana.htm> (14 สิงหาคม 2550)
- การประเมินผลการปฏิบัติงาน (Performance Appraisal). [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา : www.nubkk.nu.ac.th/acad (23 กุมภาพันธ์ 2553)
- เกริกศักดิ์ บุญญานพวงศ์. 2547. **ความยั่งยืนของการใช้ระบบสารสนเทศในการวางแผนและการบริหารงาน : กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลเชียงใหม่ : สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**
- คณิง นาวงษ์. 2545. **รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในการอนุรักษ์แม่น้ำปิง จังหวัดเชียงใหม่**. แหล่งที่มา <http://www.vijai.org>. 14 ก.ย. 50
- ชนันภรณ์ เทียนแก้ว และคณะ. 2547. **การประเมินผลสัมฤทธิ์ตาม Balanced Scorecard ของสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 3 จ.ชลบุรี ในช่วง ไตรมาสที่ 1-3 , กลุ่มส่งเสริมสนับสนุนวิชาการสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 3, จังหวัดชลบุรี**.
- ชัชวาล วงษ์ประเสริฐ. 2548. **การจัดการองค์ความรู้ในองค์กรธุรกิจ**. กรุงเทพฯ: ธรรมการพิมพ์
- ทรงจิต พูลลาภ และนภาพร เชื้อขำ. 2549. **การสร้างเครือข่ายกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีที่เหมาะสม**. แหล่งที่มา <http://pattanathai.nesdb.go.th>. 15 ส.ค. 50
- ธวัชชัย ปิยะวัฒน์. 2550. **ระบบจัดการองค์ความรู้ที่เน้นผู้ใช้เป็นศูนย์กลาง พัฒนาระบบโครงสร้างเว็บเซิร์ฟเวอร์แบบอยู่บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของชุมชน**. ออนไลน์. http://www.trf.or.th/RE/x.asp?Art_ID=193 (10 สิงหาคม 2550)

- นิรนาม. 2550. รูปแบบตลาดเกษตรอินทรีย์. แหล่งที่มา <http://www.greennet.or.th>. 15 ส.ค. 50.
- บุษราภรณ์ คำเชื้อ .2544. **การพัฒนาระบบสารสนเทศด้านการบัญชีเพื่อการบริหารงานของสถาบันราชภัฏบุรีรัมย์**; วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร. 2546. **กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข.
- ปาริชาติ ศิวรักษ์ และ คณะ.2547. **การประเมินผลการดำเนินงานของแผนงานวิจัยและพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพและระบบการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ(HPP-HIA), สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข**.
- ปิยะมาศ ทาวิชัย .2547. **ปัญหาและปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการใช้ข้อมูลทางการบัญชีของผู้ประกอบการในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง** ; วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พีรยา ป้อมสุข. 2550. **Knowledge Management(KM)-การบริหารความรู้**. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://opens.dpt.go.th/dpt_kmcenter/index.php?option=com_content&task=view&id=62&Itemid=1
- มณฑิยา นิลทศ. 2548. **การศึกษารูปแบบการบริหารงาน ของผู้บริหารระดับกลางที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานของ บริษัท น้ำมันพืช AAA จำกัด**, มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย : สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์
- วลัยเงิน มหาคุณ และ น.ส.พิมพ์หทัย วิจิตรนาวัน. 2547. **“เกษตรอินทรีย์ : ทางเลือกใหม่ของเกษตรกรไทย”** . [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.scb.co.th/LIB/th/article/ktb/data/k8-27.html> (14 สิงหาคม 2550)
- วันชัย โกลละสุต. 2550. **ความหมายและความสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วม**. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://opens.dpt.go.th/dpt_kmcenter/index.php?option=com_content&task=view&id=26&Itemid=1
- วีระยุทธ ชาดะกาญจน์. 2547. **การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์**. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://mail.rint.ac.th/~edu/w_vichakran/personal.doc
- วงศา เลหาศิริวงศ์ และ วิไลวรรณ เทียนประชา. 2547. **ศึกษากลไกกำกับสุขภาพภาคประชาชนกับกระบวนการปฏิรูประบบสุขภาพภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. แหล่งที่มา <http://library.hsri.or.th/th/index.php>. 14 ก.ย. 50

- ศูนย์ประสานงานวิจัยท้องถิ่นจังหวัดพังงา. 2550. **รายงานการติดตามจากพื้นที่คนทำเกษตรอินทรีย์การบริหารจัดการ**.สำนักพัฒนาเกษตรกร. “วิสาหกิจชุมชน” . [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://farmdev.doae.go.th/Enterprise/EnterpriseDoc.html> (14 สิงหาคม 2550)
- สฤณี วีระธรรม .2545. **การพัฒนาระบบสารสนเทศด้านบัญชี : งบประมาณเงินรายได้ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ; วิทยานิพนธ์ปริญญาโท,มหาวิทยาลัยขอนแก่น**
- สัมฤทธิ์ ไวเปี้ย (2552). **การประเมินโครงการพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานการเงินและพัสดุ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 3 ประจำปีงบประมาณ 2552**. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://www.kroobannok.com/board_view.php?b_id=42749&bcat_id=16
- สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.). **เกษตรอินทรีย์** [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://www.acfs.go.th/css/cssaP_04_1.php
- สมคิด บางโม. 2546. **องค์การและการจัดการ**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท จูนพับลิชชิง จำกัด
- สมใจ ยาป่าคาย. 2545. **แนวทางการพัฒนากลุ่ม/เครือข่ายเด็กและเยาวชนโดยการสนับสนุนของชุมชน ตำบลน้ำพี้ อำเภอทองแสนขัน จ.อุตรดิตถ์**. แหล่งที่มา <http://www.vijai.org>. 14 ก.ย. 50
- สุภาวิณี ทรงพรวาณิชย์. 2545. **การพัฒนาเครือข่ายป่าชุมชนตำบลทากาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน**. แหล่งที่มา <http://www.vijai.org>. 14 ก.ย. 50
- อนงค์ คุณธรรม(2549) **รายงานการประเมินผลระบบควบคุมภายในด้านการเงิน การบัญชี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต1**. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา
- อรสา อร่ามรัตน์. 2531. **การประเมินผลการนำไมโครคอมพิวเตอร์ ไปใช้ประโยชน์ทางการบัญชี**; กรุงเทพมหานคร : คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ Councill, Government and Democracy. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.wawick.gov.uk> (15 กันยายน 2550)
- Eastern, Iowa community College district Evaluation. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.eicc.edu>, (15 กันยายน 2550)
- EFQM Excellent Model. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.efqm.org> (15 กันยายน 2550)
- European Foundation for Quality Management : EFQM Briefing Note. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.grc.ac.uk> (15 กันยายน 2550)

Kaplan S. Robert and Norton P. David. **The Balanced Scorecard : Translation Strategy into Action**. The President and Fellows of Harvard College, 1996. [ระบบออนไลน์].

แหล่งที่มา <http://www.esanpt1.go.th/nites/academy/anong2.htm>

Riohondo Community College District Board Policy **Evaluation** [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา [http:// www.riohondo.edu](http://www.riohondo.edu) (15 กันยายน 2550)

ภาคผนวก

แบบสัมภาษณ์

การติดตามและประเมินผลการบริหารงานของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์
ชื่อ โทรศัพท์
ตำแหน่ง ประธาน เภรณญิก สมาชิก ชื่อกลุ่ม

=====

ส่วนที่ 1 ความรู้ความเข้าใจด้านการบริหารเงิน

เนื้อหาความรู้ด้านการบริหาร	มี	ไม่มี
ท่านมีความรู้ความเข้าใจหัวข้อต่าง ๆ ต่อไปนี้		
1. การจัดการเมล็ดพันธุ์และการขยายพันธุ์		
2. การจัดการน้ำ		
3. การเก็บเกี่ยวและการดูแลรักษาผลผลิต		
4. การวางแผนการผลิต		
5. มาตรฐานการเป็นเกษตรอินทรีย์		
6. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางการตลาด		
7. การวางแผนการตลาด		
8. การคาดผลผลิตที่จะได้รับในอนาคต		
9. การคาดการณ์ราคาที่คาดว่าจะได้รับในอนาคต		
10. การจดบันทึกข้อมูลสินทรัพย์		
11. การจดบันทึกข้อมูลหนี้สิน		
12. การจดบันทึกค่าใช้จ่าย		
13. การจดบันทึกรายได้		
14. การคำนวณต้นทุนการผลิต		
15. การคำนวณกำไรขาดทุน		
16. การวางแผนกำไร		
17. การวางแผนการกู้ยืม		
18. การวางแผนการซื้อสินทรัพย์และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ		
19. การรวมกลุ่มกันและผลิตพืชผลทางการเกษตรร่วมกัน		
20. การแบ่งหน้าที่ของแต่ละคนในกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์อย่างชัดเจน		

ส่วนที่ 2 ความต้องการด้านการบริหารงานของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์

ความต้องการด้านการผลิต

.....

ความต้องการด้านการตลาด

.....

ต้องการด้านการจัดการ

.....

ต้องการด้านการบัญชี

.....

ความต้องการด้านการเงิน

.....

ความต้องการอื่น (โปรดระบุ)

.....

ส่วนที่ 3 การประเมินผลเครื่องมือทางการเงิน

1. แบบฟอร์มเงินสดรับ-จ่าย

.....

.....

.....

2. แบบฟอร์มการวางแผนกำไร

.....

.....

.....

3. แบบฟอร์มงบกำไรขาดทุน

.....

.....

.....

4. อื่นๆ (โปรดระบุ)

.....

.....

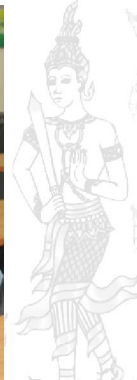

ภาพกิจกรรมที่ 1

การจัดเวทีประชุมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์

ภาพกิจกรรมที่ 2
การจัดเวทีประชุมหารูปแบบโครงสร้างการเครือข่ายกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์

ภาพกิจกรรมที่ 3

การจัดกิจกรรมศึกษาดูงานกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์แม่แฝก อำเภอสันทราย

ภาพกิจกรรมที่ 4

การจัดกิจกรรมศึกษาดูงานกลุ่มพระนอนป่าเก็ดถี้ และกลุ่มมงคลวนาราม อำเภอสารภี

ภาพกิจกรรมที่ 5

เข้าร่วมเรียนรู้ การผลิตพืชอาหารปลอดภัยในงาน อำเภอสารภี ดี มีพืชอาหารปลอดภัย

ภาพกิจกรรมที่ 5 (ต่อ)

ภาพกิจกรรมที่ 6

เข้าร่วมกิจกรรมงาน 35 ปี คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้

